

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AVRUPA BİRLİĞİ ORMANCILIK POLİTİKALARI VE
TÜRKİYE ORMANCILIĞININ BU POLİTİKALARA UYUMU**

Mediha ÖZCAN

Danışman : Yard. Doç. Dr. Ahmet TOLUNAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI
ISPARTA- 2008**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	7
3.1. Materyal.....	7
3.2. Yöntem.....	7
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	9
4.1. Avrupa’da Ormancılık Politikalarının Gelişimi.....	9
4.1.1. Stockholm Konferansı.....	9
4.1.2. Brutland Raporu	10
4.1.3. Avrupa’da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı Süreci.....	10
4.2. Avrupa Birliği Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığı.....	23
4.2.1. AB Ormancılık Politikaları.....	23
4.2.1.1. AB Ormancılık Sektörü.....	26
4.2.1.2. AB Ormancılık Stratejisi.....	31
4.2.1.3. AB’nin Uluslararası Düzeyde Dikkate Aldığı Ormancılık Politikaları ve Bu Politikalar Kapsamında Türkiye’deki Uyumlaştırma Çalışmaları	34
4.2.1.3.1. Orman Çoğaltım Materyalleri ve Bitki Sağlığı.....	34
4.2.1.3.2. Ormanlarda Biyolojik Çeşitliliğin Korunması.....	36
4.2.1.3.3. Ormanların Yangınlara Karşı Korunması.....	46
4.2.1.3.4. Ormanların Atmosferik Kirliliğe Ve İklim Değişikliğine Karşı Korunması.....	49
4.2.1.3.5. Kırsal Kalkınma ve Ormancılık.....	50
4.2.1.3.6. Orman Ürünleri Endüstrisi.....	53
4.2.1.4. Yeni Üye Ülkelerde Orman Yönetimi.....	54
4.2.1.5. Üye Ülkelerin Ulusal Ormancılık Programlarının Geliştirilmesi... 4.2.1.6. AB’de Sürdürülebilir Orman Yönetimi.....	55 62
4.2.1.6.1. Sürdürülebilir Orman Yönetiminin Desteklenmesinde Birlik Faaliyetleri.....	62
4.2.2. Türkiye Ormancılığı.....	65
4.2.2.1. Türkiye Ormancılığının Mevcut Durumu.....	65
4.2.2.2. Türkiye Ormancılık Politikaları.....	66
4.2.2.3. Türkiye Ormancılık Mevzuatı.....	69
4.2.2.4. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı.....	69
4.2.2.5. Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler.....	76
5. SONUÇ	79
6. KAYNAKLAR.....	83
EKLER.....	86
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

AVRUPA BİRLİĞİ ORMANCILIK POLİTİKALARI VE TÜRKİYE ORMANCILIĞININ BU POLİTİKALARA UYUMU

Mediha ÖZCAN

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Juri: Yrd. Doç. Dr. Ahmet TOLUNAY (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Hasan YILMAZ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ

Türkiye 1963 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile Avrupa Birliği'nin aday üyesi olmuş ve 1987 yılında ise tam üyelik için başvuruda bulunmuştur. Türkiye-AB ilişkilerinin dönüm noktası, 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık statüsünün teyit edilmesi ve Türkiye'nin AB'ye, diğer aday ülkelerle eşit statüde katılacağına ilişkin karar olmuştur. Helsinki Zirvesi'ni takiben başlayan adaylık sürecinde, diğer aday ülkeler için olduğu gibi Türkiye için de İlerleme Raporları ve Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanmıştır. Daha sonra da Türkiye Ulusal Programını ilan etmiştir. AB Komisyonu, 6 Ekim 2004 tarihinde Türkiye'nin uyum yönünde kaydettiği aşamaların ve mevcut eksikliklerin saptandığı İlerleme Raporu'nu açıklamıştır. Bu Rapor'da, önceden belirlenmiş düzenlemelerin yürürlüğe girmesi koşuluyla, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli düzeyde karşıladığı belirtilmiş ve katılım müzakerelerinin açılması önerisinde bulunulmuştur. Bu öneri doğrultusunda, 16-17 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen Zirve'de, Türkiye-AB ilişkileri açısından son derece kritik bir noktaya ulaşılmıştır. AB liderleri, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde yerine getirdiğini belirterek müzakerelerin 3 Ekim 2005'te başlamasını kararlaştırmışlardır.

Bu çerçevede Türkiye, ormancılık alanındaki politikalarını AB politikalarına uydurma taahhüdü altına girmiş ve bu yönde çalışmalara başlamıştır. Türkiye'nin AB'ye tam üye olarak kabul edilmesi halinde, bunun öteki sektörlerle birlikte ormancılık sektöründe de bir takım etkileri olabilecektir.

“Avrupa Birliği Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığının Bu Politikalara Uyumu” konulu bu çalışmada, Türkiye’nin uyum çalışmaları içinde bulunduğu AB ormancılık politikalarının ortaya konulması, bu politikalardan yararlanılarak Türkiye ormancılığının geliştirilmesi ve ormancılık politikalarının uyumlaştırılması için yapılması gereken düzenlemelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, Ormancılık Stratejisi, Ormancılık Politikalarının Gelişimi, Uyumlaştırma.

2008, 99 sayfa.

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

ADAPTATION OF TURKISH FORESTRY TO FORESTRY POLITICS OF EUROPEAN UNION

Mediha ÖZCAN

**Süleyman Demirel University Graduate School of Applied and Natural Sciences
Department of Forest Engineering**

Thesis Committee: Assist. Prof. Ahmet TOLUNAY (Supervisor)

Assist. Prof. Hasan YILMAZ

Assist. Prof. Mehmet KORKMAZ

Turkey has become a candidate of the EU with signing the Ankara Agreement since 1963 and she applied to get full membership of the EU in 1987. In Helsinki Summit in 1999, where Turkey was accepted as a candidate country to EU, Turkey-EU relations has gained new dimension, by means of which Turkey has entered in to new process.

The EU prepared Accession Partnership Document and subsequently Turkey declared her National EU Accession Program. The EU Commission declared the Turkey's Progress Report at October in 2006. In this report, it was declared that Turkey corresponded political criteria sufficiently providing that predetermined arrangement came in to force, and The Commission offered to start accession negotiations. With in this framework, Turkey has committed to undertake to adopt EU Forestry Policies and initiated activities for this purpose.

When Turkey become full member of EU, the full membership may have some effects on forestry sector together with other relevant sectors.

The thesis on “Adaptation of Turkish Forestry to Forestry Politics of European Forestry”, aims to present EU Forestry Policies to which Turkey trying to adapt its relevant policies and taking these in to consideration to determine necessary arrangements in order to improve Turkish Forestry and adaptation of Turkey’s Forestry with that of EU.

It is hoped that thesis will produce necessary relevant scientific information and contribute to the adaptation to EU with in the scope of forestry sector.

Key Words: European Union, Turkey, Forestry Strategy, Development of Forestry Policy, Adaptation.

2008, 99 pages.

ÖNSÖZ

“Avrupa Birliği Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığının Bu Politikalara Uyumu” konulu bu alışma Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma, SDÜ Bilimsel Araştırma projeleri yönetim birimi (Proje no: 06 YL 1455) tarafından desteklenmiştir.

Bu konuda bana yüksek lisans çalışması yapma fırsatını veren, çalışmanın başlatılması, gerçekleştirilmesi ve sonuca ulaştırılmasında kıymetli yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam, Sayın Yard. Doç. Dr. Ahmet TOLUNAY’a (Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakóltesi Orman Mühendisliği Bölümü Orman Ekonomisi Anabilim Dalı) sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın yürütölmesinde manevi desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ, Yard. Doç. Dr. Hasan ALKAN, Arř. Gör. Ayhan AKYOL, (Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakóltesi Orman Mühendisliği Bölümü Orman Ekonomisi Anabilim Dalı) ‘a teşekkür ederim.

Çalışmanın yürütölmesinde teknik ve manevi desteklerini her an yanında hissettiğim ve çalışmalarım sırasında bana sabır gösteren değerli müdürüm Sayın Erdoğan ÖZEVREN’e (evre ve Orman Bakanlığı, Dış İlişkiler ve ölleşme ile Mücadele şube Müdürü) ve tezimin her aşamasında sonsuz desteklerini gördüğüm aileme ve eşime teşekkür etmeyi bir borç bilmekteyim.

Mediha ÖZCAN

ISPARTA, 2008

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 1. Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin ve Türkiye'nin Toplam Orman Alanı ve Yıllık Değişim Oranları.....	29
Çizelge 2. AB Orman Ürünleri Üretim Miktarı.....	31

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil1. Sürdürülebilir Ormancılık Yönetiminde Etkili Olan İç ve Dış Faktörler.....	25
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AGM	Ağağlandırma Genel M¼d¼rl¼ę¼
AOKBK	Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı
AT	Avrupa Topluluğu
ATO	Afrika Orman Ürünleri Ticareti Organizasyonu
BM	Birleşmiş Milletler
CITES	Nesli Tehlikede Olan Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Tic. Düz. İlişkin Sözleşme
COFO	Ormancılık Komisyonu
SKK	Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EAGGF	Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
EC	Avrupa Komisyonu
ECO	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
EEC	Avrupa Ekonomik Topluluğu
EFI	Avrupa Ormancılık Enstitüsü
EFICS	Avrupa Ormancılık Bilgi ve İletişim Sistemi
ERDF	Avrupa Kırsal Kalkınma Fonu
ESF	Avrupa Yapısal Fonu
EURO	Avrupa Birliği Para Birimi
FAIR	Tarım ve Balıkçılık Programı
FAO	Gıda ve Tarım Teşkilatı
GDO	Genetik Yapısı Değiştirilmiş
GEF	Küresel Çevre Fonu
IFAD	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IFF	Hükümetler Arası Ormancılık Forumu
IPF	Hükümetler Arası Ormancılık Panel
ITTO	Uluslararası Orman Ürünleri Ticareti Organizasyonu
IUFRO	Uluslararası Ormancılık Araştırma Kuruluşları Birliği
MCPFE	Avrupa Ormanları Koruma Bakanlar Konferansı
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
RAMSAR	Uluslararası Öne Sıh Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme
SOY	Sürdürülebilir Orman Yönetimi
TAIEX	Teknik Yardım Değişim Ofisi
TCP/TUR	Türkiye Ulusal Ormancılık Programının Hazırlanması Projesi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu
UÇEP	Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı
UÇES	Türkiye AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi
UNCED	Çevre ve Gelişme Üzerine Birleşmiş Milletler Konferansı
UNECE	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Ormancılık Komitesi
UNDP	BM Kalkınma Programı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNFF	Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu
UOP	Ulusal Ormancılık Programı
WB	Dünya Bankası

ABBREVIATIONS

CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
COFO	The Committee On Forestry
EAGGF	The European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
EC	European Commission
ECO	Economic Cooperation Organization
EEC	European Economic Community
EFI	European Forestry Institute
EFICS	European Forest Communication and Information System
ERDF	The European Rural Development Fund
ESF	The European Structural Fund
FAIR	Agriculture and Fisheries Programme
FAO	Food and Agriculture Organization
GEF	The Global Environment Facility
IFAD	The International Fund for Agricultural Development
IFF	The Independent Forum on Forests
IPF	The Independent Panel on Forests
ITTO	International Tropical Timber Organization
IUFRO	International Union Of Forest Research Organization
MCPFE	Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OECD	Organization for Economic Co-Operation and Development
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFF	United Nations Forum on Forests
WB	World Bank

1.GİRİŞ

Başlangıçta, Avrupa'nın 6 ülkesi (Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya) arasında 1957 yılında Roma Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), önce Avrupa Topluluğu (AT) ve daha sonra da Avrupa Birliği (AB) adını almıştır. Yaygın deyiimiyle Ortak Pazar olarak anılan topluluk, her ne kadar üye ülkeler arasında ekonomik işbirliğini sağlamak amacıyla kurulmuşsa da, uzun dönemde Avrupa'nın siyasal bütünlüğünü gerçekleştirmek hedefine yöneliktir. Bu hedefe ulaşabilmek için ilk olarak, topluluk üyeleri arasında Gümrük Birliği oluşturmak ve Avrupa'da ortak bir pazar yaratmak düşünülmüştür (Alkin, 1978).

AB'ye 1973 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka; 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında İspanya ve Portekiz; 1995 yılında İsveç, Avusturya ve Finlandiya; 2004 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Malta, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Slovenya, Slovakya üye olmuştur. 2004 yılında üye sayısı 25 olan AB'nin, 2007 Ocak ayında Bulgaristan ve Romanya'nın da katılımıyla üye sayısı 27 'ye çıkmıştır. Hırvatistan, Makedonya ve Türkiye'nin ise birlik ile müzakereleri sürmektedir. Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ ve Sırbistan 'da birliğe katılmak için başvurmuşlardır.

Türkiye, 1963 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile AB'nin aday üyesi olmuş ve 1987 yılında ise tam üyelik için başvuruda bulunmuştur. Türkiye'nin, AB'ye aday ülke olarak kabul edildiği Aralık 1999 tarihindeki Helsinki Zirvesi ile Türkiye-AB ilişkileri yeni bir boyut kazanmış olup, Türkiye'nin AB'ye adaylık statüsünün teyit edilmesi ve AB'ye, diğer aday ülkelerle eşit statüde katılacağına ilişkin kararların alınması ile Türkiye için yeni bir süreç başlamıştır. Helsinki Zirvesinde Türkiye için AB kararları ışığında bir Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanması kararlaştırılmıştır. Türkiye'nin yerine getirmesi kararlaştırılan kısa ve orta vadeli öncelikleri tanımlayan "Katılım Ortaklığı Belgesi" 8 Kasım 2000 tarihinde AB Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'nin AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin hazırladığı Ulusal Program, 24 Mart 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. AB'nin

genişleme sürecinde diğer bir önemli dönüm noktası, 12-13 Aralık 2002 tarihlerinde gerçekleşen Kopenhag Zirvesi'dir. Zirve'de 10 aday ülkenin katılım müzakerelerinin tamamlandığı ilan edilmiş ve Türkiye ile katılım müzakerelerine başlanacağı ifade edilmiştir. Reform sürecinde kaydedilen somut ilerlemeyi takiben, AB Komisyonu, 6 Ekim 2004 tarihinde, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerine uyum yönünde kaydettiği aşamaların ve mevcut eksikliklerin saptandığı İlerleme Raporu'nu açıklamıştır. İlerleme Raporunda açıklanan öneriler doğrultusunda Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde yerine getirdiği belirtilerek müzakerelerin 3 Ekim 2005'te başlaması konusunda anlaşmaya varılmıştır (Anonim, 2007a)

AB'ye uyum çalışmaları çerçevesinde, Türkiye ormancılık alanındaki politikalarını AB politikalarına uygun hale getirme taahhüdü altına girmiş ve bu yönde çalışmalara başlamıştır. Nitekim Türkiye'nin AB 'ye tam üye olarak kabul edilmesi halinde, bunun öteki sektörlerle birlikte ormancılık sektöründe de bir takım etkileri olabilecektir.

Orman kaynakları AB'de ekonomiye ve topluma birçok fayda sağlayan en önemli yenilenebilir kaynaklardan birisidir. Bu kaynaklar Avrupa'nın doğal kaynakları arasında önemli bir role sahiptir. Avrupa Kıtası 'nda yaklaşık 215 milyon ha orman alanı bulunmaktadır. Kuzey Ülkeleri, AB Ülkeleri, Merkez Avrupa Ülkeleri, Doğu Avrupa, Güney Doğu Avrupa ve Baltık Ülkelerine ait orman alanlarından oluşmaktadır. AB ormanları ise 101 milyon hektarı üretim ormanı olmak üzere yaklaşık olarak 197 milyon hektardır. Bu miktar, AB toplam alanının yaklaşık olarak % 35'i olmaktadır (Anonim, 2007b).

Ağaçlandırılmış alanlar o zaman ki ilk 12 Üye Devlette 1960 ile 1990 yılları arasında % 10 artmıştır. 2004 yılında 10 yeni üyenin katılımı hem orman alanları hem de verimlilik ve ekolojik potansiyel açısından AB ormancılık sektörünün genişlemesini sağlamıştır. Ormanlar ve ağaçlarla kaplı alanlar % 20 oranında büyümüştür (Anonim, 2008a).

2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye katılması, AB orman alanlarına 11 milyon hektarlık bir artış sağlamıştır. Tam üyelik durumunda Türkiye'nin birliğe katılımı ile de yaklaşık 21 milyon hektarlık bir artış daha gerçekleşecektir.

AB ülkeleri, ormancılık alanında dünya ölçeğinde yaşanan gelişmeleri yakından takip etmektedir. 1992 yılında, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde yapılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı sonunda kabul edilen Ormancılık Prensipleri AB'de de dikkatleri çekmiştir. 1992 yılından sonra ormancılık konusu daha da önem kazanarak ormanların ve ormancılığın çevre konusundaki hayati önemi bütün açıklığı ile ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte ormancılık AB 'de bağımsız bir politika dalı olamamış; tarım ve çevre gibi politika dallarının bir alt dalı olarak kabul görmüştür. AB Müktesebatında ormancılıkla ilgili özel bazı düzenlemeler olmakla birlikte, detaylı ortak bir ormancılık politikası yer bulunmamaktadır.

AB, küresel önem taşıyan ormanların korunmasına öncelik tanımaktadır. SOY'u teşvik ederek, ormanların azalmasını önlemeye yardımcı olacak hukuken bağlayıcı nitelikte uluslararası bir araç oluşturmaya çalışmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerle yaptığı anlaşmalarda SOY'u vurgulamış ve özellikle, 1995 yılında Afrika, Karayipler ve Pasifik Devletleri ile ilişkilere dair Lomé IV Sözleşmesi revize edilirken orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi hakkında bir protokol eklemiştir. Birlik, Uluslararası Tropik Kereste Anlaşması'na üyedir ve 1996 yılında yeni anlaşmayı onaylama kararı almıştır. 1992 yılından bu yana, tropik ormanları desteklemek için yılda yaklaşık 50 milyon Euro tahsis etmiştir (Anonim, 2008a).

Günümüzde topluluğun ormancılıkla ilgili faaliyetleri Ormancılık Stratejisi çerçevesinde yürütülmektedir.

“AB Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığının Bu Politikalara Uyumu” konulu bu çalışmada, Türkiye'nin uyum çalışmaları içinde bulunduğu AB ormancılık politikalarının ortaya konulması, bu politikalardan yararlanılarak Türkiye Ormancılığı 'nın geliştirilmesi ve ormancılık politikalarının uyumlaştırılması için yapılması gereken düzenlemelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tezin bilimsel

çerçevede bu konularda gerekli bilgileri üreteceği ve ormancılık sektöründe AB 'ye uyum çalışmalarına katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

Bu amaç doğrultusunda çalışmanın giriş bölümünde; AB'nin kuruluşu, genişlemesi ve Türkiye'nin AB üyelik sürecinin başlaması ve gelişimi konularına değinilmiş, ikinci bölümde konu ile ilgili kaynak özeti taraması yapılmış, üçüncü bölümde ise araştırmada kullanılan materyal ve yöntem tanıtılmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde; Avrupa'da ormanlar ve ormancılıkla ilgili en hayati ortak kaygıların ele alındığı, aşılması gereken zorlukların ortaya konulduğu, dünya ormancılığını derinden etkileyecek ve köklü yapısal değişikliklere götürecek süreçlerin başlamasında etkili olan konferans ve toplantılar ele alınarak, Avrupa'da ormancılık politikalarının gelişimi ile AB Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığı incelenmiştir. Bu bölümde; AB ormancılık sektörünün temel özellikleri, AB ormancılık stratejisi, AB'nin uluslararası düzeyde dikkate aldığı ormancılık politikaları ve bu politikalar kapsamında Türkiye' deki uyumlaştırma çalışmaları, üye ülkelerin ormancılık politikalarındaki gelişmeler ve Ulusal Ormancılık Programları (UOP), Türkiye Ormancılığı 'nın mevcut durumu, Türkiye Ormancılık Politikaları, Türk Orman Mevzuatı, Türkiye UOP, Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleri ve taahhütleri ile Türkiye'nin ormancılık konusunda taraf olduğu uluslararası sözleşmelere yer verilmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, Türkiye Ormancılığı 'nın AB Ormancılık Politikalarına uyumunun mevcut durumu ele alınmıştır.

2. KAYNAK ÖZETİ

Alkin (1978); 1957 Roma Anlaşması ile kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu' nun (AET), önceleri, üye ülkeler arasında ekonomik işbirliğini sağlamak amacıyla kurulduğunu, daha sonra ise Avrupa'nın siyasal bütünlüğünü gerçekleştirmek hedefine yöneldiğini belirterek Türkiye arasındaki ilişkileri incelemiştir.

Özdönmez ve Arkadaşları (1999); ormancılık politikasının tanımını yaparak Türkiye Ormancılık Politikaları 'nın amaç, ilke ve esaslarını hakkında bilgi vermişlerdir.

Dölarslan (2003); AB ormancılığı ile Türkiye Ormancılığı 'nın karşılaştırmasını yapmış ve konu ile ilgili önerilerde bulunmuştur . Ayrıca, AB ülkelerinin orman kaynakları ve bu kaynakların kullanım şekillerini inceleyerek bu kaynakların kullanılması bakımından üye ülkeler arasındaki farkları ortaya koymuştur.

Akdur (2005); AB ve Türkiye'deki çevre koruma politikalarını inceleyerek, Türkiye'nin AB'ye uyumunun mevcut düzeyini incelemiştir. Çalışmada, AB topluluk müktesebatı çevre faslının, hem yeni hem de eski tüm üye ülkelerin en zorlayıcı buldukları alanlardan biri olduğu ve Türkiye'nin de karşı karşıya olduğu en güç fasıllardan biri olduğu belirtilmiştir.

Geray (1999); Türkiye'de orman sertifikasyonunun uygulanabilirlik kapasitesini değerlendirerek, Türkiye'deki orman varlığı ve Türkiye'nin mevcut yapısı içerisinde orman sertifikalandırma uygulamalarının olabilirliği tartışmıştır. Çalışmada, Türkiye 'de orman sertifikasyonu olabilirliği farklı senaryolar altında değerlendirilmiştir.

Duyar (2005); AB mevzuatını daha iyi anlayabilmek için AB hukuku ve uluslararası hukuk arasındaki ilişkileri kısaca incelemiş, topluluk hukukunun temel prensiplerini sıralamıştır. Duyar, AB'nin uluslararası ormancılık rejimi, ormancılık politikasında yer alan temel eğilimler ve sorunlarda bu çalışmada yer vermiştir.

Seoane (2006); AB'nin orman varlığı ve ülkelere dağılımı, mülkiyet durumu, AB Ormancılık Stratejisi 'nin amaç ilke ve esasları ile bu stratejinin uygulanması hakkında bilgi vermektedir.

Yılmaz ve Tolunay (2006); AB'deki kırsal kalkınma politikaları, amaçları, yaklaşımları ve uygulamaları ile kırsal kalkınma ve yapısal politikalara ilişkin olarak katılım antlaşmalarında yer alan düzenlemeler, Türkiye'de AB uyum çalışmaları çerçevesinde yapılan kırsal kalkınma alanındaki uyumlaştırmalar hakkında bilgi vermektedirler. Çalışmada, Türkiye'nin kırsal kalkınma planı ile birlikte, kırsal kalkınma ödeme kuruluşları ve kurumsal yapılanmaya hız vermesi, mevzuat uyumu ve idari yapılarının oluşturması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayan ve Arkadaşları. (2007); AB ülkeleri ve aday ülkeler arasında bilgi, teknoloji ve sistem transferleri ile bilgi akışını sağlamak ve doğa koruma anlayışı, biyoçeşitlilik, korunan alanların sürdürülebilir yönetimi için bir vasıta olan ormancılıkta sertifikasyon süreci ve sertifikasyon programları konusundaki yaklaşım ve uygulamaları Türkiye Ormancılığı 'na kazandırmak ve sektörel bazda entegrasyona katkı sağlamayı hedeflemişlerdir. Ayrıca çalışmalarında AB'de ormancılık politikasının oluşumu ve gelişim süreçlerini ele almışlardır. Türkiye'nin genel çevre politikası ve AB müktesebatına uyumu, AB orman kaynakları ve Pan-Avrupa orman ekosistemlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi konuları da yer almaktadır.

3. MATERİYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu çalışmada, Türkiye'nin AB üyeliği ve bu sürecin ormancılık politikalarına yansımaları konusunda ayrıntılı bir literatür analizine ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın materyalini Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, AB Genel Sekreterliği, Orman Genel Müdürlüğü ile Türkiye ve Avrupa'da yapılmış olan konu ile ilgili çalışmaların dokümanları ve AB Mevzuatı oluşturmaktadır.

Çalışmaya temel oluşturan başlıca dokümanlar; AB'nin Ormancılık Politikaları ile ilgili olarak 1998 yılında deklare edilen "AB Ormancılık Stratejisi Komisyon Kararı", 2005 yılında Varşova 'da Avrupa Ormanları Koruma Bakanlar Konferansı 'nda (AOKBK) deklare edilen "Avrupa Ulusal Ormancılık Programı" ve "AB Orman Eylem Planı (2007-2013)" ve 2005 yılında Brüksel' de deklare edilen "AB Ormancılık Politikaları Uygulama Sonuç Raporu" olmaktadır. Ayrıca, müzakere sürecinde ülke stratejileri (Polonya, Litvanya, Malta, Romanya, Slovakya 'ya ait), Doğu Avrupa Ülkeleri 'nin ormancılık politikaları (Baltık Ülkeleri ve Belarus, Rusya, Balkan Ülkeleri, Tuna Nehri Havzası Ülkeleri) ve AB üyesi olan 27 ülkenin ormancılık programları ve bu programların uygulamaları hakkında bilgiler veren dokümanlar materyal olarak kullanılmıştır.

3.2. Yöntem

Bu çalışmanın yürütülmesi esnasında gerek yurt içi gerekse yurt dışında ulusal ve uluslararası düzeyde birçok kurumdan ve kişiden bilgi toplanmıştır. Bu amaçla araştırmada yöntem olarak literatür analizi ve mülakat yöntemleri kullanılmıştır. Literatür analizi kapsamında materyal bölümünde değinilen birçok doküman incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ikinci yöntem ise mülakat yöntemi olmuştur. Bunun için yapısal olmayan mülakat yöntemi tercih edilmiş, konuya ilişkin bir mülakat formu oluşturulmamıştır. Yüz yüze yapılan mülakatlarda kullanılan sorular

araştırmaya katılan denegin konuya yaklaşımı ve vermiş olduğu cevaplara göre şekillenmiştir.

Mülakatlar; Çevre ve Orman Bakanlığı Dış ilişkiler Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Orman Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Başkanlığı -Dış Kaynaklı Projeler Şubesi, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi gibi kurumlardan seçilen temsilciler ve üniversitelerde konuyla ilgili çalışan akademisyenlerle yapılmıştır. Mülakatlar sonucunda elde edilen bilgiler araştırmanın amacına uygun bir şekilde değerlendirilmiş konu mevcut literatür ile birlikte tartışılmıştır.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1. Avrupa’da Ormancılık Politikalarının Gelişimi

1950’li yıllarda batı ülkelerinin hemfikir olduğu ekonomik kalkınma, refah ve barışın ancak ekonomik bütünleşme sayesinde mümkün olabileceği düşüncesi, bir barış ve medeniyet projesi olarak kabul edilen AET’nin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Ekonomik bütünleşmenin sağlanmasına odaklanan ‘topluluk’ içerisinde doğa korumaya ilişkin endişenin bulunmamasından dolayı; ‘topluluğu’ kuran anlaşmalarda çevre, doğa koruma ve bazı orman ürünlerinin ticareti ile ilgili düzenlemeler dışında ormancılığa ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Daha sonraki yıllarda ekonomik kalkınmayla birlikte doğal kaynak tüketiminin ve çevre kirliliğinin artması ve dolayısı ile ekonomik kalkınmanın olumsuz yönde etkilenmesi ‘topluluğun’ dikkatini çekmeye başlamıştır. Bunun üzerine ‘topluluk’ tarafından ekonomik kalkınmanın çevre ve doğa üzerinde yaptığı tahribatı önleme ve azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması gerektiğine karar verilmiştir. Çevresel bozulmalar 1970’li yıllarda da devam etmiş ve yine bu yıllarda uygulanan çevre politikaları başarısız olmuştur. Dünyada ormansızlaşma paralelinde çevresel sorunların endişe verici boyutlara ulaşması dünyada “çevre sorunları” kavramını ortaya çıkarmıştır. Dünya çapında gerçekleştirilen ilk hareket olan 1972 Stockholm konferansı ile birlikte ormanlar, uluslararası gündemin üst sıralarına çıkmıştır ve bu konferans ile çevre konusu ilk olarak dünya gündemine getirilmiştir. Avrupa’da ormancılık politikalarının oluşumuna yön veren uluslararası süreçler aşağıdaki başlıklar altında yer almaktadır.

4.1.1. Stockholm Konferansı

1972 yılında düzenlenen Stockholm Konferansı ‘nda dünyanın ekolojik açıdan duyarlı bir şekilde yönetimi için çevrenin korunması ve geliştirilmesi düşüncesini tüm insanlara benimsetecek, bu konuda onlara yol gösterecek olan bir dizi karar, görüş ve ilkeler belirlenmiştir. Stockholm Konferansı ‘nda belirlenen en temel prensip ise “kirleten öder” prensibidir. Bu konferansın en önemli sonuçlarından biri

de BM Çevre Programı 'nın, (United Nations Environment Programme, UNEP) kurulmasıdır. UNEP'in kuruluşuyla insanoğlu çevre sorunları üzerine hassasiyetle eğilmiş ve konuyla ilgili proje ve programlar başlatmıştır. Dünya çapında gerçekleştirilen bu ilk harekete aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 113 ülke katılım sağlamıştır. Türkiye'de bu konferans sonrası çevre sorunları üzerine eğilim gösterilmeye başlanılmış ve çevre politikasının ilk adımı Stockholm Konferansı'ndan sonra 1978 'de Çevre Müsteşarlığı 'nın kurulmasıyla atılmıştır (Anonim, 2007c). Ancak konferansı izleyen yıllarda, ekonomik kalkınma politikalarına çevresel unsurların dahil edilmesi yönünde pratikte çok az bir ilerleme kaydedilmiştir. Küresel çevre bozulması artmış, sanayileşmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal kalkınma farkı ve dengesizlikler daha da artmıştır (Anonim, 2007d).

4.1.2. Bruntland Raporu

1984'e gelindiğinde, Stockholm Konferansı'nda esas alınan "kirleten öder" prensibiyle işlerin iyi gitmediği görülmüş ve dünyada yeniden bir hareket başlamıştır. Birleşmiş Milletler tarafından 1983 yılında kabul edilen 38/161 sayılı genel kurul kararıyla kurulan ve başkanlığını Norveç Başbakanı Gro Harlem Bruntland'ın yaptığı komisyonunun 1987'de hazırladığı "Ortak Geleceğimiz" adlı raporunda, ormanlar üzerindeki baskılar, orman-tarım ilişkileri ve ormanları bekleyen tehlikelerden söz edilmiştir. BM'ye sunulan ve kabul edilen bu raporun ana düşüncesi sürdürülebilir kalkındır. Yani gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da dikkate alarak sanayileşmek, gelişmek ve yaşamı sürdürmektir (Anonim, 2007d; 2007 c).

4.1.3. Avrupa Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı Süreci

Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı (AOKBK), ormanlar ve ormancılıkla ilgili ortak fırsatlar ve tehditler konusunda, 46 Avrupa Ülkesi ve AB arasında işbirliğini sağlamak ve aynı zamanda Avrupa Ormancılığı 'nda diyalog oluşturmak üzere 1990 yılında bölgesel düzeyde başlatılan politik bir platformdur. Konferansın yapılma amacı, Avrupa Ormanları 'nın korunması ve sürdürülebilir

kalkınmadır. AOKBK’da, Avrupa Ülkeleri ve AT temsil edilmiş ve gözlemci olarak davet edilen diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarca katılım yapısı zenginleştirilmiştir (Dölarıslan, 2003; Anonim, 2000).

AOKBK, Gündem 21’de ve BM Çevre ve Kalkınma Konferansında onaylanan “Orman Prensipleri”nde bütün orman tiplerinin korunması, yönetimi ve sürdürülebilir geliştirilmesi için önerilen hususlarla ilgili olarak Avrupa Ülkeleri ‘nin politik taahhütlerini ve ortak cevaplarını ifade etmektedir (Anonim, 1999a).

Avrupa ormanların korunması genel yaklaşımı içerisinde ve Tüm- Avrupa Süreci kapsamında 1990 yılından bu güne kadar altı Bakanlar Konferansı gerçekleşmiştir. Bunlar Avrupa Ormancılık Politikalarının köşe taşları olarak değerlendirilmektedir:

- 1990, Strazburg : 1. Bakanlar Konferansı
- 1993, Helsinki : 2. Bakanlar Konferansı
- 1998, Lizbon : 3. Bakanlar Konferansı
- 2003, Viyana : 4. Bakanlar Konferansı
- 2007, Varşova : 5. Bakanlar Konferansı

Strazburg 1990:

(Ormanların Korunması İçin Sınır Ötesi Mekanizmaların Başlatılması)

İlk AOKBK Strazburg’ta Aralık 1990’da Fransa ve Finlandiya’nın ortak girişimleriyle yapılmıştır. Konferansa Avrupa’da ormanların sınır ötesinde korunmasına olan ihtiyacı bilen 31 Avrupa ülkesi, AT ve birkaç hükümetler arası kuruluş katılmıştır. Konferansta 6 karar alınmıştır ve alınan bu kararların bir izleme programıyla yürütülmesi onaylanmıştır (Anonim, 1999a). Bu kararlar, Avrupa ormanlarıyla ilgili ortak önlemler için gerekli verileri sağlamak üzere özellikle teknik ve bilimsel işbirliği üzerine odaklanmıştır.

Strazburg Kararları, tüm Avrupa sınırları içerisinde bir işbirliği başlatmıştır. Bunun ötesinde, Avrupa ormanlarının korunması için bilimsel verilerin birleştirilerek politik ekleme yöneltmesini başlatmada önemli bir adımı oluşturmuştur.

Bu kararlar (Anonim, 2007d);

S1: “Orman Ekosistemlerinin İzlenmesi İçin Daimi Deneme Sahaları Avrupa Şebekesi”

S2: “Orman Gen Kaynaklarının Korunması”

S3: “Orman Yangınları Konusunda Yerelleştirilmiş Avrupa Veri Bankasının Kurulması”

S4: “Dağlık Alanlardaki Orman Yönetiminin Yeni Çevresel Şartlara Uyarlanması”

S : “Ağaç Fizyolojisi Araştırmaları Eurosilva Şebekesinin Yaygınlaştırılması”

S6: “Orman Ekosistemlerindeki Araştırmalar için Avrupa Şebekesi Kurulması” kararlarıdır.

Rio Zirvesi 1992

1992 yılına gelindiğinde çevresel endişelerin sürmekte olduğu ve daha geniş kapsamlı bir çalışma gereği ortaya çıkmıştır. En önemli tespit “Çevreye rağmen kalkınmanın sağlanamayacağı, kalkınmanın ihmal edilmesi ile çevrenin korunamayacağı” dır (Anonim, 2007d). Ormancılık açısından yapılan en önemli tespit ise “Tarımsal ve endüstriyel yayılmacılığın devam etmesi nedenleri ile ormanlara baskıların artarak devam ettiği, ormanların giderek yok olduğu ve bu yayılmacılığın temelinde kalkınma sorununun bulunduğu” hususudur (Dölarslan, 2003). Çevresel endişelerin önemli bir kısmını ormansızlaşmanın oluşturduğu ve tropik ormanlar başta olmak üzere, ılıman kuşaktaki diğer gelişmekte olan ülkelerdeki ormansızlaşma oranının ciddi tehlikeler oluşturabilecek seviyelere geldiği görülmüştür.

BM Genel Kurulu bu bulguların ışığında aldığı bir kararla Brezilya’nın Rio de Janerio kentinde Çevre ve Kalkınma Konferansı’nı toplamaya karar vermiştir. Ülkemizin de üst düzeyde temsil edildiği bu konferansta; ormanların ve ormancılığın

evre açısından hayati önemi bütün açıklığı ile ortaya koyulmuştur. Ayrıca bu konferans dünya ormancılığını derinden etkileyecek ve köklü yapısal değişikliklere götürecek bir sürecin başlangıcı olmuştur (Anonim, 2007d).

Konferansın çıktıları şunlardır:

- Rio Deklarasyonu
- Ormancılık Prensipleri
- Gündem 21
- Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi
- Biyolojik eşitlilik Sözleşmesi
- İklim Değişikliği ereve Sözleşmesi

Rio Deklarasyonu

Rio zirvesi sonunda oluşan Rio Deklarasyonunun odak noktasını insanoğlunun bugünü ve geleceği oluşturmaktadır. Yeni ve tarafsız küresel bir ortaklığın kurulabilmesi için toplumun anahtar sektörleri ve insanlar arasında yeni işbirliği düzeylerinin yaratılmasını hedefleyen ve bütün toplumların kendi ilgi alanlarını dikkate alan küresel evre ve kalkınma sistemini koruyan uluslararası antlaşmalar için çalışan bir deklarasyondur. Bu deklarasyon, evre ve kalkınma konusunda ülkelerin hak ve yükümlülüklerini kapsayan, hukuki olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, hkmetlere politik bir yükümlülük getiren bir ilkeler dizisidir. Deklarasyon Türkiye'nin de içinde bulunduğu ülkelerin devlet ve hükümet başkanları tarafından onaylanmıştır (Dölarslan, 2003; Akdur, 2005; Anonim, 2007d).

Yaklaşık 27 maddeden oluşan deklarasyondan bazı ilkeler ş şekildedir (Akdur, 2005):

- Sağlıklı hayat hakkı,
- Yetki ve sorumluluk,
- Kalkınma hakkı,

- Çevreyi koruyarak kalkınma,
- Yoksulluğun giderilmesi,
- Gelişen ülkelere göre öncelik,
- İşbirliği, bilgi alışverişi,
- Mevzuat ve standart,
- Çevre etki değerlendirmesi,
- Yerel halka destek,
- Uluslararası hukuka saygı
- İhtiyat prensibi
- Kadınların katılımı
- Gençliğin önemi
- Uluslararası hukuka saygı

Ormancılık Prensipleri

Ormancılık Prensipleri, orman ve ormancılıkla ilgili olduğu kadar Rio deklarasyonuna dahil edilen genel çevresel kalkınma amaçlarını da yansıtmaktadır. Ormancılık Prensiplerinin hukuki olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, tüm ormanları kapsayan ilkelerden oluşan ayrı bir belge olarak hazırlanarak, ülkelerin devlet ve hükümet başkanları tarafından onaylanmıştır. Bu belge, ormanların çok amaçlı kullanımını, ormanların korunması ve gelişimi için bir bütünlüğün ve dengenin gerekliliğini göstermektedir. Bu nedenle Ormancılık Prensipleri geliştirilmesine ihtiyaç duyulan ormanların belirgin rolleri konusunda açıklamaları, politika belirlemede izlenecek amaçları ve gerçekleştirmek için uygun vasıtaları içermektedir (Anonim, 1999a).

15 ana madde altında 42 prensipten oluşan bu belge özetle aşağıdaki hususları içermektedir (Anonim, 2007d):

- Ormanlar, şimdiki ve gelecek kuşakların sosyal, ekonomik, ekolojik, kültürel ve manevi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yönetilmelidir.

- Ormanları korumanın getirdiği yükün paylaşımı bütün ülkelere aittir.
- Ulusal politikalar ve stratejiler, ormanların ve orman arazilerinin sürdürülebilir şekilde gelişmesine imkan verecek bir çerçeve sağlamalıdır.
- Hükümetler ve ilgili kuruluşlar ormanların, orman kaynaklarının ve orman programlarının ulusal düzeyde izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik mevcut mekanizmaları güçlendirmelidir

Gündem 21

Gündem 21, çevre ve ekonomiyi etkileyen tüm alanlarda hükümetlerin, kalkınma örgütlerinin, BM kuruluşlarının ve bağımsız sektörlerin yapması gereken faaliyetleri tanımlayan bir eylem planıdır. Bu belge dört temel kısımdan oluşmaktadır. Bunlar;

- Sosyal ve Ekonomik Boyutlar,
- Kalkınma İçin Kaynakların Korunması
- Yönetimi, Etkin Grupların Rolünün Güçlendirilmesi ve
- Uygulama Mekanizmaları'dır.

Bu dört kısım altında 45 bölümde, sektörel ve sektörler arası konular ayrı ayrı ele alınmaktadır (Dölarslan, 2003). Dolaylı olarak ormancılığı ilgilendiren 6 bölümün yanı sıra, 11 No'lu Bölüm doğrudan ormancılığı ilgilendirmektedir. Ormansızlaşma ile mücadele başlığı altındaki bu bölümün uygulama programında (Anonim, 2007d);

- Ormanların fonksiyonlarının muhafaza edilmesi;
- Ormanların korunması ve sürekli ve dengeli yönetimi;
- Ormanlardan elde edilen ürün ve hizmetlerin sürekli ve dengeli bir şekilde kullanımı ve değerlendirilmesi;
- Ormanların planlanması, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kapasite oluşturulması konuları ile ilgili hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için yapılacak faaliyetler ve uygulama mekanizmaları tanımlanmaktadır.

Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi

BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, 1992 yılında düzenlenen Rio Dünya Zirvesi'nde benimsenen ve 1994 yılında yürürlüğe giren en önemli uluslararası sözleşmelerden birisidir. Sözleşmenin amacı, özellikle Afrika ülkeleri başta olmak üzere, ciddi ölçüde kuraklıktan etkilenen ve çölleşen ülkelerde, Gündem 21 çerçevesinde çölleşme ile mücadele etmek ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmaktır (Anonim, 2005a).

İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

21 Mart 1994 yılından beri yürürlükte bulunan İklim Değişikliği Sözleşmesinin amacı, iklim değişikliğine neden olan sera gazı emisyonlarının azaltılması ve bu amaçla tedbir alınması için gelişmekte olan ülkelere finansman kaynağı ve teknoloji transferi sağlanmasıdır. Ormanlar, 1992'de yapılan İklim Değişimi Konulu BM Toplantısı ve Kyoto Protokolünde CO² gazı başta olmak üzere sera etkisi oluşturan gazları azaltan bir etken olarak değerlendirilmiştir. Ormanlarla dolaylı olarak ilgili olan bu sözleşmeye gelişmiş ülke sınıfında değerlendirilmiş olması nedeniyle Türkiye uzun bir süre imza atmamıştır. Ancak eklerdeki pürüzler giderilmiş olup ülkemiz söz konusu sözleşmeye 24 Mayıs 2004 tarihinde 189. ülke olarak resmen taraf olmuş ve belirtilen taahhütleri uygulama yükümlülüğü altına girmiştir (Anonim, 2007e; Ayan, vd.,2007).

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin hedefi biyolojik çeşitliliğin korunmasını, sürdürülebilir kullanımını ve uygun teknoloji transferi yoluyla, genetik kaynaklardan elde edilen faydaların adil ve eşit bir şekilde paylaşımını sağlamaktır. Ormanlar, biyolojik çeşitliliğin en büyük kaynaklarından biri olduğu için, bu sözleşmedeki maddelerin çoğu ormanları ilgilendirmektedir. Bu belgeye Türkiye dahil 164 ülke taraf olmuştur (Anonim, 2007d).

Rio süreci sonrası, Rio Zirvesinde alınan kararların pratikte uygulamaya konmaması ve başta finansal konular olmak üzere pek çok kritik konuda gelişmiş ülkeler ile 77'ler diye adlandırılan ülkeler arasında oluşan görüş ayrılıklarından dolayı Rio belgeleri umulan düzeyde uygulanmayan birer taahhüt belgesi niteliğinde kalmıştır. BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (SKK) ormancılığı ilgilendiren konularda taraflar arasındaki görüş ayrılığını yok etmek ve ormancılık ile ilgili kararların daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak için kısaca IPF (Intergovernmental Panel on Forestry) denilen “Hükümetler Arası Ormancılık Panelinin” kurulmasını önermiştir.

Hükümetlerarası Ormancılık Paneli (IPF)

SKK'nın raporuna dayalı olarak oluşturulmasına karar verilen IPF 1995 yılında ormanların korunması, yönetimi ve sürdürülebilir biçimde geliştirilmesi için küresel anlamda birlik oluşturmak ve eylem önerileri hazırlamak üzere kurulmuştur (Anonim, 1999a).

IPF sonuç raporu ve uygulamaya yönelik 150 civarındaki eylem önerisi uluslararası ormancılık sürecinin çalışmalarını yönlendiren en önemli belgeler arasındadır. Bu eylem önerilerinin en başında her ülkenin kendi Ulusal Ormancılık Programı (UOP)'nı hazırlama hususu gelmektedir. Ayrıca ülkelerin ormansızlaşma ve orman tahribinin nedenlerini ortaya koyması istenmektedir. Diğer önemli bir husus ta SOY için hem bölgesel hem de ulusal bazda ölçüt ve göstergelerin belirlenmesi hususudur (Anonim, 2007d).

IPF'in SKK'ya sunduğu raporda, yaklaşık 150 öneri şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Ulusal Ormancılık Programları,
- Ormansızlaşmanın Temel Nedenleri,
- Çölleşme ve Kuraklık Etkisi Altında Duyarlı Ekosistemler,
- Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerindeki Etkisi,
- Zayıf Orman Örtüsüne Sahip Ülkelerin İhtiyaçları,

- Mali Yardım ve Teknoloji Transferi
- Özel Sektör Yatırımlarının Güçlendirilmesi,
- Ulusal Koordinasyon ve Kapasite Artırımı,
- Uluslararası İşbirliğini Güçlendirmek,
- Teknoloji Transferi ve Kapasite Artırımı,
- Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesi,
- Ormanların Çok Yönlü Yararları,
- Ormancılık Araştırmaları,
- Ormanlardan Çok Yönlü Yararlanma,
- Sürdürülebilir Ormancılık İçin Kriter ve Göstergeler,
- Orman Ürünleri Ticareti ve Çevre,
- Pazara Giriş ve İlgili Eylem Önerileri,
- Orman Ürünlerinin Rekabet Kabiliyeti,
- Belgeleme ve Etiketleme ile İlgili Eylem Önerileri,
- Pazar Şeffaflığı Üzerine Eylem Önerileri (Anonim, 1999a).

Sonuç raporu IPF'nin her konuda mutabakat sağlayamadığını, üzerinde mutabık olunamayan konuların çözülmesi için Panelin Foruma dönüştürülerek çalışmaların sürdürülmesi gerektiğini önermiş ve BM bu öneriye istinaden Hükümetler Arası Ormancılık Forumunu oluşturmuştur.

Hükümetler Arası Ormancılık Forumu (IFF)

IPF'in önerisi ve BM'nin kabulü ile oluşturulan IFF (Intergovernmental Forum on Forestry) bir evvelki panelin devamı niteliğindedir. IFF, IPF'in mutabakat sağlayamadığı bazı konularda mutabakatı sağlamış ve UOP'lerini de kapsayacak şekilde 120 adet eylem önerisi daha geliştirmiştir (Anonim, 2007d). Böylece IPF/IFF toplantıları sonucunda 270'in üzerinde eylem önerisi geliştirilmiştir (Anonim, 2007f).

Ancak özellikle 77'ler grubu ile Amerika Birleşik Devletleri ve aynı çizgideki diğer kalkınmış ülkelerin raporlama, tanımlar ve finansman başlıkları altında toplanacak

bir dizi konu üzerinde görüş birliğine varamaması bu kez 5 yıllık bir süre için yeni bir Forum oluşturulması ihtiyacını gündeme getirmiş ve BM Ormancılık Forumu (UNFF; United Nations Forum on Forest)’nun oluşturulmasına karar verilmiştir (Anonim, 2007d).

Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu (UNFF)

IPF/IFF eylem önerileri ülke uygulamalarını izlemek, tamamlanamayan işleri tamamlamak, sürece uluslararası politik destek sağlamak ve sonucunda, mümkünse, yasal bağlayıcılığı olan bir anlaşmaya ulaşmak için, yine SKK tarafından BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi’nin E/2000/35 sayılı kararı ile 2000–2005 yılları arasında görev yapacak UNFF kurulmuştur. Esas amacı; tüm orman tiplerinin yönetimi, korunması ve sürdürülebilir gelişiminin sağlanması olarak belirlenmiştir. BM’nin bir yan organı olarak kurulan UNFF, 2000–2005 yılları arasında beş oturum gerçekleştirmiştir. 2005 yılında yapılan beşinci oturumunda yasal bağlayıcılığı olan bir ormancılık sözleşmesine ulaşma konusunda hayal kırıklığı yaşanmıştır. UNFF’in beşinci oturumunda UNFF oturumlarının sürdürülmesine karar verilmiştir. 13–24 Şubat 2006 tarihleri arasında ise UNFF’in altıncı oturumu gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi için UNFF’in temel fonksiyonları (Anonim, 2007f);

- Ormanla ilgili sözleşmelerin uygulanmalarını kolaylaştırmak ve SOY üzerinde ortak bir anlayış geliştirmek, Gündem 21’de belirtildiği üzere bütüncül, kapsamlı ve entegre bir şekilde yeni ilgi alanlarını ve ormancılık konularını belirlemek, hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve büyük sivil toplum örgütleri arasındaki diyalogun ve ormancılık politikalarının sürekli geliştirilmesini sağlamak;
- Ormanla ilgili konularda politika ve program koordinasyonunu ve işbirliğini artırmak; izleme, değerlendirme ve raporlama konularında uluslararası işbirliğini artırmak;

- Tüm orman tiplerinin sürdürülebilir yönetimi, gelişimi ve korunması konusunda politik taahhütleri güçlendirmek şeklinde tanımlanmıştır.

Rio zirvesi ve Rio zirvesinden sonra oluşan IPP ve IPF’de alınan kararların bölgesel düzeyde uygulanması için değişik bölgesel süreçler başlatılmıştır.

Bu bölgesel süreçler:

- Pan-Avrupa (Avrupa Ülkeleri)
- Montreal (Kuzey Amerika Ülkeleri)
- Tarapato (Amazon İşbirliği)
- Laperatigue (Orta Amerika Ülkeleri)
- FAO-UNEP (Kurak Afrika Ülkeleri)
- FAO-UNEP (Yakın Doğu Ülkeleri)
- ITTO (Uluslararası Orman Ürünleri Ticareti Organizasyonu)
- ATO (Africa Orman Ürünleri Ticareti Organizasyonu)
- Dry Zone Asia (Kurak Kuşak Asya)

Türkiye, bu süreçlerden Pan-Avrupa ve Yakın-Doğu süreçleri içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Aşağıda bu süreçlere kısaca değinilmiştir.

Pan-Avrupa Süreci

Daha evvel de belirtildiği gibi Avrupa ülkeleri Rio öncesinde AOKBK’yı başlatmış ve 1990 yılında Strasburg ’ta ilk konferansı gerçekleştirmişti. Rio Zirvesinin 1992 yılında yapılmasından sonra bu Konferans Rio Kararlarının uygulanması için bir bölgesel sürece dönüşmüş ve 1993 yılında Helsinki’de toplanmıştır. Dolayısıyla Avrupa Ormanlarının Korunması Helsinki 2’inci Orman Bakanları Konferansı Rio Kararları ’nın uygulanmasında Avrupa Ülkeleri Bölgesel Sürecinin başlangıcını temsil etmektedir (Anonim, 2007d).

Helsinki 1993:

Avrupa’da Ormanların Korunması 2. Bakanlar Konferansı 1993 yılı Haziran ayında Finlandiya’nın Helsinki kentinde yapılmıştır. Konferansta, Strazburg kararlarıyla bağlantılı olan dört karar ve bir Genel Deklarasyon hazırlanmıştır (Anonim, 2007d). Helsinki’de alınan dört kararla ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi konusunda önemli bir adım atılmıştır.

Helsinki kararları (Anonim, 1999a):

H1 : “Avrupa Ormanlarının Sürdürülebilir Yönetimi İçin Genel Esaslar”

H2 : “Avrupa Ormanlarında Biyolojik Çeşitliliğin Korunması İçin Genel Esaslar”

H3 : “Geçiş Ekonomisindeki Ülkeler ile Ormancılık Alanında İşbirliği”

H4 : “Avrupa Ormanlarının İklim Değişikliğine Uzun Süreli Adaptasyon İşlemleri İçin Stratejiler”.

Lizbon 1998:

Avrupa Ormanlarının Korunması 3. Orman Bakanları Konferansı 1998 yılında Lizbon’da yapılmıştır. Bu Konferansta Helsinki sonrası gelişmeler ele alınmış, Avrupa Bölgesinde SOY için belirlenmiş olan ölçüt ve göstergeler onaylanmıştır (Anonim, 2007d). Lizbon konferansında, Strasburg ve Helsinki kararlarının uygulamalarında kat edilen aşamalar, Avrupa’da SOY’un asıl boyutları vurgulanarak değerlendirilmiş ve Avrupa ormanları için bir işbirliği programının hazırlanıp uygulanması taahhüt edilmiştir.

Lizbon Konferansında alınan iki karar şunlardır (Anonim, 1999a):

L1: “Halk, Ormanlar ve Ormancılık”- SOY’un sosyoekonomik boyutlarının geliştirilmesi

L2: SOY için Tüm-Avrupa Ölçütleri, Göstergeleri, Uygulama Düzeyi Rehberleri.

Viyana 2003:

12-14 Şubat tarihlerinde Viyana’da yapılan bu Konferans’ta 5 karar alınmıştır. Bu Konferans süreci içerisinde UOP ön plana çıkmış ve Avrupa için ortak bir yaklaşım belirlenmiştir.

Deklarasyonun yanı sıra Viyana Konferansında alınan kararlar şunlardır (Anonim, 2007g):

V1: Sektörler arası işbirliği ve UOP’leri aracılığı ile Avrupa’da SOY için sinerjiyi güçlendirmek.

V2: Avrupa’da SOY’un ekonomik hayatiyetini güçlendirmek.

V3: Avrupa’da SOY’un sosyo-kültürel boyutlarının korumak ve geliştirmek.

V4: Avrupa’da biyolojik çeşitliliği korumak ve geliştirmek.

V5: Avrupa’da iklim değişikliği ve SOY.

Varşova 2007:

5-7 Kasım tarihlerinde Varşova/Polonya’da yapılan konferansta bir bakanlar deklarasyonu, iki karar ve iki bildiri kabul edilmiştir. Varşova Deklarasyonu dünyamızdaki hayat şartlarının tehdit altında olduğunun altını çizip acil eyleme işaret etmektedir. Dünya doğal kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasının bütün hükümetlerin ve sivil toplumların meselesi olduğu, Avrupa ormanlarının iklim değişikliğinin azaltılması, enerji sağlanması ve suyun korunması başta olmak üzere, sunduğu faydalarla yaşam kalitesini iyileştirmede çok önemli rolü olduğu vurgulanmaktadır.

Konferansta alınan kararlar şunlardır (Anonim 2007g):

V1: Ormanlar, odun ve enerji,

V2 : Ormanlar ve su.

4.2. AB Ormancılık Politikaları ve Türkiye Ormancılığı

4.2.1. AB Ormancılık Politikaları

AB ülkelerinin her birinin kendine has doğal, ekonomik, sosyal, kültürel ve tarihsel yapıları bulunmaktadır. Bu farklılıklar AB ormanlarında orman tipleri, mülkiyet durumu, toplam orman varlığı ve sosyo-ekonomik koşullar açısından büyük farklılıkların oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

AB 'de farklı orman tiplerinin var olması, bunların işletme amaçları ile birlikte koruma amaçlarının da farklı olmasına neden olmakta, buna bağlı olarak da ormancılık politikaları farklılık göstermektedir. Bu nedenle AB anlaşmasında özel olarak ortak bir ormancılık politikası açıkça belirtilmemiş ve sorumluluk üye devletlere paylaştırılmıştır. Daha başka bir ifadeyle AB'nin oluşturduğu ortak ormancılık politikası, üye ülkelerin ormancılık politikaları ve AB'nin belirlediği ormancılığa ilişkin ana hedefler doğrultusunda belirlenmiştir.

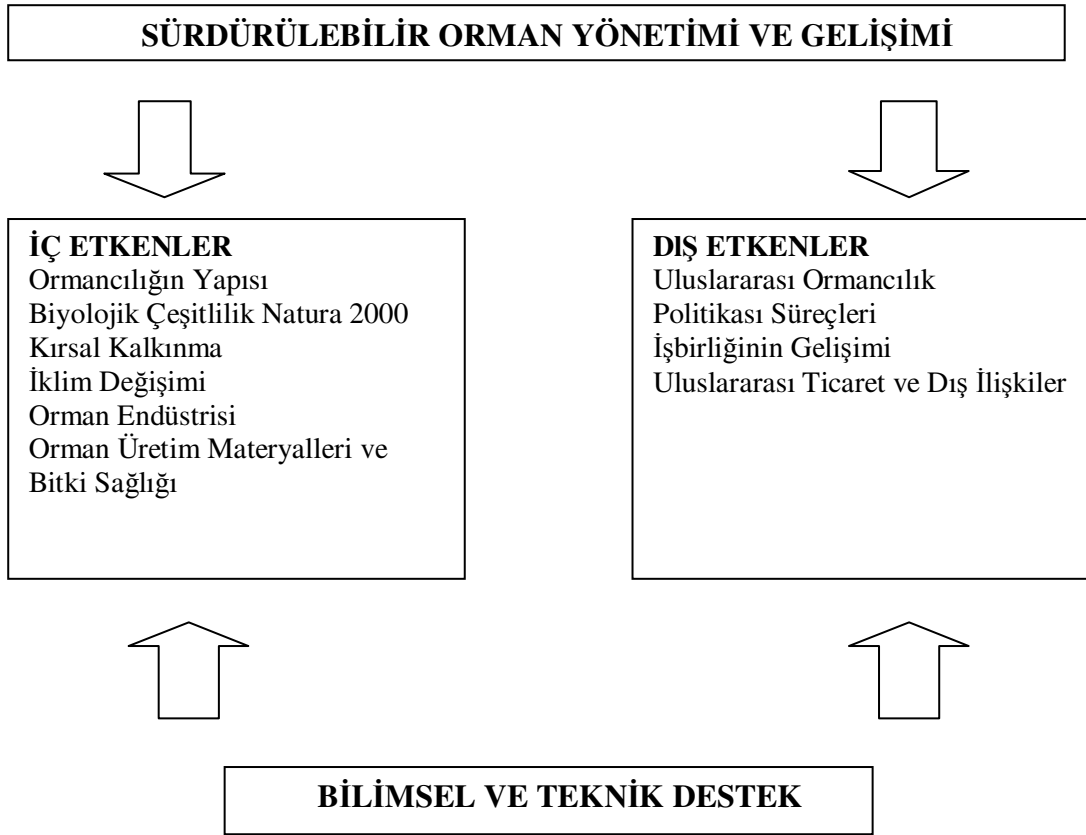
AB'nin ormancılığa ilişkin ana hedefleri aşağıda sıralanmıştır (Anonim, 2003):

- AB ormancılık sektörünün özellikle kırsal alanlarda işlerin yürütülmesi ve ormanların korunmasına yönelik sürdürülebilir gelişiminin sağlanması,
- Doğal çevrenin ve orman varlığının korunması ve toprak koruma, erozyon kontrolü, su yönetimi, hava kalitesini geliştirme, karbon depolama, iklim değişim etkilerinin azaltılması ve uyumu, biyoçeşitliliğin korunması ve zarar görmüş ormanların onarımı,
- Biyotik ve abiyotik faktörlere karşı ormanların korunması,
- Ekolojik, ekonomik ve sosyal olarak AB'de SOY'un gelişimi,
- AB ormancılık sektöründe rekabetin endüstrilere bağlı olarak sağlanması,
- Çevresel anlaşmalar çerçevesinde orman izleme araç-gereçlerinin geliştirilmesi,

- Çevre dostu olarak üretilen odun ve diğer orman ürünlerinin kullanımını artırarak SOY'un, sertifikasyonunun ve ilgili ürünlerin etiketlenmesinin artırılması,
- Yoksulluğu azaltmanın bir yolu olan ormanların sürdürülebilir yönetimi ile AB'nin gelişme politikasına katkıda bulunulması.

AB kapsamında, ormancılık politikası oluşturulurken uluslararası toplantıların etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanında, ormancılığa ilişkin politikalar ve stratejiler oluşturulurken birlik içerisinde de bazı aşamalardan geçildiği anlaşılmaktadır. Yani, AB Ormancılık Politikası birlik dahilinde ve dışında gelişen ormancıkla ilişkili süreçlerin etkisiyle oluşmaktadır (Anonim, 2007h).

AB ormancık politikasının temelini oluşturan SOY ve gelişiminde etkili olan iç politikalar; temel ormancılık önlemleri, kırsal kalkınma, biyoçeşitlilik- Natura 2000, iklim değişikliği, orman endüstrisi, orman üretim materyalleri ve bitki sağlığıdır. Dış politikalar ise şöyle sıralanabilir; uluslararası ormancılık politikası süreçleri, işbirliği gelişimi, uluslararası ticaret ve dış ilişkilerdir. Bu iç ve dış politikalar, bilimsel ve teknolojik destek ile ve ormancılık istatistik bilgileri ile desteklenmektedir (Şekil 1).

Şekil 1: Sürdürülebilir Ormanlık Yönetiminde Etkili Olan İç ve Dış Faktörler (Anonim, 2007h).

Bütün bu bilgiler ışığında AB Ormanlık Politikalarını maddeler halinde sıralayacak olursak (Ayan, vd., 2007);

- Avrupa sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ormancılık ile diğer sektörler arasında bağlantı oluşturularak, işbirliğini yoğunlaştırmak
- Sektörler arası kilit konu ve aktörleri belirlemek ve tanımak.
- SOY kapsamında, ormancılık yönetiminde kamu ve özel sektör katılımcılarının rollerinde ve orman mülkiyetinde oluşan değişimlere ilişkin oluşan tepkilerle ilgilenmek.
- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin kendilerine özgü güçleri arasında bağlantı ve ortaklık oluşturmak.

- Avrupa'da ormancılık sektöründe kanunların uygulanmasını sağlamak, etkin yönetimi teşvik etmek ve yasa dışı kesim ve orman ürünleri ticaretiyle mücadele etmek.
- Politik karar alma düzeyinde yararlı olacak ve güvenilir bilgi sağlayacak ormancılıkla ilgili araştırmaları en iyi şekilde kullanmak ve konuyla ilgili araştırma kurumlarıyla işbirliği sağlamak.
- SOY'un kapsamını iklim değişimi konulu BM toplantısı ve buna bağlı Kyoto Protokolü ile ilişkili olarak genişletmek.
- Avrupa'da SOY'un ekonomik olarak uygulanabilir olmasını sağlamak için şartları güçlendirmek.
- Avrupa ormanlarındaki biyolojik çeşitliliği arttırmak.
- Ulusal ormancılık plan ve programlarında SOY'un boyutunu oluşturmak ve teşvik etmek.
- AB'nin ormancılıkla ilgili uluslararası ortamlarda tek ve bütüncül bir yapı sergilemesini sağlamak.

4.2.1.1. AB Ormancılık Sektörü

AB'de, doğal orman tipleri, orman örtüsü, mülkiyet durumu ve sosyo-ekonomik yönden büyük çeşitlilik vardır. Avrupa tabiatının en önemli bileşeni olarak düşünülen ormanlar, Avrupa'nın sahip olduğu ve önemli yenilenebilir kaynaklardan biridir. AB'ye üye 27 ülkenin ormanları ve ağaçlık alanları 197,014 milyon hektar alanı kaplamaktadır. Bu AB alanının yaklaşık % 35'ine karşılık gelmektedir. Bu alanın 101,074 milyon hektarı odun arzı için uygundur (Çizelge,1). Hem ağaçlandırma programlarının bir sonucu olarak hem de terkedilmiş tarım alanlarında doğal süreçlerin birbirini izlemesinden dolayı, AB'nin orman örtüsü artmaya devam etmektedir. Birlik sınırları içindeki orman alanlarının payı farklılık göstermektedir. Örneğin, Finlandiya'da orman alanlarının payı %77, İsveç'te %75, İrlanda'da %10, Hollanda'da %11, Danimarka %15 ve İngiltere'de %12'dir (Anonim, 2007b; Anonim, 2007h).

AB'nin 27 ülkeye genişlemesi, hem orman alanı bakımından hem de verimli ve ekolojik potansiyel bakımından, AB ormancılık sektörünün önemli derecede genişlemesini sağlamıştır.

AB'nin ormanları ve ormancılığı, iklim, coğrafya ve ekolojik bakımdan da çeşitliliğe sahiptir. AB ormanları, kuzey bölgelerden Akdeniz'e ve Alplerden düşük alanlara kadar çok farklı ekolojik yapıya sahiptir. Avrupa'daki tüm biyotoplar arasında, ormanların kıtadaki türler içerisinde büyük bir payı vardır ve biyoçeşitliliğin muhafazası ile su ve toprağın korunması gibi önemli çevresel işlevleri yerine getirmektedir. Orman alanların yaklaşık %12'si koruma altındaki ormanlar olarak belirlenmiştir (Anonim, 2005b).

Öte yandan AB ormanları, tür çeşitliliği yönünden ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. İğne yapraklı ormanlar; Avusturya, Finlandiya, Almanya, İrlanda, İsveç, Estonya, Letonya ve Polonya'da ağırlıklı paya sahipken, yapraklı ormanlar; Fransa, İtalya, Portekiz ve Macaristan'da ağırlıklıdır. Karışık ormanlar ise ek Cumhuriyetinde en fazla görülen orman türü olarak yer almaktadır (Anonim, 2007h).

AB orman varlığına mülkiyet yönünden baktığımızda da büyük farklılıkların olduğu görülmektedir. AB'ye ilk ye olan 15 ülkenin (AB-15) orman ve ağaçlık alanlarının yaklaşık % 35'i kamuya, yaklaşık % 65'i ise özel sektöre aittir. Bununla beraber, AB'ye ye 25 ülkede (AB-25) bu oran yaklaşık olarak % 40 kamu % 60 özel sahipler şeklinde değişmiştir. Genişlemeden sonra özel orman sahiplerinin sayısının % 25 arttığı tahmin edilmektedir. AB-15'te, özel orman sahiplerinin sayısı 12 milyon iken AB-25'te bu rakam 15 milyona ulaşmıştır. Romanya ve Bulgaristan'ın katılımıyla bu rakam daha da artmıştır. Yeni ye devletlerdeki ormanların sahiplerine iade edilmesi, özel orman sahipliğinin çoğalmasına neden olmuştur. Örneğin orman alanlarının %65'i özel mülkiyette, %35 i devlet mülkiyetinde olan Slovenya'da siyasi değişimden sonra devlet ormanlarının %5'i eski orman sahiplerine iade edilmiştir. Slovenya'da özel orman mülkiyeti %70'e ulaşmıştır. Özel orman sahiplerinin, orman iftliklerinin yönetimi konusundaki bilgisi ve anlayışı bu durumu şekillendirmektedir. AB'de orman sahipliğinin tip dağılımındaki değişikliğiyle

beraber, özel orman sahiplerinin işinde ve hayat tarzında da değişiklikler olmuş ve bazı bölgelerde orman sahipleri ormana daha az bağımlı olmaya başlamışlardır. AB’de özel orman alanlarının ortalama büyüklüğü 13 hektarken, kamuya ait orman alanlarının ortalama büyüklüğü 1000 hektardan daha fazladır. Bununla birlikte, ülkeler arasında ortalama çiftlik büyüklükleri bakımından da farklılıklar vardır. Özel orman sahiplerinin çoğunluğu 3 hektardan daha az orman alanına sahiptir. Bu da AB’yi uluslararası orman üreticileri ülkeler arasında özel bir duruma getirmiştir (Anonim, 2005b; Anonim, 2008b).

Çizelge 1: AB'ye Üye Ülkelerin ve Türkiye'nin Toplam Orman Alanı ve Yıllık Değişim Oranları (Anonim, 2007h).

Ülkeler	Toplam orman alanları ve diğer ağaçlık alanlar		Odun Üretimine uygun orman alanları (1000 ha)	Kişi başına düşen orman alanı (ha)	Toplam orman alanındaki yıllık değişim oranı (2000-2005) %
	1000 ha	%			
Avusturya	3 980,0	48	3 354,0	0,5	0,12
Belçika	698,0	23	667,0	0,1	0,15
Danimarka	636,0	15	385,0	0,1	0,57
Finlandiya	23 311,0	77	20 004,0	4,4	-0,31
Fransa	17 262,0	31	14 743,0	0,3	0,26
Almanya	11 076,0	32	-	0,1	0,0
Yunanistan	6 532,0	51	3 455,6	0,6	0,82
İrlanda	710	10	656,3	0,2	1,90
İtalya	1 1026	37	8 921,5	0,2	1,10
Lüksemburg	88,2	34	86,1	0,2	0,0
Hollanda	365,0	11	295,0	0,0	0,28
Portekiz	3 867,0	42	-	0,4	1,09
İspanya	2 8214,0	57	-	0,7	1,74
İsveç	30 929,0	75	21 235,0	3,4	0,33
İngiltere	2 865,0	12	2 375,0	0,0	0,37
Kıbrıs	388,3	42	43,2	0,5	0,18
Çek Cumhuriyeti	2 647,0	34	2 518,0	0,3	0,08
Estonya	2 358,0	56	2 090,0	1,7	0,19
Macaristan	1 948,0	22	1684,0	0,2	0,86
Letonya	3 149,7	51	2 843,0	1,4	0,38
Litvanya	2 198,0	35	1 835,0	0,6	0,98
Malta	0,3	1	0,0	0,0	0,0
Polonya	9 200,0	30	8 417,0	0,2	0,31
Slovakya	1 931,6	40	1 751,2	0,4	0,11
Slovenya	1 308,0	65	1 155,0	0,7	0,40
Bulgaristan	3 678,0	34	2 561,0	0,5	1,58
Romanya	6 648,7	29	-	0,3	0,08
Toplam AB- 27	197 014,8		101 074,7		
Türkiye	21 188,6	27	106 212,2	0,3	0,24

Diğer taraftan ormanlardan, mantar, reçine, tıbbi bitkiler, çilek gibi birçok ürün üretilmektedir. Mantar, en önemli odun dışı orman ürünlerinden biridir. AB’de mantar üretimi 1,7 milyon hektar alanda yapılmakta ve bu üretim dünya mantar üretiminin (mantar meşesinin) % 80 ine karşılık gelmektedir. AB, dünyadaki en büyük orman ürünleri üreticisi ve tüketicisidir. Yuvarlak odun ve kağıtlık odun olmak üzere başlıca iki alanda ithalat söz konusudur. Dünya orman ürünleri ihracatın %38’i ve ithalatın %37’si AB tarafından gerçekleştirilmektedir. İsveç, Finlandiya, Fransa, Almanya ve Avusturya dünya odun ürünleri ihracatında ilk on sırada yer alırken, Almanya, İngiltere, Fransa, Hollanda, İspanya, Belçika ve Lüksemburg dünya odun ithalatında ilk onda yer almaktadır. Bunların yanı sıra İsveç ve Finlandiya 50 milyon m³’ün üzerinde üretim yaparak, birliğin en çok yapacak odun üretimi yapan ülkelerini oluşturmaktadır. Yine Fransa ve Almanya 40 milyon m³’e yaklaşan odun üretimiyle İsveç ve Finlandiya’yı izlemektedir, Polonya, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Avusturya, Letonya, Portekiz, Estonya da 10 milyon m³’ün üzerinde üretim yapan birlik ülkeleridir. Benzer şekilde İsveç ve Finlandiya odun tüketiminde de birliğin önde gelen ülkelerindendir. Avrupa ormanlarının toplam dikili ağaç serveti 112 milyar m³ tür. Son 15 yılda bu servete her yıl ortalama 358 milyon m³ dikili ağaç serveti eklenmektedir. Bu değer Slovenya’nın toplam dikili ağaç servetine eşittir. AB’ye yuvarlak odun ithalatı çoğunlukla Rusya Federasyonundan ve Doğu Avrupa ülkelerinden yapılmaktadır. Kâğıtlık odun ise, Kuzey ve Güney Amerika ile orman gelişimi hızlı ve düşük fiyatlı odun üreten ülkelerden yapılmaktadır. İşlenmiş odun ürünleri kategorisinde, özellikle kaliteli kâğıt, odun kökenli panel gibi yüksek katma değerli ürünler önemli düzeyde iç arz göstermektedir. Ormancılık sektöründe 3,5 milyon kişi çalışmakta ve 400 milyar Euro civarında yıllık gelir sağlanmaktadır. Ormancılığın önemli rol oynadığı yeni üye ülkelerin katılımıyla bu durum daha da güçlenecektir (Anonim, 2005b, Anonim, 2007b, Anonim 2007h).

Çizelge 2: AB Orman Ürünleri Üretim Miktarı (Seoane, 2006)

Odun Ürünü Çeşidi	Dünyadaki Üretim Miktarı (Milyon)	AB'deki Üretim Miktarı (Milyon)		Net İhracat (Milyon)
Endüstriyel Yuvarlak Odun	1 600 m ³	323 m ³	% 20	-25.0 m ³
Odun Hamuru	185 ton	46 ton	% 25	-6.5 ton
Kağıt	340 ton	102 ton	% 30	8.5 ton
Kereste	405 m ³	101 m ³	% 25	5.5 m ³
Odun Tabanlı Paneller	200 m ³	60 m ³	% 30	0.5 m ³

Türkiye'yi AB ülkeleri ile kıyasladığımızda, ülkemizin toplam ormanları ve diğer ağaçlık alanları yaklaşık 21,2 milyon hektardır. Bu da toplam ülke alanının %27'sine tekabül etmektedir. Odun arzı için uygun toplam orman alanı 8,665 milyon hektardır. Kişi başına düşen orman alanı 0,3 hektardır. Yıllık orman alanlarındaki değişim ise 1990-2000 yılları arasında %0,38 iken bu değer 2000-2005 yılları arasında %0,24'e gerilemiştir. Bir yönetim planı altında yönetilen ormanlar ve diğer ağaçlık alanların oranlarına baktığımızda bu oran Türkiye, Slovakya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan ve Malta'da %100, Macaristan'da %98, Romanya'da %90, Portekiz'de %81, Finlandiya'da %78, Almanya'da %65, Avusturya'da % 50, Fransa'da %41, İtalya'da %18, Yunanistan, Lüksemburg ve İspanya'da %0'dır. Ormancılık sektörünün gayri safi milli hasılaya katkısı yönünden baktığımızda ise bu oran Türkiye'de %0.8 iken Slovakya'da %2.4, Slovenya'da, %1.8, Çek Cumhuriyeti'nde %2.1, Bulgaristan'da %0.9, Macaristan'da %0,8 Romanya'da %3.5, Portekiz'de %1.7, Finlandiya'da %5.4, Almanya'da %1, Avusturya'da % 2.2, Fransa'da %0.8, İtalya'da 0.9 ve Yunanistan'da ,%0.5'tir (Anonim, 2007h).

4.2.1.2. AB Ormancılık Stratejisi

AB'nin birincil hukukunun temellerini oluşturan, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (1951), AET (Roma Antlaşması 1957) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (1957) anlaşmalarının hiç birinde doğrudan ormancılık ile ilgili herhangi bir

düzenleme/madde yoktur. Ancak 1964 yılından sonra AB, ormancılık politikası ve bazı özel ormancılık önlemlerinin uygulanmasında koordinasyonu sağlamak için çeşitli adımlar atmıştır. Bu adımlar (Seoane, 2006);

- 1964: Ormancılık Politikalarında Ülkelerarası Koordinasyon üzerine Komisyon İlke Kararı
- 1986: Ormancılık Memorandumu ve Özel Ormancılık Düzenlemeleri
- 1989: Ormancılık Eylem Planı ve Daimi Ormancılık Komitesinin Kurulması
- 1997: Avrupa Parlamento Raporu ve Ormancılık Stratejisi üzerine Komisyon İlke Kararı'dır.

AB'de ormancılık çalışmaları; 15 Aralık 1998 tarihli AB Ormancılık Stratejisi, mevcut anlaşmalar ve mevzuat çerçevesindeki sorumluluklar altındaki faaliyetler, ortak tarım politikası, entegre kırsal kalkınma politikası, çevresel konular ve iç pazar kurallarının uygulanması temellerine dayanmaktadır (Anonim, 2007c).

1998 tarihli AB ormancılık stratejisi üzerine Konsey İlke Kararı, SOY'u destekleyen ormanla ilgili eylemler için, üye devletlerin ormancılık politikaları, ormanlar ve ormancılık ile ilgili Birlik politikaları ve önceliklerinin koordinasyonu üzerine kurulu bir çerçeve tesis etmiştir (Anonim, 2005b).

Bu kararın amacı; birliğin ormancılıkla ilgili faaliyetleri ile üye ülkelerin ormancılık politikaları arasındaki uyumu arttırmaktır. Ayrıca karar üye ülkelerin ormancılık politikalarını etkileyen finansal teşvik ve topluluk mevzuatına, AB'de ormancılık meseleleri konusunda koordinasyonu güçlendirmeye ve uluslararası ormancılık politikaları müzakerelerinde AB'nin tek ses olarak ifade edilmesine de cevap vermektedir (Seoane, 2006).

Bu karar, AB ve üye devletler tarafından uluslararası süreçler, özellikle 1992 yılındaki BM Çevre ve Kalkınma Konferansı ve onu izleyen konferanslar ve AOKBK ile ilgili taahhütlerine dayanmaktadır (Anonim, 2005b).

AB Ormancılık Stratejisi'nin ana amacı, orman prensiplerinde belirtildiği ve Bakanlar Konferansı sürecinde tanımlandığı şekliyle SOY'un güçlendirilmesidir. Bu amaç, UOP'ler veya eşdeğer programlar vasıtasıyla tanımlanmakta ve uygulanmaktadır (Anonim, 2007c).

Dolayısıyla strateji, toplumun gelişmesi için SOY ve ormanların çok işlevli yönünün önemi üzerinde durarak bu stratejinin uygulanmasında temel oluşturan bir dizi anahtar öğeyi tanımlar. Aynı zamanda, ormancılık politikasının üye devletlerin yetki alanında olduğunu, ancak AB'nin yetki ikamesi ilkesi ve paylaşılmış sorumluluk kavramı temelinde ortak politikalar yoluyla SOY'un uygulanmasına katkıda bulunabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca AB Ormancılık Stratejisi, uluslararası taahhütlerin, ilkelerin ve tavsiyelerin UOP'ler veya eşdeğer araçlar vasıtası ile uygulanmasının ve ormanla ilgili tüm uluslararası süreçlerde etkin katılımının önemini belirtir ve orman sektörü ile ilgili tüm politika alanlarında eşgüdümün, iletişimin ve işbirliğinin geliştirilmesi ihtiyacını vurgular (Anonim, 2005b).

Ormancılığa ilişkin politikalar ve stratejiler oluşturulurken birlik içerisinde de bazı aşamalardan geçildiği anlaşılmaktadır. AB ormancılık stratejisinin belli başlı eylemlerini oluşturan konular şunlardır (Seoane, 2006);

- UNFF ve AOKBK ya katılım,
- Kırsal Kalkınma Politikası,
- Orman Koruma Önlemleri (Atmosferik Kirlilik, Orman Yangınları),
- Biyoçeşitlilik ve Natura 2000,
- Orman Sektörleri Arasındaki Rekabet,
- Bilimsel Araştırmalar
- İşbirliği

AB ormancılık stratejisinin uygulanması AB üyesi ülkelerin hükümetleri tarafından seçilen ve ormancılık kuruluşlarını temsil eden Daimi Ormancılık Komitesi, Ormancılık İç Hizmet Grubu, Ormancılık Danışma Grubu gibi Komisyon ve Üye ülkeler arasında eşgüdümü sağlayan kuruluşlar ile sağlanmaktadır (Seoane, 2006).

4.2.1.3. AB’nin Uluslararası Düzeyde Dikkate Aldığı Ormancılık Politikaları ve Bu Politikalar Kapsamında Türkiye’deki Uyumlaştırma Çalışmaları

4.2.1.3.1. Orman Çoğaltım Materyalleri ve Bitki Sağlığı

AB Ormancılık Stratejisinin uygulanması kapsamında AB orman varlığının sürekliliğini sağlayan, topluluk içerisinde orman çoğaltım materyallerinin serbest dolaşımını engelleyen, verimlilik ve çeşitliliğin artırılması için ormancılıkta yüksek kalitede ürün kullanımını gerekli kılan 1999/105/EC sayılı, 22 Aralık 1999 tarihli “Orman Çoğaltım Materyallerinin Pazarlanmasına İlişkin Konsey Direktifi” kabul edilmiştir (Anonim, 2008c; Anonim, 2008d).

AB’de orman üretim materyalleri, bitki sağlığı alanında 2000/29/EC sayılı 8 Mayıs 2000 tarihli “Bitki ve Bitkisel Ürünlere Zararlı Organizmaların AB’ye Girişi ve AB’de Yayılışına Karşı Gereken Koruyucu Önlemler Hakkında Konsey Direktifi” kapsamına alınmıştır. Bu Direktif, AB üyesi ülkelerde bitki ve bitkisel ürünlerin sağlığını korumak amacıyla, zararlı organizmaların topluluğa girişini ve topluluk içinde yayılmasını önleyebilmek için bir takım koruyucu önlemler getirmektedir. Yönerge, ormancılıkta genetik yapının korunması amacı ile bitkilerin geldikleri yerdeki şartları kontrol etmekte ve uygun fidanlıklardan geldiklerinin yetkililerce onaylandıklarını garanti eden bir bitki pasaportuna sahip olmalarını gerekli kılmaktadır (Duyar, 2005; Anonim, 2008e).

AB’ye katılım sürecinde AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı’nın uygulanması, koordinasyonu ve izlenmesine dair karar da yer alan 1999/105/EC sayılı Orman Çoğaltım Materyallerinin Pazarlanmasına İlişkin 22 Aralık 1999 tarihli Konsey Direktifi’nin üstlenilmesi ve bu direktife karşılık gelen “Orman Çoğaltım Materyallerinin Pazarlanması Hakkındaki Yönetmelik” 2 Şubat 2006 tarihinde 26068 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2008c). Sorumlu kurum Çevre ve Orman Bakanlığı’dır.

Söz konusu mevzuatı AB Müktesebatına uygun bir şekilde hazırlayabilmek için şu ana kadar Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yapmış olduğu çalışmalar aşağıda özetlenmiştir;

Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü (AGM) Planlama Dairesi koordinasyonunda, Fidanlık ve Tohum İşleri Dairesi Başkanlığı, AR-GE Dairesi Başkanlığından; Orman Ağaçları ve Tohumları Islah Araştırma Müdürlüğü, İç Anadolu Ormancılık Araştırma Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü'nden görevlilerinin de katılımıyla 31 Mart 2004 tarihinde bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon tarafından 1999/105/EC sayılı Konsey Direktif ekleri ile birlikte İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Bu konsey direktifi ve ülkemizdeki uygulamalar dikkate alınarak, 1999/105/EC sayılı Konsey Direktifine karşılık gelecek “Orman Yetiştirme Materyallerinin Ticareti Yönetmeliği” (Orman Çoğaltım Materyallerinin Pazarlanması Hakkındaki Yönetmelik) hazırlanmıştır. Komisyon tarafından hazırlanan yönetmelik ilgili bakanlık içi ve dışı kurumlara, sivil toplum örgütlerine, üniversitelere ve uzmanlara gönderilmiştir. 2004 yılı TAIEX (Teknik Destek ve Bilgi Değişim) Programı kapsamında kısa süreli teknik eleman desteği talep edilmiş ve bu talep kabul edilmiştir. İtalya Tarım Bakanlığından bir uzman (Sn. Alberto Battistelli) Aralık ayında 2004 tarihleri arasında ülkemizde bulunmuştur. Bu uzman ile birlikte gerek merkezde, gerekse arazide (Eskişehir Fidanlığı, tohum bahçeleri vs.) çalışmalar yapılmış ve yönetmelik üzerinde tartışılmıştır (Anonim, 2008d).

Orman yetiştirme materyalinin ticareti yönetmeliğinin eski dayanağı 6831 sayılı Orman Kanunun 67. maddesine göre ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat Görevleri Hakkındaki Kanunun 11. maddesine göre yapılırken, AB mevzuatına uyum çerçevesinde Tohumculuk Kanunun “Orman bitki materyallerine ilişkin olarak genetik kaynakların kaydı, tohumlukların üretilmesi, sertifikasyonu, ticareti ve piyasa denetimi iş ve işlemleri bir protokol çerçevesinde Çevre ve Orman Bakanlığına devredilir” hükümlerini içeren 40. maddesi gereği iki bakanlık arasında yapılan protokol çerçevesinde yürütülmektedir (Anonim, 2006).

Yönetmeliğin uygulanması ve hazırlanması esnasında TAIEX fonlarından faydalanılmıştır. Ayrıca AGM'nin ilgili şube müdürlerine ve daire başkanlıklarına ve

taşıra teşkilatına Ankara’da bir seminer yapılarak bu konu hakkında bilgi verilerek Avrupa’da yapılan faaliyetler ile karşılaştırılması yapılmıştır. Orman yetiştirme materyalinin ticareti yönetmeliği 02.02.2006 tarihli ve 26068 sayılı Resmi Gazete’de ilan edilerek uygulanmaya konulmuştur. Ancak ziraat mühendisleri odası Danıştaya neredeyse yönetmeliğin tamamının iptalini içine alan yürütmeyi durdurma davası açmıştır. Açılan bu davanın sebeplerinden biri, henüz Biyogüvenlik Yasası çıkmadığı için genetik yapısı değiştirilmiş (GDO) ürünlerle ilgili maddenin bir dayanağının olmayışdır. Diğer bir sebep ise, ürünlerin ihracatı ile ilgili olan maddenin detaylandırılmamış olmasıdır. Danıştay açılan bu dava çerçevesinde yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Ancak daha sonra Danıştay bu iki hususun tamamlanması talebi ile yürütmeyi durdurma kararını kaldırmıştır. Dolayısıyla 2006 başında çıkan yönetmelik ancak uygulanmaya başlanmıştır. Bu yönetmeliğin içinde GDO ürünlerin de yer alması nedeni ile bizim bu yönetmeliği tam olarak uygulayabilmemiz için Türkiye’de Biyogüvenlik Kanunun çıkmış olması ve biyogüvenlikle ilgili altyapının oluşması gerekmektedir. Orman Yetiştirme Materyalinin Ticareti Yönetmeliği 2008 yılı itibariyle taşrada uygulanmaya başlanmıştır (Serdar Yegül, Kişisel Görüşme).

4.2.1.3.2. Ormanlarda Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

AB’de biyolojik çeşitlilik konusunda, ormanlarda alınması gerekli önlemlerin koruma, sürdürülebilir kullanım ve faydaların eşit olarak paylaşımı olmak üzere üç alanda toplanması gerektiği belirtilmektedir. Koruma, sürdürülebilir kullanım ve faydaların eşit olarak paylaşımı ormanların genetik kaynaklarının kullanımında ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle AB’de orman biyoçeşitliliğinin korunmasına yönelik eylemler hem in-situ (yerinde) hem de ex-situ (doğal ortamı dışında) olarak belirlenmiştir (Dölarslan, 2003).

AB’de 1979 yılında imzalanan “Avrupa’nın Yaban Hayatı ve Yaşam Alanlarının Korunması” (BERN) sözleşmesi biyolojik çeşitliliğin korunması için atılan ilk adımdır. Bu sözleşmenin amacı, gelecek nesillere aktarılması gerekli estetik, bilimsel, kültürel, rekreasyonel, ekonomik ve özgün değerde doğal bir miras oluşturan yabancı flora ve faunanın korunması, biyolojik dengelerin devamlılığı,

doğal yaşam ortamlarının muhafazasının hükümetlerin ulusal amaç ve programlarında dikkate alınması ve tüm bu konularda uluslararası işbirliğinin sağlanmasıdır.

97/62/EC sayılı Komisyon Direktifi ile değiştirilen yabani fauna ve flora ile habitatlarının korunmasına dair 21 Mayıs 1992 tarih ve 92/43/EEC sayılı Direktifin kabul edilmesi üye ülkelerde biyolojik çeşitliliğin korunması için genel bir çerçeve oluşturmuştur. Yönerge “Natura 2000” adında bir Avrupa ekolojik ağı oluşturmuştur. Ağ, ekolojik olarak hassas bölgelerin koruma zonları oluşturularak daha iyi korunacağına dayanan “özel koruma” alanlarından oluşur.

AB, BM Çevre ve Kalkınma Konferansında imzalanan, biyolojik çeşitlilik öğelerini tanımlamak, korumak ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak için ulusal stratejiler bilimsel ve teknik eğitim programlarını öngören Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesini 93/626 EEC sayılı Ekim 1993 tarihli konsey kararı ile onaylamıştır. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi biyolojik çeşitliliğin yerinde ve doğal ortamı dışında korunması, bu kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve gelişimi gibi konular bakımından önem taşımaktadır.

Milyonlarca dolarlık ticaret hacmine sahip olan yaban hayatının uluslararası ticareti birçok bitki ve hayvan türünün yok olmasına neden olmuş ve bu nedenle nesli tehlike altında olan fauna ve flora türlerinin uluslararası ticaretini düzenlemek amacıyla Nesli Tehlikede Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticareti anlaşması (CITES) hazırlanmıştır (Anonim, 2007i). Bu sözleşmenin amaç ve prensiplerine uygun olarak düzenlenen 338/97 sayılı 9 Aralık 1996 tarihli tüzük ile nesli tehlikede olan türlerin AB’ye getirilmesi ya da AB’den çıkarılmasına ilişkin ortak düzenlemeler getirilerek, biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olmak hedeflenmiştir.

AB 1998’de, Avrupa Parlamentosu ve Konseye AB Biyolojik Çeşitlilik Stratejisini sunmuş ve tarım, balıkçılık, doğal kaynaklar, iş birliğinin geliştirilmesi için Biyolojik

Çeşitlilik Hareket Planını kabul etmiştir. Biyolojik Çeşitlilik Stratejisinde, ormancılıkla ilgili kısımlar doğal kaynaklar ve tarım başlıkları altında bir araya getirilmiştir. Stratejide, ormanların korunması ve biyoçeşitliliğin geliştirilmesinde, orman ağacı ve diğer bitkilerin doğal ortamlarında yaşamlarını daha iyi sürdürebildikleri, doğal yayılışlarını daha iyi sağladıkları dikkate alınmaktadır. Orman planlamacılarına, silvikültürel uygulamalarda doğal gençleştirmeyi tercih etmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Duyar, 2005).

Tüm ormanlarda sürdürülebilir yönetim sistemindeki biyolojik değerin artması ve korumacılığın sınırlarının belirlenmesi, aşağıdaki kavramlar çerçevesinde uygulanmaktadır (Dölarslan, 2003):

- Ekolojik bölümlere ayrılmaları bunlara adapte olmaları, çeşitli silvikültürel tekniklerle kombine bir şekilde alınan önlemler. Burada önemle vurgulanan ise gençleştirme metotlarının özellikle doğal gençleştirmede lokal olarak bulunan gen havuzlarının korunması yapılan faaliyetlerde öncelikle dikkat edilmesi gereken bir nokta olarak ortaya çıkmaktadır.
- Orman ekosistemlerinin sağlığı, canlılığı ve bakımı konusunda ağaçlandırma kapasitesinin artmasının, ekosistem kapasitesi ve direnci ile bağımlı olduğu vurgulanmaktadır.
- Atıl alanları bakımı ve ıslahının uygun türler kullanılarak ve ekosisteme uygun olarak yapılması.
- Silvo-pastoral sistemlerin geleneksel yönetim bakış açısıyla yüksek seviyedeki biyoçeşitliliğin bu şekilde tahribata devam edildiği takdirde kaybedilebileceği bilincine varılmıştır.
- Hasat tekniklerinin seçilerek hasadın mümkün olan en az zararla gerçekleştirilmesi.
- Ağaçlandırma alanlarında sahaya uygun, yaşama şansı ve uyum kapasitesi daha yüksek türler seçilmelidir.

Aynı zamanda bu uygulamaların yerine getirilmesinde ekonomik olduğu kadar sosyal niteliklerinde göz önüne alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu ilkelere ek

olarak dikkate alınması gereken diğerk bir konu, üye ÷lkelerin biyolojik çeşitliliğeg gösterdikleri önem çerçevesinde, kendi ulusal orman programlarınca ve ya eşdeğerk hükümlerce ek bir prosedür izlemeleri konusunda sorumluluk altına girmeleri olarak belirlenmiştir.

AB'ye katılım sürecinde ÷lkemizde biyoçeşitliliğeg korunmasıyla ilgili atılan adımlara ve AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin yapılan çalışmalara aşağıda kısaca değinilmektedir (Anonim, 2008f).

Kapasite artırımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Avrupa Orman Süreci'ne katılmış ve Strazburg, Helsinki, Lizbon kararlarının ulusal eşgüdümü sağlanmıştır. Ayrıca uluslararası taahhütler olarak;

- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi imzalanmıştır.
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi imzalanmış ve Ulusal Koordinasyon Birimi kurulmuştur.
- Biyogüvenlik (Cartegana) Protokolü imzalanmıştır.
- CITES Sözleşmesi'ne taraf olunmuştur.
- BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi'ne taraf olunmuş ve Ulusal Koordinasyon Birimi kurulmuştur. Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır.
- Ramsar Sözleşmesi'ne taraf olunmuştur.
- Karadeniz'in Kirliliğeg Karşı Korunması Sözleşmesi'ne taraf olunmuştur.
- Tehlikeli atıkların sınır ötesi hareketi ve uzaklaştırılmasının denetimi için Basel Sözleşmesi 'ne taraf olunmuştur.

Kurumsal/ yasal düzenlemeler olarak;

- CITES Yönetmeliğeg çıkarılmıştır.
- CITES Yönetmeliğeg uyarınca Dış Ticaret Müsteşarlığeg'nca ihracat tebliğeg yayımlanmış, ithalat tebliğeg ilgili kuruluşların görüşlerine sunulmuştur.
- Sulak Alanlar Yönetmeliğeg çıkarılmıştır.

- Mera Kanunu çıkarılmıştır.
- Denizcilik Müsteşarlığı kurulmuştur.

Strateji hazırlıkları olarak;

- Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı (UÇEP) hazırlanmıştır.
- Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır.
- Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır.
- Türkiye Bitki Genetik Çeşitliliğinin Yerinde Korunması Ulusal Planı hazırlanmıştır.
- Ulusal Gündem 21 belgesi katılımcı bir süreçle tamamlanmıştır.

Uygulama çalışmaları olarak;

- Özel çevre koruma bölgelerinin alanı, yeni bölgelerin ilanı ile % 58 artırılmıştır. Milli Parklar Yasası çerçevesinde ilan edilen koruma alanlarının sayısı artırılmıştır. 12 Milli Park, 58 Tabiat Anıtı, 9 Tabiat Parkı ve 12 Tabiatı Koruma Alanı daha ilan edilmiştir.
- Milli Park ilan edilen koruma alanlarında uzun dönemli gelişme planlarının hazırlanması sürerken, bunlardan 10'u tamamlanmıştır.
- Ramsar Sözleşmesi'nin imzalanmasının ardından dokuz yeni Ramsar Alanı ilan edilmiştir.
- Karadeniz Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır.
- Karadeniz'in ekolojik rehabilitasyon çalışmaları başlatılmıştır.
- Türkiye Bitkileri Ana Veri Tabanı hazırlanmıştır.
- Soyu tehdit/tehlike altındaki türlerin korunmasına yönelik çalışmaların sayısı artmıştır.
- Kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik katılımcı projelerin sayısı arttırılmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen ders programlarında genelde çevreye, özelde biyolojik çeşitliliğe daha fazla yer vermeye başlanmıştır.
- UOP hazırlanmıştır
- Ulusal Biyogüvenlik Düzenlemelerinin Geliştirilmesi Projesi hazırlanmıştır

- Akdeniz Stratejik Eylem Planı hazırlanmıştır.
- Türkiye Biyoçeşitlilik Veri Tabanı Projesi hazırlanmıştır.
- Organik Tarım Kanunu çıkarılmıştır.

AB mevzuatıyla birebir uyumlaştırma çalışmaları olarak,

Biyolojik çeşitliliğin korunması AB mevzuatlarında çevre başlığı altında doğa ve Biyolojik çeşitliliği koruma kanunu içerisinde yer almaktadır. Sorumlu kuruluş olan Çevre ve Orman Bakanlığınca yapılan uyumlaştırma çalışmaları; tamamlanmış olan, kısmen tamamlanan ve devam eden mevzuatlar ile uyumlaştırma çalışmalarına henüz başlanmamış olan AB Mevzuatları olarak aşağıda yer almaktadır (Anonim, 2007i).

Doğa Koruma Sektöründe Uyumlaştırılması Tamamlanmış Olan AB Mevzuatları:

- Bern Sözleşmesi (Avrupa Yaban Hayatın Korunması Sözleşmesi)

Türkiye bu sözleşmeye taraf olmuştur ve 20.02.1984 tarihli ve 18318 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

- BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi

Biyolojik Çeşitlilik Anlaşması Türkiye’de 27.12.1996 tarihli ve 22860 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe girmiştir. Devlet planlama teşkilatı ve dünya bankasının işbirliği ile UÇEP kapsamında biyolojik çeşitlilik sözleşmesinin diğer yükümlülüklerle uyum içinde uygulanabilmesi ve biyolojik çeşitlilik kaybının yol açtığı problemlerin çözümünde yararlanılabilecek bir rehber olması amacıyla “Türkiye Biyoçeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır.

Çevre ve Orman Bakanlığı ve Dünya Bankası işbirliğiyle hazırlanmış olan ve Küresel Çevre Fonu (GEF-Global Environment Facility) tarafından finanse edilen “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi” projesi hibe anlaşması, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ve Dünya Bankası tarafından imzalanarak 1

Ağustos 2000 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, 2008 yılı sonunda tamamlanacaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetler, yasal çerçevenin akılcı hale getirilmesine yönelik çalışmalar olup aşağıda yer almaktadır (Anonim, 2007i);

- Biyolojik Çeşitlilik İzleme Sisteminin Kurulması Çalışmaları,
- Biyolojik Çeşitliliğin Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Çalışmaları,
- Biyolojik Çeşitlilik Konusunda Bilinçlendirme Çalışmaları,
- Dört Koruma Alanında katılımcı planlama ve yönetim için sistemlerin kurulması çalışmaları,
- Ulusal Öğrenme Ağı kurulması çalışmalarıdır.

Doğa Koruma Sektöründe Uyumlaştırması Kısmen Tamamlanan AB Mevzuatları:

- Doğal ve Yarı-doğal Habitatların ve Yabani Flora-Faunanın Korunmasına Dair Direktif (92/43/EEC)

Bu direktif AB için önem arz eden fauna, flora ve doğal yaşam ortamlarının korunması ile ilgilidir. Temel olarak karada ve denizde bulunan nesli tehlike altındaki türlerin ve habitatların korunması için korunan alanlar ağının oluşturulmasını amaçlar. Bu direktif kapsamındaki doğal yaşam ortamlarının ve türlerin koruma statülerinin takip edilmesini sağlayacak bir sistem kurulmalıdır. 79/409 sayılı direktif (kuş direktifi) gereğince belirli flora ve fauna türlerinin korunması için genel bir sistem gereklidir; bununla beraber, eğer koruma statüsü garantiyi gerektiriyorsa, belirli koşulların kötüleşmesi olasılığı göz önünde bulundurularak, yönetim önlemlerinde söz konusu türler için belirli yakalama ve öldürme yöntemlerinin yasaklanmasını da içeren kısıtlamalar getirilmesi gerekir.

Diğer taraftan, ülkemizin AB üyeliğine adaylığı sürecinde, Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program çerçevesinde yerine getirmesi gereken taahhütleri

gerçekleştirmesine destek olmak amacıyla AB tarafından sağlanan mali yardımın 2002 dönemindeki “Çevre” başlığı altında programlanması çalışmaları kapsamında Almanya ile birlikte “Türkiye İçin Çevre Alanında Kapasite Geliştirilmesi Projesi” Doğa Bileşeni (Eşleştirme (Twinning) Projesi) gerçekleştirilmiş ve bahse konu proje kapsamındaki çalışmalar Temmuz 2006 tarihi itibarı ile tamamlanmıştır.

Habitat ile ilgili 92/43/EEC sayılı direktifin aktarımı Doğa Koruma Kanunu’nun kabulüyle beraber tamamlanacaktır (Kanun Taslağı halen Çevre ve Orman Bakanlığında teknik inceleme-değerlendirme aşamasındadır). Mevcut mevzuat, özellikle Çevre Kanunu, Doğa Koruma Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu, Orman Kanunu ve alt mevzuatlar Ek IV ve V de listelenen türlerin korunmasını sağlamak ve Ek VI (a)’da yer alan türlerin arızı yakalanmasını/öldürülmesini izlemek için gereken önlemleri sağlamaktadır. Saha envanteri çalışmaları devam etmektedir. Yetkili kurum olarak, Çevre ve Orman Bakanlığı direktifin uygulanmasında ana role sahip olup Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birlikte doğa koruma hakkında halk bilincinin artırılması ile ilgili çalışmaları üstlenmektedir. Bu çalışmaların Türkiye AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES)’ne göre yatırım maliyeti Kuş Direktifinin maliyeti dahil 254 milyon Euro’dur.

- CITES ve bu sözleşmeye ilişkin Yabani Hayvan ve Bitki Örtüsü Türlerinin Ticaretinin Düzenlenmesi Yoluyla Korunmasına İlişkin Tüzük (338/97/EC) ile bu tüzüğünün uygulanmasına ilişkin 1808/2001/EC Tüzükleri

Türkiye bu sözleşmeye taraftır. Bu sözleşme Yabani fauna ve flora türlerinin ticaretlerinin düzenlenmesi yoluyla nesillerinin korunmasını sağlamayı amaçlar. 27.12.2001 tarihli ve 24623 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik ile uyumlaştırma çalışmalarına başlamıştır. “Türkiye İçin Çevre Alanında Kapasite Geliştirilmesi Projesi” Doğa Bileşeni (Twinning Projesi) gerçekleştirilmiş ve bahse konu proje kapsamında CITES çalışmalarına hız verilmiştir. Türkiye CITES geçiş noktalarının tanımlanması, gerekli kılavuzların hazırlanması, uygulamayı gerçekleştirecek personelin eğitilmesi gibi

CITES sözleşmesinin uygulanması için gerekli hazırlıkları gerçekleştirmelidir. Sorumlu kurumlar Çevre ve Orman Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'dur. UÇES'e göre CITES mevzuatının uyumlaştırılması ve uygulanması için gerekli yatırım ihtiyacı 8 milyon Euro'dur.

- 83/129/EEC Sayılı Belirli Fok Yavrularının Derileri ve Bunlardan Elde Edilen Ürünlerin Üye Ükelere İthaline İlişkin Direktif ve söz konusu Direktifte değişiklik yapılmasına ilişkin Direktif (89/370/EEC)

89/370/EEC sayılı direktif 2007 yılı sonunda uyumlaştırılmıştır. Bu Direktife ilgili sorumlu kurum Tarım ve Köyişleri Bakanlığıdır.

- AB Ülkelerinde Bacaktan Yakalama Tuzaklarının Kullanımı ve Bacaktan Yakalama Tuzaklarından Elde Edilen Hayvanların Derilerinden Üretilmiş Eşyaların İthalinin Yasaklanmasına İlişkin Tüzük (3254/91 EEC)

4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile büyük oranda uyumludur. Türkiye Bacaktan Yakalama Tuzaklarına İlişkin Tüzüğü'nün bazı koşullarını, özellikle kullanımının yasaklanmasına yönelik, Türk mevzuatında yansıtılmasına rağmen, etkin bir izleme ve yaptırım sisteminin kurulması için ek çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bacaktan yakalama tuzaklarına ilişkin tüzük ile ilgili çalışmalar henüz tamamlanmamıştır. Bu konudaki yaptırımlar Kara Avcılığı Kanununun 6. Maddesine istinaden devam etmektedir. Sorumlu kurum Çevre ve Orman Bakanlığı'dır.

- Yaban Kuşlarının Korunmasına İlişkin Direktif (79/409/EEC)

1981 yılının Nisan ayında yürürlüğe giren Direktif; kuşların ticareti, nesli tehlike altındaki türlerin avlanmasının sınırlanması, yakalama ve avlama metotlarının düzenlenmesi ile vahşi kuşların doğal ortamda olması gerektiği sayıda tutulmasının sağlanması konularında üye ülkelere sıkı yaptırımlar koymuştur. 79/409/EEC sayılı Yaban Kuşlarının Korunmasına İlişkin Direktif henüz tam olarak uyumlaştırılmamış

olup teknik çalışmalar devam etmektedir. Söz konusu direktife ilgili yetkili kurumlar Çevre ve Orman Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığıdır ve uygulama söz konusu olduğunda Kültür ve Turizm Bakanlığı ile sorumluluğu paylaşırlar.

Doğa Koruma Sektöründe Uyumlaştırma Çalışmaları Devam Eden AB Mevzuatı:

- Yabani Hayvanların Hayvanat Bahçelerinde Barındırılmasına İlişkin Direktif (1999/22/EC)

1999/22/EC sayılı Hayvanat bahçelerindeki vahşi hayvanlarla ilgili aktarımın planlandığı gibi 2007 yılı sonunda tamamlanması için adımlar atılmıştır. Ayrıntılı Taramadan sonra, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun 22. maddesine istinaden hazırlanan, Hayvanat Bahçeleri Yönetmeliği Taslağı ile ilgili olarak diğer kurumların görüşlerine sunma aşamasına gelinmiştir. Bahse konu direktiften sorumlu kurumlar Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığı 'dır. UÇES'e göre yatırım maliyeti 2 milyon Euro'dur.

Doğa Koruma Sektöründe Uyumlaştırma Çalışmalarına Henüz Başlanmamış Olan AB Mevzuatı:

- Bonn Sözleşmesi (Yaban Hayvanların Göçmen Türlerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme)

Türkiye bu sözleşmeye taraf değildir. Sorumlu kurumlar Çevre ve Orman Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı ve Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'dır.

4.2.1.3.3. Ormanların Yangınlara Karşı Korunması

Orman yangınları, Avrupa ormanlarının neredeyse yarısını tehdit ederek sürdürülebilir kalkınma için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Özellikle Akdeniz iklim kuşağında yer alan orman alanlarında bu risk çok fazladır. Bu nedenle, orman yangınları ile mücadele ve yangınların çıkmasını önleyici tedbirler alınması oldukça

önemlidir. Ormanların yangına karşı korunmasını destekleme amaçlı AB önlemleri kayda değer miktarda bilgi ve eylemsel gelişmeler sağlamıştır. Bu eylemler, bu alanlarda AB ülkeleri arasında işbirliğini teşvik etmiştir.

Avrupa ormanlarının yangınlara karşı korunması ve yangınların gözlenmesi için çalışmalar EEC No. 2158/92 sayılı ormanların yangınlara karşı korunması hakkındaki tüzük ile başlamıştır. Bu tüzük, orman yangını sayısını ve yanan alan miktarını azaltmak için orman yangınları hakkında bilgi toplanmasını ve koruyucu önlemlerin alınmasının finansmanını sağlamaktadır. Bu tüzüğe ilave olarak, orman yangınlarını önleme aktiviteleri Yapısal Fon, Aşınma Fonu (1994-1999) ve 2000 yılından itibaren EC No. 1257/1999 sayılı 17 Mayıs 1999 tarihli Kırsal Kalkınma Tüzüğü ile desteklenmiştir (Duyar, 2005). AB'nin kırsal kalkınma politikası çerçevesinde orman yangınlarını önlemeye yönelik mali destekte bulunması ormanların korunması için gösterilen çabaların halk kesiminden de destek görmesini ve kırsal alandaki yangın riskli bölgelerin kontrol altına alınarak, küresel düzeydeki orman yangın koruma planları ile bağlantı halinde olmasını sağlamıştır (Anonim, 1998).

Ormanların yangınlara karşı korunmasını sağlamak amacıyla (EEC) 3529/86 sayılı yönetmelikle 5 yıllık bir program ortaya konmuştur. Program 5 yıl için 20 milyon Euro'luk bütçe ve proje bazında %30 luk parasal destekle başlamış, 1614/89 sayılı yönetmelikle bütçe 31,5 milyon Euro'ya destekleme oranı da %50 ye çıkarılmıştır. Değişikle, ayrıca yangınla mücadele tedbirlerinin etkinliğini artıracak yeni teknik, teknoloji ve ekipman geliştirme konularında pilot projeler ve denemelerde program kapsamına alınmıştır. 5 yıllık uygulama sonucunda 244 proje 43 milyon Euro ödenerek desteklenmiştir. En fazla yardımı 13,7 milyon Euro ile İspanya, 10,4 milyon Euro ile İtalya, 9,7 milyon Euro ile Yunanistan almıştır (Dölarslan, 2003).

Proje konuları ve desteklenen projelerin konulara dağılımı şu şekildedir (Anonim, 1999b):

- Çok amaçlı projeler:

%45

- Bilgilendirme kampanyalarının organizasyonu: %19
- Alt yapı (yol-emniyet şeridi, su kaynağı): %14
- Yangın gözetleme (sabit veya hareketli yapıların tesisi): %9
- Veri toplama merkezlerinin oluşturulması: %7
- Ekipman satın alımı: %3
- Ormancılık çalışmaları (yangın riskini azaltan): %2
- Eğitim: %1

Bununla birlikte AB orman yangınlarının önlenmesini incelemek için bir uzmanlar grubu oluşturmuştur. Ayrıca “Forest Focus” olarak adlandırılan, ormanların ve çevresel etkileşimlerin izlenmesi hakkında 2003 yılında kabul edilen (EC) No.21552/2003 sayılı tüzük AB için toprak, biyoçeşitlilik ve iklim değişikliğini izlemek için yeni parametreler içeren ayrıntılı ve entegre bir orman izleme sistemi geliştirme fırsatı sağlamaktadır (Anonim, 2005b).

Ormanların yangınlara karşı korunması ve yangınların gözlenmesi için çalışmalar 92/2158/EEC: Topluluk Ormanlarının Yangına Karşı Korunması Hakkında 23 Temmuz 1992 tarihli Konsey Tüzüğü ile başlamıştır. Tüzük, orman yangını sayısını ve yanan alan miktarını azaltmak için orman yangınları hakkında bilgi toplanmasını ve yanan alan miktarının azaltmak için orman yangınları hakkında bilgi toplanmasını ve koruyucu önlemlerin alınmasının finansmanını sağlar (Anonim, 1999b). AB Ormancılık Stratejisi bu tüzüğün devamlılığını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini desteklemekte ve AB komisyonunu Orman Yangınları Bilgi Sisteminin Geliştirilmesi 'ne önem vermeye davet etmektedir (Anonim, 2005b). Tüzüğün uygulanması için bazı ayrıntılı kurallar belirleyen Komisyon Tüzükleri (Anonim, 2007j): 93/1170/EC, 94/804/EC, 99/1727/EC, değişiklik yapan konsey tüzüğü: 97/308/EC, 2003/2152/EC Forest Focus adlı Konsey Tüzüğü'dür.

Forest Focus Tüzüğü özellikle aşağıda belirtilen alanlarda orman denetimini ve koruma faaliyetlerini yürütmeyi amaçlamaktadır (Anonim, 2008g):

- Atmosferik kirlenmeye karşı koruma

- Yangınların, yangınlara yol açan sebeplerin ve yangınların etkilerinin önlenmesi
- Biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği, karbon tutumu, araziler ve ormanların koruyucu işlevleri
- Denetleme faaliyetlerinin sürekli değerlendirilmesi

Forest Focus veritabanı “Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerindeki Etkilerinin Tahakkuku ve İzlenmesi Üzerine Uluslararası İşbirliği Programı” ve Avrupa Komisyonu Müşterek Araştırma Merkezi” tarafından yönetilmektedir.

Türkiye’de AB mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında, Orman yangınları konusunda; orman yangınları ile ilgili AB mevzuatı incelenmiş ve ilgili Türk mevzuatında yapılması gereken değişiklikler tespit edilmiştir. 392R2158 no’lu Birlik Ormanlarının Yangına Karşı Korunması Hakkında Konsey Tüzüğü ile 394R0804, 397R0308, 399R1727 No’lu tüzüklerle düzenlenmiştir. Bunun sonucunda 6831 sayılı Orman Kanunun yangınla mücadeleyle tanzim eden ilgili maddelerinde bazı değişikliklerin yapılması gerektiği saptanmıştır. Bu çerçevede, orman yangınlarının önlenmesi ile ilgili 285 No’lu tebliğ ve 1967 sayılı “Yangında Görevlilerin Yapacakları İşler Hakkında Yönetmeliğin” birleştirilerek tek bir yönetmelik haline getirilmesi kararlaştırılmıştır. Türkiye, orman yangınlarının önlenmesi ve yangınla mücadele konusunda, aynı iklim kuşağındaki AB ülkelerine göre son derece başarılı bir ülkedir. Anayasadaki orman yangınlarına ilişkin hükümlerin yanı sıra, 6831 Sayılı Orman Kanunu ‘nda yangınları haber vermek, müdahale ve yardımları kolaylaştırmak için gerekli her türlü tedbir ve imkanlar en ince ayrıntılarına kadar düzenlenmiştir. Türkiye ormanların yangınlara karşı korunmasında yeterli mevzuata sahiptir ve AB ile önemli bir uyumsuzluk yoktur (Duyar, 2005).

4.2.1.3.4. Ormanların Atmosferik Kirliliğe ve İklim Değişikliğine Karşı Korunması

Ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması konusunda planlı çalışmalar, bu konuda 1986 yılında çıkarılan ve 1 Ocak 1987’de yürürlüğe giren (EEC) 3528/86 sayılı tüzükle başlamıştır. Bu tüzük ile orman zararlarının periyodik olarak tespit edilmesinin finanse edilmesi ve atmosferik kirlenmenin anlaşılması sağlanmıştır. Tüzük 1989 ve 1992 yıllarında çıkartılan 1613/89 ve 2157/92 sayılı tüzüklerle değişikliğe uğramış, AB tarafından çıkartılan 526/87, 1696/87 1697/87 sayılı tüzüklerle de daha detaylı uygulama kuralları ortaya konmuştur. Ortaya konan programların amacı; orman zararlarının periyodik envanterinin yapılmasını ve bu envanterin gerektirdiği gözlem sahaları ağının kurulmasını ve ya genişletilmesini, orman ekosistemlerinin yoğun ve devamlı bir şekilde gözetimini ve bu gözetimin gerekli kıldığı daimi gözlem sahaları ağının kurulmasını veya genişletilmesini sağlamaktır (Dölarslan, 2003).

AB ormancılık stratejisi, iklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki etkisinden ve adaptasyon ihtiyacından açıkça bahsetmiştir. 1992 yılında kabul edilen, AB tarafından 94/69/EC sayılı kararla onaylanan, BM İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşmasından sonra, 1997 yılında Kyoto Protokolü kabul edilmiştir (Duyar, 2005). Kyoto Protokolü, siyasi ve askeri (NATO, OECD vb) anlaşmaların dışında teknik düzeyde en kapsamlı ve sorumluluk ihtiva eden küresel boyutta ciddi bir anlaşmadır. Kyoto Protokolü 28 madde ve eklerinden oluşmaktadır ve 1997 den beride uluslararası camianın gündemindedir. Taraf ülkeler, karbondioksit ve eş değer sera gazlarını 2008-2012 yılları arasında 1990 lı yıllar düzeyinin en az %5’i kadar azaltmayı taahhüt etmişlerdir (Anonim, 2005b).

Kyoto protokolünde orman sahiplerinin ya da kullanıcılarının katılımını gerektiren bir ifade yer almamaktadır. İklim değişikliğinin orman ve ormancılık üzerindeki etkilerinin adaptasyonu ile AB şimdiye kadar alınan ve iklim değişikliğini azaltmayı amaçlayan tedbirlere göre meydan okuyucu tedbirlerin daha başındadır. AB’de ormanların iklim değişikliğine etkileri üzerinde çok miktarda bilgi mevcuttur ve

gelecek için, ormanları korumada iklim değışikliğı etkisine ağırlık veren bir yaklaşım benimsenmektedir (Duyar, 2005).

Ormanların hava kirliliğine karşı korunması açısından AB mevzuatı ile Türk Orman Mevzuatı karşılaştırıldığında, Türk Orman Mevzuatında önemli eksikliklerin olduğu görülmüştür. Birlik ormanlarının atmosferik kirliliğe karşı korunması konusunda 14 mevzuatın çevirisi yapılmıştır. Bu konulara karşılık gelen Türk mevzuatının bulunmadığı tespit edilmiştir (Anonim, 2004a). Bu konuda, 1982 Anayasası, 6831 Sayılı Orman Kanunu ve 2873 Sayılı Milli Parklar kanununda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Yapılan incelemelerde, AB mevzuatına uyum sağlanmasında izlenecek politikaları düzenleyen Türkiye UOP’de de bu konuda herhangi bir planlamanın olmadığı tespit edilmiştir (Duyar, 2005). Ancak, Ormanların Atmosferik Kirliliğe Karşı Korunması başlığı altındaki AB yönetmelikleri çerçevesinde proje hazırlama çalışmalarına başlanılmıştır (Anonim, 2007j). Ayrıca, 2872 Sayılı Çevre kanununda hava kirliliğine ilişkin detaylı düzenlemeler yapılmış ve bu kanuna dayanarak Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğı çıkarılmıştır. 1 Ocak 2005 tarihinde AB Mevzuatına uyum sağlamak amaçlı çok sayıda yönetmelik yürürlüğe girmiştir (Duyar, 2005). Türkiye’deki yetkililer hava kirliliğı ve küresel iklim değışikliğini önemsemekte ve bu amaçla yasal düzenlemeler yapma gayretindedirler.

4.2.1.3.5. Kırsal Kalkınma ve Ormancılık

AB kırsal kalkınma politikası, AB'nin ortak tarım politikasının içinde ve yapısal fonlar aracılığı ile oluşturulmuş olup, iki temel politika sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki “Roma Antlaşması”, diğeri ise 1970’lerin ortalarında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ile oluşturulan “AB Bölgesel Politikası” olmaktadır. Bu iki temel politika, kırsal alanları belirli bir ekonomik düzeye getirecek stratejiler içermektedir (Yılmaz ve Tolunay, 2007).

AB kırsal kalkınma politikasının temel mevzuatı, Gündem 2000 doğrultusunda çıkarılan 1257/99 sayılı “AB Konsey Tüzüğü” olmaktadır. Bu tüzükte, AB’nin kırsal

kalkınmayı desteklemek için hangi programlara yapısal fonlardan kaynak aktaracağı ele alınmaktadır. Bu çerçevede, kırsal kalkınma programlarının finansmanı üç fondan gerçekleştirilmektedir. Bunlar; “Avrupa Kırsal Kalkınma Fonu (The European Rural Development Fund-ERDF)”, “Avrupa Yapısal Fonu (The European Structural Fund-ESF)” ve “Avrupa Tarımsal Garanti ve Yön Verme Fonu (The European Agricultural Guidance and Guarantee Fund-EAGGF)” olmaktadır (Yılmaz ve Tolunay, 2007).

2007 yılından itibaren üye ülkelerde geçerli olacak ve dolayısıyla katılım öncesi mali yardımları da etkileyebilecek kırsal kalkınma ile ilgili yeni düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede (Anonim, 2007f);

- Kırsal kalkınma politika ve uygulamalarının; AB Lizbon ve Göteborg hedeflerine katkısının artırılması ve yüksek oranlı büyüme, istihdam yaratılması, dünya piyasalarında rekabet gücünün artırılması, sürdürülebilir gelişme ve çevrenin korunması ve bu konuda AB stratejik çerçevesinin güçlendirilmesi,
- Topluluk ve üye ülke politika ve uygulamalarında uyumun artırılması, diğer politika ve fonlarla (uyum fonu, yapısal fonlar) tutarlılık ve bütünlüğün sağlanması suretiyle stratejik hedeflere ulaşılması,
- Kırsal kalkınma için ayrı bir fon oluşturulması ve kırsal kalkınmaya ayrılan fonların giderek artırılması,
- Yerel işbirliği ortaklıklarına ve yerel düzeye daha fazla sorumluluk verilmesi,
- Uygulamanın basitleştirilmesi yönünde 1290/2005 ve 1698/2005 sayılı Konsey Tüzükleri yürürlüğe girmiştir.

Kırsal kalkınma ile ilgili AB müktesebatı çok kapsamlı olmamakla birlikte, 2007-2013 bütçe dönemi için geçerli olan bu iki güncel tüzük;

- “Ortak Tarım Politikasının Finansmanı” hakkındaki 1290/2005 sayılı Konsey Tüzüğü ve bu tüzük paralelinde hazırlanan
- “Kırsal Kalkınmanın Desteklenmesi Hakkındaki Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarımsal Fonu” ile ilgili 1698/2005 sayılı Konsey Tüzüğüdür.

AB Ortak Tarım Politikasının geçirdiği köklü değişim süreci çerçevesinde 1257/1999 sayılı kırsal kalkınmanın desteklenmesi hakkında Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu 1 Ocak 2007’den itibaren “az gelişmiş alanlar” a yönelik birkaç tedbirin uygulaması haricinde yürürlükten kalkmıştır. 1290/2005 sayılı Tüzük kapsamındaki söz konusu iki fon; Avrupa Tarımsal Garanti Fonu ve Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarımsal Fonu olarak farklı uygulama mekanizmalarına sahip olmak üzere birbirlerinden tamamıyla ayrılmıştır (Anonim, 2007f).

Kırsal kalkınma tüzüğü, AB ormancılık stratejisinin uygulanması için önemli bir araçtır. Kırsal kalkınma politikasında ormancılık, özellikle özel ve belediye mülkiyetindeki ormanlar için üç yol takip eder. Bunlar; ormanların çok fonksiyonlu rollerini geliştirmek için yatırımlar, tarım alanlarının ağaçlandırılması ve orman koruma değerlerinin geliştirilmesidir. Kırsal kalkınma tüzüğü, ormanların çok yönlü fonksiyonlu rolünü güçlendirme ve sürdürülebilir yönetimini amaçlayan ölçütleri bir araya getirir. Tarım alanları dışındaki alanların ağaçlandırılması, ormanlarda ekonomik, ekolojik ve sosyal değerlerin geliştirilmesini amaçlayan yatırımlar, orman ürünlerinin üretilmesi, işlenmesini ve pazarlanmasını rasyonelleştirmek ve geliştirmek için yatırımlar, orman ürünlerinin kullanımı ve pazarlanması için yeni çıkışlar geliştirmek; orman sahipleri birliğinin kurulması; doğal afet ve yangınlarla zarara uğramış orman ürünleri potansiyelini yeniden oluşturmak, zararları önlemek için yeni araçların tanıtımı ve tarım alanlarının ağaçlandırılması, bakım ve çiftçilerin gelir kaybını karşılamak için yapılan yardımlar kırsal kalkınma tüzüğü kapsamında yürütülmektedir (Duyar, 2005).

AB kırsal kalkınma politikaları ve tedbirlerinin ormancılık uygulamaları boyutunda teşvik ve destek uygulamalarının tamamı özel mülkiyete haiz arazilerindeki mevcut ormanlar ve/veya yeni ağaçlandırma tesisleri için verilmekte olduğu görülmektedir. Özel ağaçlandırmanın desteklenmesi kapsamında; vergi muafiyeti, düşük faizli veya faizsiz kredi, hibe yardım, ücretsiz fidan verilmesi, orman veya hazine arazisi tahsis edilmesi AB’nin kırsal kalkınma politikalarına uygunluk arz eden tedbirlerdir. Bu amaçlar için kullanılmak üzere, çok çeşitli kaynaklardan sağlanan gelirlerle bir ağaçlandırma fonu oluşturulmuştur (Duyar, 2005).

Türkiye’de kırsal kalkınmaya ilişkin sınırlı bir ilerleme kaydedilebilmiştir. Henüz kapsamlı bir kırsal kalkınma politikası geliştirilmediği gibi AB mevzuatının gereklerine aykırı bir yasal düzenleme de yoktur. Kırsal kesimin kalkındırılmasında orman topraklarından faydalanma eğilimi ağırlıktadır. Kırsal kesimin ormana bağlılığının azaltılmasına ilişkin yeterince düzenleme yapılamamıştır. Ancak sulama, arazi geliştirilmesi, köy yolları yapımı, içme suyu tedariki, güneş enerjisi sistemi ve ağaçlandırmaya yönelik bir takım kırsal kalkınma projeleri yürütülmektedir.

4.2.1.3.6. Orman Ürünleri Endüstrisi

AB, orman ürünlerinin durumunu göze alarak oluşturduğu strateji planında orman ürünlerine yönelik iki önemli amaç belirlemiştir. Bunlardan ilki, ormancılık sektörüne, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik katkıların sağlanarak küresel düzeydeki ticarete rekabet gücünü artırması ve karşılaşılan sorunlar ile çevresel olarak belirlenen hedeflere ulaşılması için toplum bilincinin kazandırılmasıdır. İkinci ve bir bakımdan daha çok sektörel hedeflere yönelik olan amaç ise, AB orman tabanlı endüstrilerindeki asıl hareket noktalarının farklı dallarda olmasının ve bu endüstrilerinin kendi içerisinde sürekli bir şekilde rekabetsiz bir ortamda bulunmasını sağlamaktır (Dölarslan, 2003).

AB’de ormana dayalı ve ormanlarla ilgili endüstriler üzerinde etkisi olan meseleler, iklim değişikliği, atık tanımı, paketleme, sertifikasyon gibi meseleleri de içeren çevre politikası içinde yer almaktadır (Duyar, 2005). AB’de ormancılık ve ormana dayalı sektörleri ağaç işleri, mantar, kağıt hamuru, kağıt, matbaa gibi sektörler oluşturmaktadır (Anonim, 2005b).

4.2.1.4. Yeni Üye Ülkelerde Orman Yönetimi

AB’ye üye olan ülke sayısı 25’e yükseldiğinde, hem orman alanlarında hem de ekolojik potansiyelde ortaya çıkan artış dikkat çekici olmuştur. Nitekim 1999–2004 döneminde, bu ülkelerdeki ormancılık sektöründeki genişleme ve spesifik orman yönetimi konularını incelemek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar yeni üye

lkelerdeki ormancılık sektörünün çeşitli boyutları, orman alanlarının rehabilitasyonu ve özelleştirilmesi, kurumsal reformlar, odun işleme ve biyoçeşitliliğin korunması gibi konular da gerçekleştirilmiştir (Anonim, 2005b).

AB'ye 2004 yılında ye olan Avrupa lkelerinde, piyasa ve yönetişim alanlarında bir dizi değişikliği tetikleyen en önemli konulardan biri orman alanlarının rehabilitasyonu ve özelleştirilmesidir. Polonya dışındaki yeni ye ülkeler 1989'dan beri çoğunlukla kamu tarafından işletilen orman alanlarını veya ormanla ilişkili diğer varlıkları yeniden zelleştirecek etkili programlara başlamışlardır. Dolayısıyla bu durum, sahipleri ormanları geliştirecek yetenekten veya yatırım kapasitesinden yoksun birçok küçük orman mülkünün ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

AB lkelerinde devlet orman idarelerinin üretici ve yönetici fonksiyonlarının ayrılması gibi kurumsal reformlardaki ilerlemeler orman yönetiminde gerçekleştirilen önemli gelişmelerdendir. Birkaç yeni ye ve aday ülke devlet ormanlarının yönetimi için ticari şirketler kurmuştur. Birçok ülkede üretim ve silvikültürel faaliyetler çoğunlukla müteahhitler tarafından yapılmakta olup, orman yönetim planlarının hazırlanması gibi bazı hizmetler ise özel girişimlere verilmeye başlanmıştır. Bu reformlar genelde ekonomik verimliliği arttırırken, kamu sektöründeki iş olanaklarını azaltmış ve bazı durumlarda ormancılık mevzuatına yönelik uygulayıcı kapasitesindeki yetersizlikler ile özel orman sahipleri için mevcut destek düzeyinde azalma meydana getirmiştir. Buna ek olarak, devlet orman idarelerinde, ticari ormancılık faaliyetlerindeki bu yeniden yapılanmanın yol açtığı istihdam kaybı, diğer geçim kaynakları olmayan ya da çok az olan kırsal bölgelerdeki yoksulluğu da arttırmaktadır (Anonim, 2005b).

Odun olarak bakıldığında, genişleme AB'nin dünyadaki en büyük orman ürünleri üreticisi ve tüketicisi olma rolünü değiştirmemiştir. Birkaç yıl önce başlayan süreci doğrularcasına, kıta Avrupa'sında yer alan 2004 yılında ye olan ülkeler orman ürünleri bakımından AB içinde pazar payını arttırmaya devam etmektedir. Bunun nedeni, AB-10 (AB yesi ilk on ülke) ve AB-15 ülkelerine nazaran işleme maliyetleri ve ürün fiyatlarında ortaya çıkan farklılaşmadır. Yeni ye lkeler AB-15,

Kuzey Amerika ve diğer yerlerdeki orman ürünü endüstrileri için çekici yatırım olanaklarına sahiptir. Ancak, AB-10'daki artan ücretler, sosyal ve çevresel gereklilikler nedeniyle, söz konusu farklılaşmadaki aşınma sürmektedir. Aynı zamanda, yeni üye ülkelerdeki yükselen yaşam standardı, özellikle basım ve yazı amacıyla kullanılan kâğıtlar ile ahşap inşaat malzemeleri ve mobilyalar gibi yüksek katma değerli ürünler için yeni piyasa imkanları ortaya çıkaracaktır. AB-15'de olduğu gibi enerji üretimi için odunların ve artıklarının kullanımına yönelik talep te yükselmeye devam edecektir. Bu süreç, hammaddelerin verimli kullanılmasını sağlamak kadar madde ve değer akışının optimize edilmesi için de tutarlı bir yönetime ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca, 2004 yılında üye olan ülkelerden bazıları yüksek koruma değeri olan, yoğun ve göreceli olarak el değmemiş orman alanlarına sahiptirler. Bu nedenle, yeni üye ülkelerdeki en önemli zorluklardan biri, zengin doğal miraslarını korurken, ormancılık sektörünü dinamik sanayi yatırımlarıyla nasıl bileştirileceği sorunudur (Anonim, 2005b).

4.2.1.5. Üye Ülkelerin Ulusal Ormancılık Programlarının Geliştirilmesi

Ulusal ormancılık kavramı yaklaşık 20 yıldır hükümetlerarası süreçlere konu olmakta ve çeşitli isimler altında ele alınmaktadır. Günümüzde ise bu terim, ulusal hükümleraltılığı dikkate alan ve ülkenin özel şartlarıyla uyumlu olan bir çerçevedeki SOYni gerçekleştirmek için geniş kapsamlı ve önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu programların en iyi olması için, ormancılık alanındaki uluslararası anlaşmalar ile fiili orman yönetimi uygulamaları arasındaki uyumu üst düzeye taşımak gerekir. UOP'lerin geliştirilmesindeki genel amaç SOY için sosyal ve politik olarak işleyebilir bir çerçeve oluşturmaktır (Anonim, 2005b).

Uluslararası düzeyde, UOP'lerin genel prensipleri ve boyutları hakkında bir uzlaşma olmasına rağmen, genel kabul görmüş bir tanım henüz yapılamamıştır. Bu eksiğin giderilmesi ve uluslararası taahhütlere, katılımcı ve şeffaf yönetime dayalı SOY'un sosyal ve politik çerçevesini oluşturmak amacıyla, AOKBK kapsamında SOY için ortak bir yaklaşım geliştirilmiştir. Bu yaklaşım Viyana Konferansının 17 No'lu kararında şu şekilde ifade edilmektedir. "Bir UOP, SOY'un daha ileri düzeylere

götürülebilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenebilmesinde, katılımcı, birleştirici, sektörlerarası ve uygulama, ulusal ve bölgesel düzeylerde izleme ve değerlendirme için tekrarlanan (yenilenebilir/değişebilir) politika planlama süreci olan bir yapıdan oluşmaktadır” (Anonim, 2005b). UOP’lerin; ulusal egemenlik ve ülke liderliğine dayalı, uzun süreli politik sorumluluğa sahip, SOY konusunda kişi ve kurumların kapasitesini geliştirmeyi destekleyici (özellikle Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinde) özellikler taşıması esas alınmıştır (Ayan, vd.,2007).

AB’de UOP’lerin hazırlanması ve uygulanması bakımından 2000-2005 yılları arasında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ancak, bu gelişmenin seviyesi ve faaliyetlerin durumu ülkelere göre farklılık göstermiştir. AT Komisyonu tarafından üye ülkelere ormancılık faaliyetlerinin gelişimine ilişkin bilgi almak için anket gönderilmiştir ve verilen cevaplardan aşağıdaki bilgiler temin edilmiştir (Anonim, 2005b):

Avusturya’da bir UOP hazırlanmaktadır. Bu süreç 2003 yılı Nisan ayında başlatılmış ve ilk eylem programı 2005 yılında tasarlanmıştır. 50 civarında kuruluş ve ilgili grup aktif olarak program hazırlama sürecinde yer almaktadır.

Belçika’da bir ulusal program hazırlama yönünde herhangi bir özel süreç olmamakla beraber, Walloon Bölgesi orman kanunu revize edilmektedir. Şanders Bölgesi, etkin bir UOP olan Uzun Dönem Ormancılık Planı’nı onaylamıştır. Bu plan ormancılık için doğrudan önemli olan çevre, doğa koruma, arazi kullanımı, rekreasyon ve turizm gibi alanlar için entegrasyon ve müzakere mekanizmaları sağlamaktadır.

Danimarka’nın UOP geniş bir istişare sürecinden sonra 2002 Haziran ayında hükümet tarafından onaylanmıştır. Program şu anda uygulama safhasındadır. Diğer önemli bir girişim ise 2004 yılında yürürlüğe giren yeni orman kanunudur.

Finlandiya’da 1999 yılında kabul edilen 2010 UOP uygulanmaktadır. Finlandiya ormancılık sektörünün paydaş ve kurumlarının geniş bir grubunu bir araya getiren kapsayan yeni Orman Konseyini hükümet 2002 yılında görevlendirmiştir. Ayrıca, ulusal ormancılık uygulanması için yedi izleme grubu ile programın uygulanmasını izlemek ve desteklemek üzere 13 Bölgesel Orman Konseyi tesis edilmiştir.

Fransa'da yeni orman kanununun 2003 yılında parlamentoda kabul edilmesinin ardından UOP'sini hazırlamaya başlamıştır. Program, parlamento üyelerinden, ilgili kamu kurumlarından, yerel ve bölgesel kurumlardan, meslek kuruluş temsilcilerinden ve diğer paydaşlardan oluşan Orman ve Orman Ürünleri Danışma Konseyi kapsamında tartışılmıştır.

Almanya'da UOP iki safhalı bir hazırlama sürecinden sonra 2003 yılında kabul edilmiştir. Ormanla ilgili paydaşlardan, devlet organlarından ve bilimsel kurumlardan oluşan seksenden fazla aktör programın hazırlanmasındaki diyalog safhasında yer almıştır.

Yunanistan'da yeni orman kanununu 2003 yılında onaylamıştır. UOP ise formüle edilme aşamasındadır. İlk adım olarak, tarım sektörü paydaşlarının bir araya gelmesinden oluşan geniş bir müzakere organı olan Tarım Politikaları Ulusal Konseyi'nden bir ormancılık çalışma grubu oluşturulmuştur. Yunanistan'da SOY prensipleri geleneksel olarak bölgesel ormancılık servislerince uygulanmaktadır.

İrlanda paydaşların katıldığı açık bir istişare süreci ile geliştirilen bir ormancılık stratejisini 1996 yılında kabul etmiştir. Buna göre ormancılığın tarım, kırsal kalkınma, sosyal ve endüstri politikaları turizm, ticaret ve çevre koruma ile pek çok bağlantılarının olduğu başlangıçta kabul edilmiştir. Müzakereler bütün bu sektörlerin katılımı ile yapılmıştır.

İtalya'da 1995 tarihli Ulusal Ormancılık Planı bölgesel ormancılık planlarının genel çerçevesi için referans niteliğindedir. 2004 yılında Ulusal ve Bölgesel Yönetimler yeni bir UOP için hazırlanan bir talimatname imzalanmıştır. Bu anlaşmaya katılan tüm taraflar Avrupa, ulusal, bölgesel/yerel mevzuata ve orman ekosistemlerinin korunmasını amaç edinen uluslararası sözleşme ve anlaşmalara uygun olarak SOY'u uygulamayı taahhüt etmektedirler.

Lüksemburg UOP'nin hazırlanmasını tamamlamıştır. Programı ormancılıkla ilgili farklı sektörleri ve ilgi grupları temsilcilerinden oluşan birkaç çalışma grubu oluşturmuştur. Çalışma grupları ormancı uzmanlar ve deneyimli kolaylaştırıcılarca şekillendirilen bir organizasyon ve yönetim teşkilatınca desteklenmiştir.

Hollanda'da UOP "Halk için doğa, natura 2000 için halk" kapsamında doğa yönetimi için daha kapsamlı bir politika programı içinde yer almıştır. Bu programın temel amacı, doğa ve peyzajın sürdürülebilir kullanımı, geliştirilmesi, yenilenmesi ve

korunması suretiyle yaşanabilir ve sürdürülebilir bir toplum hayatı için önemli katkı sağlamaktır.

Portekiz'de UOP 1996 tarihli Orman Politikası Yasası, Portekiz Ormanlarının Sürdürülebilir Gelişme Planı (1999), Ormancılık Sektörü Eylem Planı (2002) ve benzeri düzenleme ve programlardan oluşmaktadır. Bütün bu düzenlemeler bir UOP'nin parçası olarak düşünülen unsurları içine almaktadır.

İspanya 2 yıllık bir müzakere sürecinin ardından Ulusal Ormancılık Stratejisini 2000 yılında onaylamıştır. Bu strateji yeni orman kanunu ve 2002 de kabul edilen Ulusal Ormancılık Planını esas almaktadır.

İsveç UOP'yi bir orman politikası süreci olarak ele almaktadır. Bu yaklaşıma göre, bir UOP'nin ana prensipleri ve elemanlarının, mevcut İsveç Ormancılık Politikası içinde kurumsallaştırılmış ve somutlaştırılmış bir süreç olmadan karşılanabileceği düşünülmektedir.

İngiltere'de (Birleşik Krallık) UOP orman sahipleri, orman endüstrisi, çevresel sivil toplum kuruluşları ve farklı devlet kurum ve kuruluşlarının katıldığı çok sayıda grupları içeren yaygın bir müzakere sürecinde geliştirilen İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda için Ormancılık Stratejileri ve Birleşik Krallık Orman Standardından meydana gelmektedir. Uygulama sürecinde katılımcılığın sağlanması için mekanizmalar da tesis edilmiştir. Bu mekanizmalar bölgeler arasında kendi şartlarını yansıtabilecek şekilde değişebilir niteliktedir. Süreç aynı zamanda 10 yeni üye ülkede de tesis edilmiştir.

Kıbrıs Rum Kesimi'de UOP'sini geliştirmiştir ve 2002 yılında hükümet tarafından onaylanmıştır. Hazırlanması 18 ay sürmüştür ve program 2002-2011 döneminde ormancılık sektörünün geliştirilmesi için yeni bir strateji sağlamaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde UOP'nin hazırlanması Çevre Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı'na ortaklaşa koordine edilmiştir. 2003-2006 dönemi UOP 2003 yılı Ocak ayında hükümet tarafından onaylanmıştır.

Estonya'da parlamento, paydaşların yoğun müzakerelerini içeren ve 1999 yılında başlatılan bir hazırlık sürecinden sonra, "2010 yılı Estonya Ormancılık Gelişme Programı"nı 2002 yılında onaylanmıştır.

Macaristan 2004 yılında tamamlanan UOP'yi onaylamıştır. Programın hazırlanması 2000-2003 yılları arasında yürütülmüştür. Bölgesel, tematik ve sektörler arası tartışmaları kapsayan müzakere süreci program bürosu tarafından organize edilmiştir.

Letonya'da ormancılık sektörü ve diğer ilgili sektörler için ulusal program hazırlanması 2003 yılında başlatılmıştır ve süreç halen devam etmektedir.

Litvanya'da UOP, 2015 yılına kadarki dönem için tesis edilen ormancılık gelişme amaçlarının uygulanması için özellikle tasarlanmıştır.

Malta tüm önemli korulukların ve çalılıkların, 2001 tarihli Ağaç ve Korulukların Korunması Yönetmeliği ile 2003 tarihli Çevre Koruma Yasası kapsamında korunmakta olduklarını belirtmiştir.

Polonya UOP'nin hazırlanmasını 2002 yılında başlatmış ve süreci 2004 yılında tamamlamıştır. Bölgesel faaliyet programlarının hazırlanması için 17 danışma grubu oluşturulmuştur.

Slovakya'da UOP henüz formüle edilmektedir. Programın hazırlanmasında farklı ilgi gruplarına yer verilmektedir.

Slovenya'da orman politikası ve stratejisi 1996 yılında parlamentoda kabul edilen Orman Gelişme Programında tanımlanmıştır. Programın uygulanması Slovenya Orman Servisinin yıllık çalışma programıyla yürütülmektedir. Yıllık programın hazırlanması sürecinde farklı paydaşlar yer almaktadır.

UOP, ormanların üretim fonksiyonlarını ve SOY'un ekonomik kapasitesini, kırsal kalkınmaya sağladığı desteğini, orman biyo çeşitliliğinin korunmasını ve geliştirilmesini, iklim değişikliği etkilerinin azaltılmasını, ormanların koruma fonksiyonlarını ve ormanların sosyal, rekreasyonel ve kültürel boyutlarını ele almaktadır. Programlar, benzer amaçlar içermesine rağmen öncelikli konular ile sosyal, ekonomik ve Avrupa ormanlarının ekolojik çeşitliliğinin programlara yansımaları bakımından bazı farklılıklar göstermektedir. Ülkeler, UOP'de sektörler arası işbirliğinin iyileştirilmesine olan ihtiyacı vurgularlar. UOP'lerin ulusal kalkınma stratejilerinde tam olarak yer almasının sağlanmasında ve ilgili konuları ele almada ve paydaşların desteğinin sağlanmasında gayretlere hala ihtiyaç vardır (Anonim, 2005b).

AB, üye olan ülkelerde aşağıda tanımlanan faaliyetlerin yapılmasına büyük öncelik vermektedir. Birliğin bu faaliyetleri sekiz başlık altında toplanmaktadır (Anonim, 2007j). Bunlar;

1) Ortak tarım politikası düzenlemeleri çerçevesindeki faaliyetler:

1.a) Tarım arazilerinin ağaçlandırılması: Tarım alanlarının alternatif kullanımını geliştirmek için, ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması ve çiftliklerde ormancılık faaliyetlerinin geliştirilmesini kapsamaktadır. Bu yardım programı, ağaçlandırma maliyeti için yardım, bakım masrafları için beş yıl pirim, çiftçinin tarım alanlarını ağaçlandırması nedeniyle uğradığı yıllık gelir kaybı primini ve mevcut ormanların ıslahını kapsamaktadır.

1.b) Kırsal kesimdeki ormanların geliştirilmesi ve optimal kullanımı: Bu program, ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyal fonksiyonlarını geliştirmek amacıyla ortaya konulmuştur. Program; fidanlıkların tesisi ve ıslahı, ağaçlandırma ve ormanların rehabilitasyonu konularını kapsamaktadır.

2) Ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması: AB ormanlarının atmosferik kirliliğe karşı korunması konusunda planlı çalışmalar, (EEC) 3528/86 sayılı tüzük esaslarına göre yürütülmektedir. Programın amacı; orman zararlarının periyodik envanterinin yapılmasını, bu envanterin gerektirdiği gözlem sahaları ağının kurulmasını veya genişletilmesini, orman ekosisteminin yoğun ve devamlı bir şekilde gözetimini ve bu gözetimin gerekli kıldığı daimi gözlem sahaları ağının kurulmasını veya genişletilmesini sağlamaktır.

3) Orman yangınları: Ormanların korunması amacıyla 1992 yılında başlatılan program yangınların sebepleri ve mücadele vasıtaları ile koruma önlemlerinin ve izleme sistemlerinin geliştirilmesi ve destekleyici önlemleri kapsamaktadır.

4) Avrupa ormancılık bilgi ve iletişim sistemi (EFICS): Ormancılık sektörü ve gelişimine ilişkin karşılaştırılabilir objektif verilerin toplanması, işlenmesi, analizi ve

yayınlanması amacıyla kurulmuştur. 1998 yılında yapılan değişiklikle AB'nin tüm ormancılık faaliyetlerine ilişkin verilerin toplanması, coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama sisteminin kullanılması ve sektörün gelişimine yönelik analizlerin yapılması da program kapsamına alınmıştır.

5) İç Pazar ve AB ticareti: Bu program çerçevesindeki tedbirler, AB'nin taraf olduğu antlaşmalar ve uluslararası ticaret sözleşmelerine uygun olarak yürütülmektedir. AB düzeyinde oluşturulan yasal düzenlemeler ve araçlar, orman ürünleri için teknik ve çevresel standartlar, orman çoğaltım materyallerinin pazarlanması ve kalitesine ilişkin genel kurallar ve bitki sağlığı kontrolleri gibi faaliyetleri etkilemektedir.

6) Ormancılık araştırmalarının desteklenmesi: AB'de ormancılıkla ilgili çalışmalar "Tarım ve Balıkçılık programı (FAIR)" altında yürütülmektedir.

7) Koordinasyon: AB ormancılık stratejisinin uygulanması konusunda görüşler belirtmesi ve ulusal ormancılık politikalarının koordinasyonuna yardımcı olması amacıyla 1989 yılında "Daimi Ormancılık Komitesi" kurulmuştur.

8) Küresel ve bölgesel düzeyde uluslararası işbirliği: Küresel ve Tüm Avrupa düzeyinde işbirliği faaliyetleri olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

8.a) Küresel düzeyde işbirliği: Topluluk, ormanlarla ilgili olarak uluslararası düzeyde yürütülen girişimlerde aktif olarak yer almakta ve ortaya çıkan sonuçların Avrupa'da uygulanmasına özel önem atfetmektedir. Topluluk, tüm orman tiplerinin yönetimi, korunması ve sürdürülebilir gelişimi ile ilgili küresel bağlayıcı bir ormancılık sözleşmesinin geliştirilmesini de desteklemektedir.

8.b) Tüm Avrupa düzeyinde işbirliği: Topluluk, AOKBK'ya taraftır. Konferans kararlarının uygulanmasında aktif olarak yer almakta ve bu çerçevede yürütülen ortak çalışmaların daha da geliştirilmesini desteklemektedir.

4.2.1.6. AB de Sürdürülebilir Orman Yönetimi

Sürdürülebilirlik, Ortak Geleceğimiz raporu ile dünya çapında temel bir tartışma konusu haline gelmiş ve 1992 UNCED ile dünya gündeminde ön sıralara yerleşmiş ve tüm sektörler için temel politika olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda ormancılık sektörü için, en üst düzey siyasi karar alıcılar tarafından sürdürülebilirlik ilkeleri benimsenmiştir. Gündem 21 kapsamında yer alan “Orman Prensipleri”, SOY için de temel çıkış noktasını teşkil etmiştir.

Sürdürülebilirlik; türlerin ve ekosistemlerin çeşitliliğinin sürekliliğini koruyarak, gelecek nesiller için mevcut olan kaynakları tehlikeye sokmaksızın, sürekli ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ayan, vd., 2007).

Stratejinin uygulama periyodu süresince, AB ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetiminin geliştirilmesi için yeni ve düzeltilmiş belgelerin yürürlüğe konulabilmesi yönünde gelişmeler kaydetmiştir. Birlik düzeyindeki ormancılık faaliyetlerindeki gelişmelere aşağıda kısa olarak değinilmiştir.

4.2.1.6.1. Sürdürülebilir Orman Yönetiminin Desteklenmesinde Birlik Faaliyetleri

SOY’un desteklenmesindeki birlik faaliyetleri; kırsal kalkınma, orman koruma ve izleme, biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği, orman ürünleri, orman sertifikasyonu, araştırma, ormanla ilgili bilgi ve iletişim, orman üretim materyalleri ve bitki sağlığı gibi temel alanlardaki faaliyetleri kapsamaktadır (Anonim, 2005b).

Kırsal kalkınma politikası, AB Ormancılık Stratejisinin uygulanması için ana araç olmuştur. 2000-2006 dönemini için kırsal kalkınma çerçevesindeki ormancılık tedbirleri için sağlanan mali destek 4,8 Milyar Euro dur. Bu tutar kırsal kalkınma bütçesinin % 10’una yakındır. AB kırsal kalkınma politikası, sektörel ve yatay politikaların karşılıklı bağımlılığını tanıyan, bölgesel ve yerel ayırt edici karakteristikleri ve öncelikleri kabul eden ve yerel toplumların aktif katılımlarına

önem veren bir yaklaşım üzerine kuruludur. AB kırsal kalkınma politikasının güçlendirilmesi için Komisyonun 2007-2013 dönemi için önerisi ormancılığın kırsal kalkınma ile tam bir entegrasyonu için bir temel teşkil etmektedir. Bunun sağlanabilmesi için uygun olan yollardan birisi, UOP ile kırsal kalkınma arasındaki uyumun geliştirilmesi, ormancılık tedbirlerindeki bilgi değişimi ve iyi uygulamalar ve kırsal kalkınmanın daha geniş amaçlarına uygun ormancılık tedbirlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesinin iyileştirilmesi şeklinde ifade edilebilir (Anonim, 2005b).

Birliğin orman yangınlarına ve atmosferik kirliliğe karşı korunmasının desteklenmesi için alınan tedbirleri konusunda önemli bilgiler ve fiili uygulamalar sağlanmıştır. Bu alanda söz konusu tedbirler AB ülkeleri arasındaki işbirliğini kuvvetlendirmiştir. Ancak, orman yangınları ve atmosferik kirlilik temel konular olarak önemini hala korumaktadır. Komisyon son zamanlarda, orman korumayı analiz etmek üzere birlik düzeyinde bir uzmanlar grubu oluşturmuş ve gelecekteki eylemler için öneriler hazırlamıştır. Ayrıca, 2003 yılında onaylanan Forest Focus Yönergesi AB için toprak, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliği konuları ile ilgili yeni parametreler vasıtasıyla, daha kapsamlı ve entegre bir orman izleme sisteminin geliştirilmesinde bir fırsat sağlamaktadır (Anonim, 2005b).

Biyolojik çeşitliliğin korunmasında önemli bir AB başarısı Natura 2000 şebekesinin uygulanmasıdır. Çok sayıda üye ülke orman yönetimi vasıtasıyla ormanların, biyolojik çeşitlilik ve çevresel hizmetlerin temini lehine yönetimi için ilkeler uyarlamıştır. Natura 2000 içerisinde, ekolojik olarak temsili bir orman koruma şebekesi ve ticari ormanlardaki biyoçeşitliliğin geliştirilmesinin teşvikinin, biyolojik çeşitliliğin korunması amaçlarına ulaşmada etkin bir yol olması beklenmektedir. Bununla beraber, haritalama ve korunan alanların içinde veya dışındaki orman kaynaklarının biyolojik çeşitliliği konusunda çalışma ve izlemeye olan ihtiyaç hala devam etmektedir (Anonim, 2005b).

Ormancılık sektörünün iklim değişikliği üzerindeki rolü Kyoto Protokolü kurallarınca kabul edilmiş olmasına rağmen, ağaçlandırma da dâhil karbon tutma için

taahhüt edilen tedbirlerin geliştirilmesi stratejinin kabulünden bu yana beklenenden çok yavaş seyretmektedir. AB direktiflerine göre, biyokütlesel enerji sağlayıcı kaynak olan ormanlar, yenilenebilir enerji kaynakları ve çevre dostu materyal olarak, fosil yakıt emisyonuna karşılık olarak önemli bir rol oynayabilirler. Enerji amaçları için biyokütle kullanımı tüm AB deki potansiyeli kadar gelişmemiştir ve rekabet nedeniyle gereksiz çarpıklıkların olmaması için bunun gerçekleşmesi temin edilmelidir. Odun bir karbon deposu olarak da gelecekte önemli bir role sahip olacaktır. İklim değişikliğinin orman ekosistemleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve bu etkilere adapte olabilmek için tedbirler geliştirilmesi bir ihtiyaç haline gelmiştir. Gelecekte sadece etkileri azaltma tedbirleri değil uyum tedbirleri de dikkate alınacaktır (Anonim, 2005b).

1999 yılında kabul edilen Orman ve İlgili Endüstrilerde AB Devletlerinin Rekabeti ile ilgili Tebliğ kapsamında, odunun daha yaygın kullanımı ve orman endüstrisinin rekabet edebilirliği ile ilgili geniş bir faaliyetler demeti yürütülmüştür. Alınan sonuçlardan biri, Avrupa tüketicisinin, SOY ile sağlanan odunun, yenilenebilir ve çevre dostu bir kaynak olarak sağladığı avantajlar konusunda daha iyi bilinçlendirilmesinin gerekli olduğudur (Anonim, 2005b).

Orman sertifikalandırma, ürünün elde edildiği orman alanı ile yönetim durumunun bağımsız bir kuruluş tarafından incelenmesiyle başlayan ve yazılı bir sertifikanın düzenlenmesi ile sonuçlanan bir süreçtir (Geray, 1999). Sertifikasyon orman yönetiminin sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir yönetilen ormanlardan sağlanan odun ürünlerinin kullanımı yönünde önemli araçlardan biridir. Sertifikasyon kamu otoritelerinin çok sınırlı girişim ve düzenlemeleri ile özel sektör tarafından geliştirilmeye çalışılmaktadır (Anonim, 2005b).

Birlik, Araştırma Çerçeve Programı kapsamında da önemli araştırma çabaları sergilemiş ve Bilimsel ve Teknik Araştırma Alanında Avrupa İşbirliği ile SOY'u ve ormancılık sektörünün rekabet edebilirliğini desteklemiştir. Ormancılık sektörü Lizbon amaçlarını öncelikli olarak destekleyebilmek için sektör kapsamında geniş ve uzun vadeli bir vizyon ile ormancılık araştırmaları için öncelikleri belirleyerek

stratejik düşünmenin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda komisyon, internete dayalı orman enformasyonu iletişim platformu geliştirme için bir hazırlık eylemini 2004 yılında bir pilot projenin sonuçlarına göre başlatmıştır. Bu girişimin spesifik kullanıcı ihtiyaçlarının incelenmesi ve yeni takviyelerin yapılması ve mevcut ulusal veri kaynakları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Anonim, 2005b).

4.2.2. Türkiye Ormancılığı

4.2.2.1. Türkiye Ormancılığının Mevcut Durumu

Ülkemizin orman varlığı yaklaşık olarak 21,2 milyon hektar olup; orman alanları toplam ülke yüzölçümünün %27'sini teşkil etmektedir. Ülke ormanlarının %50,1'i verimli (10621220 ha), %49,9'u verimsiz (10567626 ha) orman niteliğindedir. Biyolojik çeşitlilik açısından oldukça zengin olan ormanlarımızın yaklaşık yarısı iğne yapraklı, diğer yarısı ise geniş yapraklı türlerden oluşmaktadır. Toplam ağaç serveti 1,3 milyar m³ olan orman kaynaklarımızın birim alandaki ortalama serveti oldukça düşüktür. Ormanlarımızın yıllık cari artımı 36,3 milyon m³, amenajman planlarında verilen yıllık eta miktarı ise ortalama 16,3 milyon m³ tür (Anonim, 2007j).

Ayrıca, orman amenajman planlarında, 21,2 milyon ha. alanın dışında 10 milyon ha.'ın üzerinde bir alan orman toprağı olarak tanımlanmaktadır. Bu sahaların bir bölümü mera olup; kalanı ise taşlık, kayalık ve açıklık alanlardır. Ancak bu sahaların yönetimine dönük bilimsel bir araştırma henüz yapılmamıştır. Orman amenajman planlarında belirlenen orman sınırları, ormanların mülki sınırlarıyla uyum göstermemektedir. Kadastro ve sınırlandırma çalışmaları tamamlandığında, yasal orman alanlarında önemli miktarda artışların olacağı tahmin edilmektedir. Ülke ormanlarının % 99'unun üzerindeki bölümünün mülkiyeti devlete aittir. Kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlar yaklaşık 4154 ha alan kaplamakta, özel ormanlar (kavak ve diğer türlerle yapılan özel ağaçlandırmalar hariç) ise 10,269 ha'lık bir alana sahip bulunmaktadır (Anonim, 2004b).

Ülkemizde başlangıçtan 2007 yılı sonuna kadar Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü (AGM) tarafından,

- 1,953,707 ha ağaçlandırma
- 74,004 ha rehabilitasyon
- 693,062 ha erozyon kontrolü
- 113,954 ha mera ıslahı
- 72,197 ha özel ağaçlandırma

olmak üzere toplam 2,919,536 ha alanda çalışma yapılmıştır (Anonim, 2008h).

Ülke ormanlarının zaman içerisinde diğer fonksiyonel özelliklerinin ortaya çıkması ve buna bağlı olarak farklı kullanım alanlarına tahsis talepleri, yıllardır sık sık yapılan yasa değişiklikleri, ormanların önemli bir bölümünün kadastro çalışmalarının yapılmış olması ancak tapuya tescil çalışmalarının büyük ölçüde bitirilememiş olması, orman idaresi ile yerel halk arasındaki sınır ve mülkiyet ihtilafları en önemli ormancılık sorunları arasında yer almaktadır (Duyar, 2005).

4.2.2.2. Türkiye Ormancılık Politikaları

Türkiye ormancılık politikaları; Beş Yıllık Ulusal Kalkınma Planları, bu planlar için hazırlanan Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporları, Ormancılık Şurası Raporları, Ormancılık Ana Planı, Anayasa, Orman Kanunu, bilimsel yayınlar gibi dokümanlarda doğrudan veya dolaylı şekillerde tanımlanmıştır. Parti ve hükümet programlarında da izlenecek ormancılık politikalarına kısaca değinilmektedir. Türkiye’de geçmiş dönemlerde uygulanan geleneksel ormancılık politikaları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Anonim, 2004b).

- Ormanların muhafazası, geliştirilmesi, genişletilmesi, biyotik ve abiyotik zararlılara karşı korunması;
- Ülkenin endüstriyel ve yakacak odun ihtiyaçlarının sürdürülebilir şekilde karşılanması;

- Bozuk orman alanlarının rehabilitasyonu;
- Milli parklar ve diğer korunan alanların genişletilmesi, rekreasyon, yaban hayatı ve avcılık ve benzeri kaynakların değerlendirilmesi;
- Orman köylülerinin odun ihtiyaçlarının yasal hak olarak sağlanması ve köylerde ormancılık ve ormancılık dışı gelir artırıcı faaliyetlerin Orman Köy İlişkileri ve diğer kırsal kalkınma fonlarından desteklenerek; ormanlar üzerindeki baskıların ve zararlı müdahalelerin önlenmesidir.

Bu politikaların gerçekleşmesinde devamlılık ve kamu yararı ilkeleri benimsenmiş, politikaların uygulanması sorumluluğu ve gerçekleştirilmesi orman teşkilatı tarafından yüklenilmiştir. Söz konusu politikaların öncelik ve ağırlıklarında ise zaman içinde önemli değişiklikler olmuştur (Anonim, 2004b).

Türkiye ormancılığının temel politikası; kabul edilen ulusal ormancılık ilkeleri ve SOY tanımı çerçevesinde orman alanlarının, bütünlüğünün, biyolojik çeşitliliğinin, sağlığının, gençleşme kapasitesinin ve verimliliğinin korunması ve geliştirilmesini sağlayacak şekilde, işlevsel (çok fonksiyonlu) yönetimi, ormancılık faaliyetlerinin, ormancılık teşkilatı ile diğer ilgi gruplarının (yerel halk, sivil toplum örgütleri, özel sektör, yerel yönetimler, üniversiteler, diğer kamu kuruluşları, toplum kesimleri, vb.) katılım ve işbirliği ile, havza bazında entegre olarak planlanması ve uygulanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaca, uygun kurumsal kapasitelerin, yasal çerçeve ve finansal mekanizmaların, yerel düzeyde yetki ve sorumlulukların güçlenmesine önem vermek suretiyle oluşturulması gereği de vurgulanmaktadır (Dölarslan, 2003).

Son dönemde hazırlanan ve ülkenin resmi ormancılık politikaları olarak kabul edilmesi gereken kalkınma planlarında ve ulusal ormancılık planında ormancılık ilke, politika ve stratejileri arasında ülkemizde ve dünyadaki gelişmeler ve AB müktesebatına uyumlaştırma çalışmaları paralelinde biyolojik çeşitlilik, çok amaçlı/fonksiyonel planlama, katılımcılık sosyal ve kültürel değerlerin korunması gibi önemli hususların artarak yer alamakta olduğu görülmektedir. Zira VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında ormancılık ilkeleri ekosistem yaklaşımı dahilinde:

- (i) sürdürülebilirlik;
- (ii) çok amaçlı yönetim ve faydalanma;
- (iii) katılımcılık
- (iv) biyolojik çeşitliliğin korunması;
- (v) toplumun kalkınmasına ve stabilitesine katkı olarak yer almıştır.

Aynı planda ana ormancılık politikaları ise (Anonim, 2004b):

- i. orman alanlarının ve bütünlüğünün korunması;
- ii. biyolojik çeşitliliğin korunması ve korunan alanların genişletilmesi;
- iii. orman kaynakları yönetim planlarının sürdürülebilirlik, çok amaçlı faydalanma prensiplerine, ormanların mevcut koşulları ve kapasitelerine ve toplumun talep ve beklentilerine göre geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi;
- iv. çevresel etkilere gerekli önem ve özenin sağlanması;
- v. çevresel, ekonomik ve sosyal amaçlı ağaçlandırma ve orman ıslah çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve bu çalışmalarda yerel toplulukların yararlanmalarına önem verilmesi;
- vi. biyotik ve abiyotik zararlılarla mücadele için kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi ve biyolojik mücadeleye önem verilmesi;
- vii. orman işçilerinin eğitimi ve ergonomik çalışmaların ve çalışma şartlarının geliştirilmesi
- viii. sosyo-ekonomik ve çevresel konulardaki araştırma çalışmalarının güçlendirilmesi;
- ix. sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları ile işbirliğinin güçlendirilmesi;
- x. ABne uyum, sertifikalandırma ve yeşil etiketleme çalışmalarının güçlendirilmesi;
- xi. Orman Kanunu ve mevzuatının çevre koruma, kamu yararı, ekosistem bütünlüğü ve yaban hayatının korunması hususları dikkate alınarak geliştirilmesidir.

4.2.2.3. Türkiye Ormancılık Mevzuatı

Türkiye’de ormancılıkla ilgili mevzuat, Anayasanın ilgili hükümleri ve Orman Kanunu, Orman Köylülerinin Kalkındırılmasının Desteklenmesi Hakkında Kanun, Ağaçlandırma Milli Seferberlik Yasası, Milli Parklar Yasası, Kara Avcılığı Yasası, Çevre ve Orman Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanunları, bunların uygulanması amacıyla hazırlanmış yönetmelikler, genelgeler, vb. gibi ormancılık ile doğrudan ilişkili mevzuat ile Çevre Yasası, Mera Yasası, Özel Çevre Koruma Alanları Yasası, Turizmi Teşvik Yasası, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası, Arazi Kadastro Yasası, bunların uygulanması ile ilgili yönetmelik ve genelgeler, vb. gibi ilgili diğer mevzuattan oluşmaktadır. Bunların yanında, yasa statüsüne sahip olduğu için ormancılık mevzuatı içinde kabul edilmek ve dikkate alınmak durumunda olan, ülkemizin taraf olduğu ormancılık ile ilgili uluslararası sözleşmeler de vardır (Anonim, 2004b).

4.2.2.4. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı (UOP)

Türkiye’de orman kaynaklarının yönetimi, ülkenin ekolojik, siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel koşullarından ve bunlardaki değişimlerden önemli derecede etkilenebilmektedir. Ulusal koşullar yanında küresel ve bölgesel düzeylerdeki dış koşullar ve gelişmeler de özellikle son yıllarda ulusal ormancılığımız üzerinde olumlu ve olumsuz önemli etkiler oluşturabilmektedir. Türkiye’de ormanlardan toplumun değişik ilgi ve çıkar gruplarının ürün, hizmet ve çeşitli işlevler gibi çok yönlü talep ve beklentileri bulunmaktadır. Sınırlı orman kaynaklarından toplumun tüm talep ve beklentilerin karşılanması mümkün olamayacağından, çoğu kez talep ve beklentiler arasında rekabet, ilgi ve menfaat grupları arasında anlaşmazlık durumları ortaya çıkabilmektedir. Bu şartlar altında, orman kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir olarak yönetimi için, toplumun ormanlardan farklı talep ve beklentileri ile ilgili sağlıklı bilgilerin elde edilmesi ve uygun aralıklarla güncelleştirilmesi önemli bir gereksinim durumundadır. Bu ise ormancılık politikalarının gözden geçirilerek yenilenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluktan hareketle, Türkiye

Ormancılığı için alternatif gelişme senaryoları geliştirilerek UOP hazırlanmaya başlanmıştır (Anonim, 2004b).

Türkiye'nin ilk olarak 1973-1993 yılları arasındaki dönem için hazırlanmış olan, ardından da 1990-2009 arasındaki 20 yıllık dönemi kapsayan bir Ormancılık Master Planı bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu planın kapsamının tüm ekonomik, sosyal, ekolojik ve kültürel alanları kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Türkiye UOP'nin hazırlıklarına 2001 yılında başlanmış, 2004 yılında tamamlanmıştır (Anonim, 2007k). UOP'nin hazırlanması ile ülkemiz AB müzakerelerindeki önemli bir ulusal taahhüdü yerine getirmiş bulunmaktadır.

“Türkiye UOP'nin Hazırlanması Projesi (TCP/TUR/0066 (A))” kapsamında yürütülen çalışmalarda, ormancılığın değişik konularında mevcut durumun değerlendirilmesi, sorunların ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla ormancılığın değişik konularında raporlar hazırlanmış, düzenlenen çalıştaylar ile orman teşkilatı ve değişik ilgi gruplarının görüşleri ve önerileri belirlenmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda, Türkiye Ormancılığı için alternatif gelişme senaryolarının aşağıdaki üç ana temaya dayalı olarak geliştirilmesi kararlaştırılmıştır (Anonim, 2004b):

- Orman kaynakları yönetimi (koruma, geliştirme-ıslah, faydalanma) çalışmalarının (planlama, uygulama, değerlendirme-geliştirme) bugünkü şekliyle devam etmesi,
- Ormanların sürdürülebilir yönetiminin geliştirilmesi: Bu amaçla, (a) Orman kaynaklarının işlevsel yönetimi çalışmalarının havza bazında entegre olarak planlanması ve uygulanması ve (b) Yönetim kararlarının belirlenmesi sırasında diğer ilgi gruplarının görüş ve önerilerinin alınması, ancak uygulamaların gerçekleştirilmesi ile ilgili yetki ve sorumlulukların büyük ağırlıkla devlet orman teşkilatınca yüklenilmesi,
- Ormanların sürdürülebilir yönetiminin geliştirilmesi: Bu amaçla, orman kaynaklarının işlevsel yönetimi çalışmalarının havza bazında entegre olarak planlanması ve uygulanması. Yetki ve sorumlulukların diğer ilgi gruplarıyla

paylaşılması ve uygulamalarda diğer ilgi gruplarının aktif katılım ve katkılarının gerçekleştirilmesi (katılımcı yönetim) ilkeleri benimsenmiştir.

Bu üç alternatif senaryonun tartışılması, karşılaştırılması ve en uygun tek gelişme senaryosunun belirlenmesi, Eylül 2002 tarihlerinde İzmir-Menemen’de değişik ilgi grupları temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen çalıştay sırasında gerçekleştirilmiştir. Bu senaryolardan, 2 ve 3 nolu senaryolar üzerinde en çok tartışılan senaryolar olmuştur. UOP 3 nolu senaryonun şekillendirilmesi ile oluşturulmuştur.

UOP’nin hazırlanması sırasında aşağıdaki temel ilkeler benimsenmiştir (Anonim, 2004b):

- Sürdürülebilirlik,
- Ulusal bağımsızlık,
- Katılımcılık,
- Bütüncül ve sektörler-arası yaklaşım,
- Devamlı bir süreç olması (elde edilen deneyimler ve değişen koşullara göre yenilenmesi),
- Kapasite geliştirme,
- Politika ve kurumsal reformlar,
- Bilinçlendirme,
- Ulusal kalkınma politika ve stratejileri ile uyum,
- Politik destek,
- Uluslararası taahhütlere uyum.

Hazırlanan UOP iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ormancılığımızın mevcut durumunun kapsamlı bir genel değerlendirmesi yer alırken ikinci bölümde ise aşağıda sıralanan hususlara yer verilmiştir (Anonim, 2004b):

- Ulusal ormancılık ilkeleri, amaçları, politikaları;
- Ulusal ormancılık politikalarının gerçekleştirilmesi ve amaçlarına ulaşmak için izlenecek stratejiler;

- Kısa Dönem Eylem Programı (2004-2008 dönemi için) yer almaktadır.

Programda ulusal ormancılığımızın temel amacı: “Ülkemiz orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ile, toplum refahına ve ülkenin sürdürülebilir kalkınmasına optimum katkıların sağlanması” şeklinde belirlenmiştir. Ormanların sürdürülebilir yönetiminin geliştirilmesine yönelik ana politikası ise: “Ormanların, ekosistem yönetimi yaklaşımı çerçevesinde işlevsel (çok işlevli/amaçlı) yönetimi, ormancılık faaliyetlerinin, orman teşkilatı ile diğer ilgi gruplarının katılımı ve işbirliği ile, havza bazında entegre olarak planlanması ve uygulanması” olarak tanımlanmış olup, bu politika çerçevesinde, önümüzdeki dönemlerde ormanlarımızın yönetiminin geliştirilmesi gayretlerinin ağırlıklı olarak (Anonim, 2004b):

- ekosistem yönetiminin geliştirilmesi;
- orman kaynaklarının işlevsel (çok amaçlı/işlevli) yönetiminin geliştirilmesi;
- katılımcılığın geliştirilmesi;
- eşgüdüm ve entegrasyonun (kurum içi ve diğer kurumlarla) geliştirilmesi konularında odaklanması gerektiği kabul edilmiştir.

UOP’de 30 politika, 56 strateji ve eylem planı altında, 77’si birinci, 58’i ikinci, 12’si üçüncü öncelikli ve 40 adedi uzun dönem geri kalanlar kısa dönem için olmak üzere 147 eylem önerisi yer almaktadır. Kısa Dönem Eylem Programı ’nda, toplumda ve orman kaynaklarından talep ve beklentilerde meydana gelen değişiklikler, ormancılığın yükselen değerleri, değişen ve gelişen rolleri çerçevesinde Türkiye ormancılığında gerekli dönüşümlerin ve gelişimlerin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan bilgilerin ve deneyimlerin ortak çalışmalarla kazanılmasına ve değerlendirilmesine özel önem verilmiştir. Diğer bir deyişle, kısa dönemde üzerinde tartışmaların ve belirsizliklerin devam ettiği öncelikli ormancılık konularında çok sayıda pilot çalışmaların, uygulamalı araştırmaların, tartışmaların ve değerlendirmelerin katılımcı olarak gerçekleştirilmesi suretiyle bilgi ve deneyim eksikliklerinin kapatılması ve uzun dönem eylem planının gerçekçi olarak hazırlanabilmesi için gerekli tabanın ve toplumsal uzlaşıların oluşturulması hedeflenmiştir. Bunu takiben, Uzun Dönem Eylem Planı ’nın (Ormancılık Master

Planı) daha gerçekçi olarak hazırlanması ve uygulanmasının mümkün ve uygun olacağı görüşü benimsenmiştir. Ancak, mevcut yeterli bilgi, deneyim ve uzlaşılar çerçevesinde hemen gerçekleştirilmesi gereken bazı eylem önerileri de Kısa Dönem Eylem Programında yer almaktadır. UOP'nin yararlanılmasının ve uygulanmasının iki temel koşulu arasında (Anonim, 2004b):

- Değişik kurumlar ve ilgi gruplarınca benimsenmesi ve desteklenmesi ve
- Politik desteğin sağlanması bulunmaktadır.

UOP elde edilen yeni bilgiler, deneyimler ve değişen koşullar altında geliştirilebilir ancak bu geliştirme çalışmaları sırasında UOP hazırlanması ile ilgili ilkelere ve katılımcılığa uymaya gerekli özenin gösterilmesi gerekmektedir.

UOP 'nin amaçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Anonim, 2004b):

- Ormancılık konularının sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde geniş bakış açısıyla ele alınmasına, ormancılık çalışmalarının toplumda ve ormanlardan çok yönlü beklentilerde meydana gelmekte olan değişimlere ve gelişimlere yeterli dikkatin sağlanması suretiyle planlanmasına ve yürütülmesine, bu amaçla ormancılık sektörü için kalkınma politikaları ve stratejilerinin katılımcı olarak hazırlanması, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için uygun kurumsal kapasitelerin ve mekanizmaların oluşturulmasına katkı sağlamak,
- Ormancılık ile diğer sektörler arasında uyum ve bağlantıların gelişmesine katkı sağlamak,
- Ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetiminin ülkenin dengeli ve sürdürülebilir kalkınması açısından önemi konusunda toplumda ve ilgi gruplarında bilinçlenmenin, ilginin, katılım, katkı ve desteklerin güçlendirilmesine katkı sağlamak,
- Çok işlevli ve katılımcı orman kaynakları yönetiminin geliştirilmesi suretiyle ormanlardan çok yönlü faydalanmanın ve orman içi ve kenarında yaşayan

gerçekten yoksul ve ormana bağımlı orman köylerinde yaşamın iyileştirilmesine katkıların güçlendirilmesine katkı sağlamak,

- Ormancılık çalışmalarında ulusal ve uluslararası finans desteğinin güçlendirilmesine katkı sağlamak.

UOP'nin ormancılık çalışmalarında orman teşkilatı (değişik birimleri), diğer ilgili kurumlar, kuruluşlar ve diğer ilgi grupları için ortak ve temel bir rehber oluşturması, gerek farklı birim ve kuruluşlarca kendi stratejilerinin ve eylem planlarının hazırlanması ve uygulamaları sırasında gerekse bu çalışmalar arasında katılımcılık ve eşgüdümün geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye ormancılığı için ulusal ormancılık ilkeleri (prensipleri) aşağıdaki şekilde belirlenmiş ve kabul edilmiştir (Anonim, 2004b):

- Sürdürülebilirlik: Orman kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve faydalanmasının sürdürülebilirliği garanti altına alınmış olmalıdır.
- Biyolojik çeşitliliğin korunması: Orman kaynaklarının yönetimi, ormanların doğal yapılarının ve biyolojik çeşitliliğinin (ekosistem, tür, genetik ve süreç çeşitliliklerinin) muhafazasını ve imarını ve diğer ekosistemlere zarar verilmemesini sağlamalıdır.
- Çok fonksiyonlu (işlevsel) yönetim/faydalanma: Ormanlar, toplumun bugün ve gelecekteki talep ve beklentilerinin dikkate alınması ve orman kaynaklarının potansiyellerinin en iyi şekilde değerlendirilmesi suretiyle, çok yönlü (ekolojik, sosyal, ekonomik, kültürel) faydaları (ürün, hizmet, fonksiyon) sağlayacak şekilde yönetilmelidir.
- Katılımcılık: Orman kaynaklarının yönetimi ile ilgili sorumluluk yüklenmiş bulunan, bu kaynakların yönetiminden etkilenen, talep ve beklentileri olan tüm toplum kesimleri ve ilgi gruplarının (orman idaresi, gençler ve kadınlar dahil yerel halk), sivil toplum örgütleri, diğer devlet kuruluşları, özel sektör, yerel yönetimler, vb.), bu kaynakların yönetiminin tüm safhalarında (karar verme, planlama, uygulama, izleme, değerlendirme, denetim, vb.) yetki, sorumluluk ve fedakarlıklara katılım hak ve sorumluluklarının yasallaştığı ve

kurumsallaştığı bir ortam içinde, adil ve dengeli bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır.

- Toplum yararı-faydaların hakça paylaşımı: Orman kaynaklarının yönetimi, bu kaynaklardan sağlanan faydaların adil paylaşımını ve toplum yararının maksimize edilmesini sağlayacak şekilde gerçekleştirilmelidir.
- Yerel halkın haklarına saygı, kültür ve geleneklerinin korunması: Orman içinde ve kenarında yaşayan ve bu kaynakların yönetiminden birinci derece etkilenen kırsal toplulukların (orman köylülerinin), orman kaynaklarının yönetim kararlarına, bu alanlarda yürütülecek faaliyetlere ve elde edilecek faydaların ve fırsatların paylaşımına adil ve yeterli şekilde katılım haklarına saygı gösterilmeli, bu amaçla yasal ve diğer uygun şartlar oluşturulmalıdır. Orman kaynakları yönetim faaliyetleri sırasında, ormanların sürdürülebilir kullanımı ile çelişmeyen yerel kültür, bilgi ve geleneklerin korunmasına ve yararlanılmasına gerekli özen sağlanmalıdır.
- Şeffaflık (açıklık): Toplumun ve ilgi gruplarının, ormanlar ve ormancılık çalışmaları ile ilgili konularda (amaçlar politikalar, stratejiler, uygulamalar, gerçekleştirmeler, ekolojik, sosyal, ekonomik, kültürel etkiler, sorunlar, kısıtlar, vb.) düzenli, doğru ve yeterli şekilde bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Sektör içinde ve diğer sektörler ile eşgüdüm, işbirliği, entegrasyon: Ormanların değişik işlevleri ile ilgili faaliyetlerin (planlama, uygulama, değerlendirme), aralarında yeterli eşgüdüm ve entegrasyonun oluşturulması suretiyle yürütülmesi sağlanmalıdır. Orman kaynaklarının yönetiminin, tüm doğal kaynakların yönetimi, ekolojik dengenin korunması ve sosyo-ekonomik kalkınma faaliyetlerinin bir parçasını oluşturduğu gerçeği dikkate alınarak, ormancılık politika, strateji ve programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi sırasında, ilgili diğer sektörlerle yeterli diyalog, eşgüdüm, işbirliği ve entegrasyonun, yerel, bölgesel ve ülke bazında gerçekleştirilmesine gerekli özen gösterilmelidir.
- Verimlilik/maliyet etkenliği: Belirli bir orman alanından ve belirli bir süre içinde en fazla orman ürünleri elde etmek amacını güden, üretimi artırma çabalarının dayandığı bir prensiptir.

- Küresel sorumluluk: Ülkemiz orman kaynakları üzerinde ulusal bağımsızlık ve sahiplik haklarından ödün vermeden, ulusal menfaatlerin korunması ve gözetilmesine gerekli dikkat ve özenin sağlanması koşullarıyla, ülkemizin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve süreçler içinde uygun ve gerekli küresel sorumluluklarının yerine getirilmesi ve katkıların sağlanması için, ulusal ormancılık politika, yasal çerçeve, strateji, program ve uygulamalarında gerekli gelişmeler ve düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Buna karşılık, küresel sorumlulukların yerine getirilmesi için yüklenilmesi gereken ilave maliyetlerin, küresel toplum ve kuruluşları tarafından paylaşılması konusundaki ulusal haklarımızın korunmasına özen gösterilmeli ve bu amaçla gerekli girişimler ve çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

4.2.2.5. Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler

Ülkemizde ormancılık alanında ki çok taraflı ilişkiler, uluslararası ve bölgesel kurum ve kuruluşlar ile uluslararası sözleşmeler çerçevesinde yürütülmektedir. Uluslararası kurum ve kuruluşlar ile ilişkiler; BM Avrupa Ekonomik Komisyonu Ormancılık Komitesi (UNECE- Timber Committee), BM Gıda ve Tarım Teskilatı (FAO) ve bunun bünyesindeki Ormancılık Komisyonu (COFO), Avrupa ve Yakın Doğu Ormancılık Komisyonları, Akdeniz Ormancılık Sorunları Komitesi (Silva Mediterranea) ile UNCED, BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu, IPF, IFF, UNFF, BM Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Dünya Bankası (WB), GEF, OECD, Ekonomik işbirliği Teşkilatı (ECO), Uluslararası Ormancılık Araştırma Kuruluşları Birliği (IUFRO), Avrupa Ormancılık Enstitüsü (EFI) gibi organizasyonlarla yürütülen ormancılık faaliyetleridir.

Son yıllarda uluslararası ormancılık müzakerelerinde tartışılan konular arasında; odunun yenilenebilir enerji kaynağı olarak kullanımının artırılması, orman ürünlerinin ve orman sanayi ürünlerinin üretim, tüketim ve ticareti ile ilgili belli normlarda istatistiksel bilginin geliştirilmesi ve bu bilgilerin uluslararası kurumlarla paylaşımı, gönüllülük esasına dayanmakla beraber kaçak kesim ve kaçak kesim sonucu üretilmiş ürünlerin ticaretinin önlenmesine yönelik faaliyetlerde bölgesel ve

uluslararası düzeyde işbirliği yapılması, CITES hükümleri gibi, bazı temel ormancılık konularının yer aldığı görülmektedir. Taraf olduğumuz pek çok sözleşme ve süreçler, ülkemizi bu konularda belli bazı taahhütleri yerine getirmekle yükümlü kılmaktadır.

AB müktesebatına uyum çerçevesinde “Orman Yetiştirme Materyallerinin Ticareti Yönetmeliği” hazırlanmıştır. Tohum ve fidan üretiminde ülke ve dünya standartlarında üretim yapma konusunda çalışmalara devam edilmektedir.

Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 156 devlet, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’ni imzalayarak, kendi sınırları içindeki biyolojik çeşitliliğin tam olarak korunması sorumluluğunu üstleneceklerini, biyolojik kaynakları sürdürülebilir kullanacakları ve biyolojik çeşitlilikten sağlanan yararları eşit olarak paylaşımını sağlayacakları taahhütte bulunmuştur.

Türkiye bugüne kadar biyolojik çeşitliliğin korunması için yasal düzenlemeler ve politik taahhütler açısından önemli adımlar atmıştır. Beş Yıllık Kalkınma Planları, Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı, Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı ile Çölleşme İle Mücadele Ulusal Eylem Planı ve benzeri düzenlemeler, bu konulardaki politika ve uygulamalar açısından önemli gelişmelerdir.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinin yanı sıra Türkiye doğa koruma amaçlı aşağıda belirtilen Sözleşmelere de taraf olarak küresel sorumluluk üstlenmiştir (Anonim, 2007i):

- RAMSAR Sözleşmesi
- BERN Sözleşmesi
- Kuşların Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme
- Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Hakkında Sözleşme
- CITES

- Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi (Barcelona)
- BM Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
- BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
- AB Doğa Koruma Direktiferi.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin AB ye üyelik için aday olarak kabul edilmesinin ardından AB Müktesebatına uyum sağlanması çalışmaları hızlanmıştır. AB Ormancılık Mevzuatına uyum çalışmaları da genelde AB'ye üye olma sürecinin bir parçası olarak başlatılmış olup bu çerçevede devam etmektedir. Bu alanda temel alınan bağlayıcı metinler öncelikle AB'nin ülkemizin üyeliği için hazırladığı resmi ve genel nitelikli düzenlemelerde ormancılığa ilişkin hükümlerdir.

Başlangıçta AB de ilk ormancılık yasaları, AB'nin kuruluş amacında da olduğu gibi makro ve mikro ekonomi açısından değerlendiriliyordu ve keresteciliğe dayanmaktaydı. Dolayısıyla AB Müktesebatında kapsamlı bir genel ormancılık politikası yer almamaktadır. Ancak, ormanlara yeni ve küresel yaklaşımın çevre odaklı olmasıyla birlikte bilinçli bir ormancılık politikasının yer alması gereği önem kazanmıştır. Ayrıca orman varlığı bakımından zengin olan AB ülkeleri (Finlandiya, Avusturya vb.) ormancılık alanında daha bilinçli ve güçlü ormancılık politikalarını görmek istemektedir. Çünkü günümüzde ormancılık politikaları doğrudan ya da dolaylı olarak orman endüstrisini etkileyen tarım politikası, çevre politikaları, bölgesel politikalar ve diğer politikalar gibi şekil almaya başlamıştır.

Çevresel bozulma üzerinde ormansızlaşmanın önemli rolü olduğunu ortaya koyan 1972 yılındaki Stockholm Konferansından itibaren ormanlar ve ormancılık konusunda yoğun uluslararası müzakere süreci başlamıştır. 1992 yılına gelindiğinde, kısaca Rio Süreci olarak anılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı ile devam eden süreçte tüm dünya ormanları dokuz bölgeye ayrılmış ve ormanlarla ilgili dokuz bölgesel süreç başlatılmıştır. Ülkemiz bu dokuz bölgesel süreçten "Helsinki Süreci" olarak da bilinen Pan-Avrupa Süreci ile Yakın Doğu Süreci'ne katılım sağlamaktadır. Pan-Avrupa Süreci AOKBK tarafından yürütülmektedir.

AOKBK'da ormancılıkla ilgili konular gündem maddelerini oluşturmakta ve bu konferanslarda ormancılığın mevcut sorunları ele alınarak ortak bir yaklaşımla bu

sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilmektedir. Geliştirilen bu çözüm önerileri doğrultusunda alınan kararlar AB ve AOKBK ülkelerinin ilgili bakanlıkları tarafından uygulamaya konulmaktadır. Yani AOKBK alınmış olan bu kararların ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan diğer yükümlülüklerin Avrupa bölgesinde uygulanması için başlatılmış olan bir süreçtir. Dolayısıyla AB ormancılık politikalarının oluşmasında önemli rol oynayan faktörler bu konferanslar kapsamında oluşturulan öneri ve esaslardır. AOKBK'ya üye olan ülkeler bu öneri ve esaslar temel alınarak oluşturulmuş olan ilkeleri uygulamakla ne kadar sorumlu ise AB de bu ilkeleri kabul ederek uygulamakla sorumlu olmuştur.

Türkiye'de bir AOKBK ülkesi olarak tüm konferanslara aktif şekilde katılmış ve sözü edilen ilkeleri resmi olarak kabul etmiştir. AB, Stockholm sürecinden günümüze kadar dünyada gelişen süreçlere dahil olmuş ve bu süreçler içerisinde öne çıkan önemli konular arasında birliğe üye ülkelerin UOP'lerinin hazırlanmasını, SOY'un gerçekleştirilmesi için kriter ve göstergelerin belirlenmesini birliğe giriş için ön koşul olarak koymuştur. Ayrıca uluslararası alanda kabul gören anlaşma ve sözleşmelerin imzalanmasını zorunlu kılmıştır. Türkiye, Pan-Avrupa ve Yakın Doğu Bölgesel süreçlerinde belirlenen Kriter ve Göstergeleri temel alarak bir ulusal kriter ve gösterge seti oluşturmuş ve 2004 yılından itibaren uygulamaya koymuş, ormancılıkla ilgili uluslararası toplantılardaki alınan kararların uygulamaya aktarılmasına yönelik olarak Türkiye UOP'nı hazırlamıştır. Bunlara ek olarak ülkemiz Ramsar, Bern, CITES, BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi vs. gibi bir çok uluslararası anlaşmalara imza atmıştır. Öyleyse şunu söyleyebiliriz ki AB, hangi karar ve ilkeleri kabul etti ise Türkiye de o karar ve ilkeleri kabul etmiştir. Türkiye AOKBK kararlarını kabul ederek zaten AB ormancılık politikası ilke ve amaçlarını kabul etmiş olmaktadır. Hatta AOKBK kararlarının tam şekilde uygulanması halinde daha ileri seviyeye de ulaşılabilir.

AB ormancılık politikası, birlik kapsamında uluslararası düzeyde dikkate alınması gereken temel noktaları içermektedir. AB'nin ortak politikalar doğrultusunda SOY

uygulamalarına katkıda bulunması temel alınmıştır. AB Ormancılık Stratejisi’nde Avrupa’da Ormanların Korunması İkinci Bakanlar Konferansı’nda politik bir kavram olarak tanımlanan “SOY”un güçlendirilmesi ana amaç olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Türkiye ormancılığının AB ormancılık politikalarına uyumu çerçevesinde konuya baktığımızda, Türkiye Ulusal Ormancılık Politikası ormancılıkla ilgili uluslararası toplantılarda alınan kararların uygulamaya aktarılmasına yönelik olarak revize edilip tüm planlamalar sürdürülebilirlik ilkesine dayandırılmıştır. SOY gösterge ve kriterleri ortaya konularak orman işletme müdürlükleri bazında ölçümler yapılmıştır. Bu ölçümlere ait veriler bölge müdürlüklerinde değerlendirilmektedir. Bu veriler dikkate alınarak Türkiye’de ormancılığın sürdürülebilir şekilde yapılıp yapılmadığına ilişkin ön sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bu alanda veri elde etme ve kullanma ile ilgili alt yapı güçlendirilmelidir. Bütün bu bilgiler ışığında sürdürülebilirlik ilkesinin Türkiye ormancılık politikalarına bir mantalite olarak yerleştiğini söyleyebiliriz.

Günümüzde SOY’un amacı, orman işletmelerine sürdürülebilir odun üretimi amacının üzerinde daha başka sorumluluklar da yüklemektedir. Ormanların atmosferik kirliliğe karşı korunması, karbon depolama, biyoçeşitliliğin korunması, doğa ve kırsal peyzajın korunması, pazarlanmayan ve pazarı olmayan odun dışı orman ürünleri, su kalitesi ve miktarı, toprak koruma, sosyal ve kültürel değeri olan ormanlara önem verme bunlardan bazılarıdır.

Tarım arazilerinin ağaçlandırılması faaliyetleri AB’nin ortak tarım politikası içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye’de hazine ve sahipli tarım arazilerinin ağaçlandırılması Türk ormancılık mevzuatının özel ağaçlandırma ile ilgili hükümleri gereği yapılmaktadır. Bu alanda ulusal kaynakların yetersiz olmasından dolayı aday ülkelere destek programları çerçevesi içerisinde yer alan fonların Türkiye’de özel ağaçlandırma çalışmalarında kullanılmasına yönelik mekanizmalar geliştirilmelidir.

Türkiye’nin AB ye tam üyelik için resmi adaylık statüsü alması AB Müktesebatı çerçevesinde uyum çalışmaları yapmasını gerekli kılmaktadır. AB müktesebatında doğrudan ormancılık başlığı yer almamaktadır fakat ormancılıkla ilgili konular çevre ve tarım başlığı altında yer almıştır. Dolayısıyla Türkiye bu başlıklar altında

uyumlaştırma çalışmaları yapmaktadır. AB tarafından Türkiye için hazırlanan ilerleme raporlarında her müzakere başlıkları için ayrı ayrı uyumlaştırma çalışmalarında kaydedilen ilerlemelerden bahsedilmektedir. Ormancılık ile ilgili bölümlerde doğa koruma başlığı hariç diğer başlıklar Avrupa komisyonunca hazırlanan 2003 tarihli tarama raporu ile Türkiye'nin ormancılık başlığı altında uyumlaştırma ile yükümlü olduğu müzakere konuları dışına çıkarılmıştır. Türkiye AB ilişkileri ilerleme raporlarında ve ayrıntılı tarama raporlarında Türkiye'nin orman konularıyla ilgili gelişmiş, iyi bir yapıya sahip olduğu ancak, uygulama konusunda yoğun çaba harcaması gerektiği belirtilmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Anonim, 1998. Communication From The Commission to the Council And The European Parliament on a Forestry Strategy for the EU, European Commission.
- Anonim, 1999a. Rio'dan Bugüne Uluslararası Ormancılık Diyalogu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 1999b. Council Regulation Communities Forest Against Fire. <http://ec.europa.eu> Erişim Tarihi 12.10.2007.
- Anonim, 2000. Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Dış İlişkiler ve AB Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Anonim, 2003. Sustainable Forestry and the European Union Initiatives of The European Commission.
- Anonim, 2004a. AB Uyum Çalışmaları Bakanlık Raporu, Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2004b. Türkiye Ulusal Ormancılık Programı, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2005a. Çölleşme ile Mücadele Türkiye Ulusal Eylem Planı, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2005b. Commission Staff Working Document Annex to the Communication on the implementation of the EU Forestry Strategy, COM (2005) 84 Final, European Commission, Brussels.
- Anonim, 2006. 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu, 08 Kasım 2006 tarihli 26340 sayılı Resmi Gazete.
- Anonim, 2007a. AB Türkiye İlişkileri İlerleme Raporları, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007. İnternet Sitesi. www.abgs.gov.tr Erişim Tarihi: 12.08.2007.
- Anonim, 2007b. Europe's Forests 2007. <http://mcpfe.org/system/files/u1/> Erişim Tarihi: 20.11.2007
- Anonim, 2007c. Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT, Ankara.

- Anonim, 2007d. Uluslararası Sözleşmeler. http://www.ogm.gov.tr/apk_usoztr.htm
Erişim Tarihi: 05.11.2007
- Anonim, 2007e. İklim Değişikliği Sözleşmesi, Birinci Ulusal Bildirimi, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2007f. UNFF Toplantı Kararları Yurt Dışı Görev Raporu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2007g. Avrupa Ormanların Korunması 4. ve 5. Bakanlar Konferansları, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2007h. State of Europe's Forest 2007, MCPFE, Warsaw.
- Anonim, 2007i. Doğa Koruma Brifing Notu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2007j. IX. Kalkınma Planı (2007-2013) Orman Mevzuatı Alt Komisyon Raporu, DPT, Ankara.
- Anonim, 2007k. Başbakanlık ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, Toplantı Tutanağı, Ankara.
- Anonim, 2008a. AB Çevre politikası. http://www.cevreciyiz.com/akademi/yazilar_detay.aspx Erişim Tarihi: 21.04.2008.
- Anonim, 2008b. Forests and Forestry in Slovenia. <http://www.fao.org/docrep/w3722e25.htm> Erişim Tarihi: 28.04.2008.
- Anonim, 2008c. Orman Yetiştirme Materyalleri Yönetmeliği. <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/26650html> Erişim Tarihi: 05.05.2008.
- Anonim, 2008d. AB Ulusal Programı ve AGM. http://www.agm.gov.tr/aindir/abuyumcalismalari/ulusal_program_ve_AGM.doc Erişim Tarihi: 05.05.2008.
- Anonim, 2008e. Bitki Sağlığı. <http://www.akip.net/akip/userfiles/file/sirku/yassebze/sirkular231234.doc>. Erişim Tarihi: 05.05.2008
- Anonim, 2008f. Biyoçeşitliliğin Korunması. <http://www.cevreorman.gov.tr/ekitap/01.pdf> Erişim Tarihi: 05.05.2008
- Anonim, 2008g. Forest Focus Regulation. <http://europa.eu.int/comm/environment/forest/links.htm> Erişim Tarihi: 27.05.2008
- Anonim, 2008h. Etüd Proje Ağaçlandırma ve Rehabilitasyon Aydın Semineri, Çevre ve Orman Bakanlığı,
- Alkin, E., 1978. AET- Türkiye İlişkileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

- Akdur, R., 2005. AB ve Türkiye’de Çevre Koruma Politikaları, Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi, Araştırma Dizisi:23, Ankara.
- Ayan, S., Küçük, Ö., Vurdu, H., 2007. Teknopaket, Yerel ve Piyasa Tabanlı Önlemlere Yönelik Karadeniz Bölgesi Koruma ve ormancılık Bilgi Ağının Kurulması, Kastamonu.
- Dölarıslan, E.,Ş., 2003. AB ‘de İzlenen Ormancılık Stratejisi ve Türkiye İçin Öneriler, Ankara.
- Duyar, M., 2005. Türk Orman Mevzuatının AB Orman Mevzuatı ile Uyumlaştırılması Üzerinde İncelemeler. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Geray, U., 1999. Türkiye’de Orman Sertifikalandırma Olabilirlik Raporu, İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1999. Ormancılı Politikası, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Seoane, I.,2006. EU Forestry Strategy, European Commission Agriculture and Rural Development.
- Yılmaz, H., Tolunay, A., 2007. AB Kırsal Kalkınma Politikalarında Yeni Yönelimler ve Türkiye, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, No: 1 Isparta.

EK 1

EK IV

TOPLULUK TARAFINDAN KORUMA ALTINA ALINAN HAYVAN VE BİTKİ TÜRLERİ

(a) Omurgalı Hayvanlar

Memeliler

INSECTIVORA

Erinaceidae

Erinaceus algirus

Soricidae

Crocidura canariensis

Talpidae

Galemys pyrenaicus

MICROCHIROPTERA

Tüm Türleri

RODENTIA

Gliridae

Glis glis ve Eliomys quercinus hariç tüm türleri

Sciuridae

Citellus citellus

Sciurus anomalus

Castoridae

Castor fiber

Cricetidae

Cricetus cricetus

Microtidae

Microtus cabrerae

Microtus oeconomus arenicola

Zapodidae

Sicista betulina

Hystriidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Canis lupus (Duero kuzeyindeki İspanyol popülasyonları ve Yunanistan'ın and 39.

Kuzey paralelindek, popülasyonlar hariç)

Ursidae

Ursus arctos

Mustelidae

Lutra lutra

Mustela lutreola

Felidae

Felis silvestris

Lynx lynx

Lynx pardina

Phocidae

Monachus monachus

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Bovidae

Capra aegagrus (natural populations)

Capra pyrenaica pyrenaica

Ovis ammon musimon (natural populations

- Corsica and Sardinia)

Rupicapra rupicapra balcanica

Rupicapra ornate

CETACEA

Tüm türler

REPTILES

TESTUDINATA

Testudinidae

Testudo hermanni

Testudo graeca

Testudo marginata

Cheloniidae

Caretta caretta

Chelonia mydas

Lepidochelys kempii

Eretmochelys imbricata

Dermochelyidae

Dermochelys coriacea

Emydidae

Emys orbicularis

Mauremys caspica

Mauremys leprosa

SAURIA

Lacertidae

Algyroides fitzingeri

Algyroides marchi

Algyroides moreoticus

Algyroides nigropunctatus

Lacerta agilis

Lacerta bedriagae

Lacerta danfordi

Lacerta dugesi

Lacerta graeca

Lacerta horvathi

Lacerta monticola

Lacerta schreiberi

Lacerta trilineata

Lacerta viridis

Gallotia atlantica

Gallotia galloti

Gallotia galloti insulanagae

Gallotia simonyi

Gallotia stehlini

Ophisops elegans

Podarcis erhardii

Podarcis filfolensis

Podarcis hispanica atrata

Podarcis lilfordi

Podarcis melisellensis

Podarcis milensis

Podarcis muralis

Podarcis peloponnesiaca

Podarcis pityusensis

Podarcis siculo

Podarcis taurica

Podarcis tiliguerta

Podarcis wagleriana

Scincidae

Ablepharus kitaibelli

Chalcides bedriagai

Chalcides occidentalis

Chalcides ocellatus

Chalcides sexlineatus

Chalcides viridianus

Ophiomorus punctatissimus
Gekkonidae
Cyrtopodion kotschy
Phyllodactylus europaeus
Tarentola angustimentalis
Tarentola boettgeri
Tarentola delalandii
Tarentola gomerensis
Agamidae
Stellio stellio
Chamaeleontidae
Chamaeleo chamaeleon
Anguidae
Ophisaurus apodus

OPHIDIA

Colubridae
Coluber caspius
Coluber hippocrepis
Coluber jugularis
Coluber laurenti
Coluber najadum
Coluber nummifer
Coluber viridiflavus
Coronella austriaca
Eirenis modesta
Elaphe longissima
Elaphe quatuorlineata
Elaphe situla
Natrix natrix cetti
Natrix natrix corsa
Natrix tessellata
Telescopus falax

Viperidae
Vipera ammodytes
Vipera schweizeri
Vipera seoanni (except Spanish
populations)
Vipera ursinii
Vipera xanthina
Boidae
Eryx jaculus

AMPHIBIANS

CAUDATA

Salamandridae
Chioglossa lusitanica
Euproctus asper
Euproctus montanus
Euproctus platycephalus
Salamandra atra
Salamandra aurorae
Salamandra lanzai
Salamandra luschani
Salamandrina terdigitata
Triturus carnifex
Triturus cristatus
Triturus italicus
Triturus karelinii
Triturus marmoratus
Proteidae
Proteus anguinus
Plethodontidae
Speleomantes ambrosii
Speleomantes flavus
Speleomantes genei

Speleomantes imperialis
Speleomantes italicus
Speleomantes supramontes

ANURA

Discoglossidae
Bombina bombina
Bombina variegata
Discoglossus galganoi
Discoglossus jeanneae
Discoglossus montalentii
Discoglossus pictus
Discoglossus sardus
Alytes cisternasii
Alytes muletensis
Alytes obstetricans
Ranidae
Rana arvalis
Rana dalmatina
Rana graeca
Rana iberica
Rana italica
Rana latastei
Rana lessonae
Pelobatidae
Pelobates cultripes
Pelobates fuscus
Pelobates syriacus
Bufonidae
Bufo calamita
Bufo viridis
Hylidae
Hyla arborea

Hyla meridionalis
Hyla sarda

BALIKLAR

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae
Acipenser naccarii
Acipenser sturio

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae
Valencia hispanica

CYPRINIFORMES

Cyprinidae
Anaecypris hispanica

PERCIFORMES

Percidae
Zingel asper

SALMONIFORMES

Coregonidae
Coregonus oxyrinchus (anadromous
populations in certain sectors of the North
Sea)

INVERTEBRATES ARTHROPODS

INSECTA

Coleoptera
Buprestis splendens
Carabus olympiae

Cerambyx cerdo
Cucujus cinnaberinus
Dytiscus latissimus
Graphoderus bilineatus
Osmoderma eremita
Rosalia alpina
Lepidoptera
Apatura metis
Coenonympha hero
Coenonympha oedippus
Erebia calcaria
Erebia christi
Erebia sudetica
Eriogaster catax
Fabriciana elisa
Hypodryas maturna
Hyles hippophaes
Lopinga achine
Lycaena dispar
Maculinea arion
Maculinea nausithous
Maculinea teleius
Melanagria arge
Papilio alexanor
Papilio hospiton
Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Plebicula golgus
Proserpinus proserpina
Zerynthia polyxena
Mantodea
Apteromantis aptera
Odonata

Aeshna viridis
Cordulegaster trinacriae
Gomphus graslinii
Leucorrhina albifrons
Leucorrhina caudalis
Leucorrhina pectoralis
Lindenia tetraphylla
Macromia splendens
Ophiogomphus cecilia
Oxygastra curtisii
Stylurus flavipes
Sympecma braueri
Orthoptera
Baetica ustulata
Saga pedo

ARACHNIDA

Araneae
Macrothele calpeiana

MOLLUSCS

GASTROPODA

Prosobranchia
Patella feruginea
Stylommatophora
Caseolus calculus
Caseolus commixta
Caseolus sphaerula
Discula leacockiana
Discula tabellata
Discula testudinalis
Discula turricula
Discus defloratus

Discus guerinianus

Elona quimperiana

Geomalacus maculosus

Geomitra moniziana

Helix subplicata

Leiostyla abbreviata

Leiostyla cassida

Leiostyla corneocostata

Leiostyla gibba

Leiostyla lamellose

BIVALVIA

Anisomyaria

Lithophaga lithophaga

Pinna nobilis

Unionoida

Margaritifera auricularia

Unio crassus

ECHINODERMATA

Echinoidea

Centrostephanus longispinus

(b) Bitkiler

Ek IV (b) Ek II (b) ⁽¹⁾ de yer alan bütün türleri ve aşağıdakileri kapsar.

PTERIDOPHYTA

ASPLENIACEAE

Asplenium hemionitis L.

ANGIOSPERMAE

AGAVACEAE

Dracaena draco (L.) L.

AMARYLLIDACEAE

Narcissus longispathus Pugsley

Narcissus triandrus L.

⁽¹⁾ Except bryophytes in Annex II (b).

BERBERIDACEAE

Berberis maderensis Lowe

CAMPANULACEAE

Campanula morettiana Reichenb.

Physoplexis comosa (L.) Schur.

CARYOPHYLLACEAE

Moehringia fontqueri Pau

COMPOSITAE

Argyranthemum pinnatifidum (L.f.) Lowe
subsp. *succulentum* (Lowe) C. J.

Humphries

Helichrysum sibthorpii Rouy

Picris willkommii (Schultz Bip.) Nyman

Santolina elegans Boiss. ex DC.

Senecio caespitosus Brot.

Senecio lagascanus DC.

subsp. *lusitanicus* (P. Cout.) Pinto da Silva

Wagenitzia lancifolia (Sieber ex Sprengel)

Dostal

CRUCIFERAE

Murbeckiella sousae Rothm.

EUPHORBIACEAE

Euphorbia nevadensis Boiss. & Reuter

GESNERIACEAE

Jankaea heldreichii (Boiss.) Boiss.

Ramonda serbica Pancic

IRIDACEAE

Crocus etruscus Parl.

Iris boissieri Henriq.

Iris marisca Ricci & Colasante

LABIATAE

Rosmarinus tomentosus Huber-Morath & Maire

Teucrium charidemi Sandwith

Thymus capitellatus Hoffmanns. & Link

Thymus villosus L.

subsp. *villosus* L.

LILIACEAE

Androcymbium europeum (Lange) K.

Richter

Bellevalia hackelli Freyn

Colchicum corsicum Baker

Colchicum cousturieri Greuter

Fritillaria conica Rix

Fritillaria drenovskii Dogen & Stoy.

Fritillaria gussichiae (Degen & Doerfler)

Rix

Fritillaria obliqua Ker-Gawl.

Fritillaria rhodocanakis Orph. ex Baker

Ornithogalum reverchonii Degen & Herv.-Bass.

Scilla beirana Samp.

Scilla odorata Link

ORCHIDACEAE

Ophrys argolica Fleischm.

Orchis scopulorum Simsmerh.

Spiranthes aestivalis (Poiret) L. C. M.

Richard

PRIMULACEAE

Androsace cylindrica DC.

Primula glaucescens Moretti

Primula spectabilis Tratt.

RANUNCULACEAE

Aquilegia alpina L.

SAPOTACEAE

Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.

Saxifraga portosanctana Boiss.

Saxifraga presolanensis Engl.

Saxifraga valdensis DC.

Saxifraga vayredana Luizet

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum lopesianum Rothm.

Lindernia procumbens (Krocker) Philcox

SOLANACEAE

Mandragora officinarum L.

THYMELAEACEAE

Thymelaea broterana P. Cout.

UMBELLIFERAE

Bunium brevifolium Lowe

VIOLACEAE

Viola athis W. Becker

Viola cazorlensis Gandoger

Viola delphinantha Boiss.

EK 2

EK V

KULLANIMLARI İDARİ ÖNLEMLERE KONU OLABİLECEK YABANİ HAYVAN VE BİTKİ TÜRLERİ

(a) OMURGALI HAYVANLAR

MEMELİLER

CARNIVORA

Canidae

Canis aureus

Canis lupus (Spanish populations north of the Duera and Greek populations north of the 39th parallel)

Mustelidae

Martes martes

Mustela putorius

Phocidae

All species not mentioned in Annex IV

Viverridae

Genetta genetta

Herpestes ichneumon

DUPLICIDENTATA

Leporidae

Lepus timidus

ARTIODACTYLA

Bovidae

Capra ibex

Capra pyrenaica (except Capra pyrenaica pyrenaica)

Rupicapra rupicapra (except Rupicapra rupicapra balcanica and rupicapra ornata)

AMPHIBIANS

ANURA

Ranidae

Rana esculenta

Rana perezi

Rana ridibunda

Rana temporaria

BALIKLAR

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

Lampetra fluviatilis

Lethenteron zanandrai

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

All species not mentioned in Annex IV

SALMONIFORMES

Salmonidae

Thymallus thymallus

Coregonus spp. (except Coregonus oxyrhynchus - anadromous populations in certain sectors of the North)

Sea)
Hucho hucho
Salmo salar (only in fresh water)
Cyprinidae
Barbus spp.

PERCIFORMES

Percidae
Gymnocephalus schraetzer
Zingel zingel

CLUPEIFORMES

Clupeidae
Alosa spp.

SILURIFORMES

Siluridae
Silurus aristotelis

INVERTEBRATES COELENTERATA

CNIDARIA
Corallium rubrum

MOLLUSCA

GASTROPODA -
STYLOMMATOPHORA
Helicidae
Helix pomatia

BIVALVIA - UNIONOIDA

Margaritiferidae
Margaritifera margaritifera
Unionidae

Microcondylaea compressa
Unio elongatulus

ANNELIDA

HIRUDINOIDEA -

ARHYNCHOBDELLAE

Hirudinidae
Hirudo medicinalis

ARTHROPODA

CRUSTACEA - DECAPODA

Astacidae
Astacus astacus
Austropotamobius pallipes
Austropotamobius torrentium
Scyllaridae
Scyllarides latus

INSECTA - LEPIDOPTERA

Saturniidae
Graellsia isabellae

(b) PLANTS ALGAE

RHODOPHYTA

CORALLINACEAE

Lithothamnium coralloides Crouan frat.
Phymatholithon calcareum (Poll.) Adey &
McKibbin

LICHENES

CLADONIACEAE

Cladonia L. subgenus Cladina (Nyl.)
Vain.

BRYOPHYTA

MUSCI

LEUCOBRYACEAE

Leucobryum glaucum (Hedw.) AAngstr

SPHAGNACEAE

Sphagnum L. spp. (except *Sphagnum pylasii* Brid.)

PTERIDOPHYTA

Lycopodium spp.

ANGIOSPERMAE

AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L.

Narcissus bulbocodium L.

Narcissus juncifolius Lagasca

COMPOSITAE

Arnica montana L.

Artemisia eriantha Ten

Artemisia genipi Weber

Doronicum plantagineum L.

subsp. *tournefortii* (Rouy) P. Cout.

CRUCIFERAE

Alyssum pintadasilvae Dudley.

Malcolmia lacera (L.) DC.

subsp. *graccilima* (Samp.) Franco

Murbeckiella pinnatifida (Lam.) Rothm.

subsp. *herminii* (Rivas-Martinez) Greuter
& Burdet

GENTIANACEAE

Gentiana lutea L.

IRIDACEAE

Iris lusitanica Ker-Gawler

LABIATAE

Teucrium salviastrum Schreber

subsp. *salviastrum* Schreber

LEGUMINOSAE

Anthyllis lusitanica Cullen & Pinto da
Silva

Dorycnium pentaphyllum Scop.

subsp. *transmontana* Franco

Ulex densus Welw. ex Webb.

LILIACEAE

Lilium rubrum Lmk

Ruscus aculeatus L.

PLUMBAGINACEAE

Armeria sampaio (Bernis) Nieto Feliner

ROSACEAE

Rubus genevieri Boreau

subsp. *herminii* (Samp.) P. Cout.

SCROPHULARIACEAE

Anarrhinum longipedicelatum R.

Fernandes

Euphrasia mendonçae Samp.

Scrophularia grandiflora DC.

subsp. *grandiflora* DC.

Scrophularia berminii Hoffmanns & Link

Scrophularia sublyrata Brot.

EK 3

EK VI

YAKALAMA VE ÖLDÜRMEDE YASAK YÖNTEMLER VE TRANSFER ŞEKLİ

(a) Non-selective means

Memeliler

- Tuzak olarak kullanılan kör ve sakatlanmış hayvanlar
- Ses kaydediciler
- Sersemletici ve öldürücü elektrikli cihazlar
- Suni ışık kaynakları
- Aynalar and other parlak cihazlar
- Aydınlatıcı cihazlar
- Yön verme araçları
- Patlayıcılar
- Ağlar
- Tuzaklar
- Yaylı tüfekler
- Zehirler
- Gaz ve duman çıkarıcılar
- Otomatik ve yarı otomatik silahlar

Balıklar

- Zehirleyiciler
- Patlayıcılar

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mediha ÖZCAN

Doğum Yeri ve Yılı: UŞAK, 1982

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu:

Lise : 1993 – 2000 Uşak Anadolu Lisesi

Lisans :2000 – 2004 İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi
Orman Mühendisliği Bölümü

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl: Çevre ve Orman Bakanlığı, 2008